Med ski og slede over arktiske isbreer[1]
av Martin Conway
Illustrert med fotografier tatt av E. J. Garwood

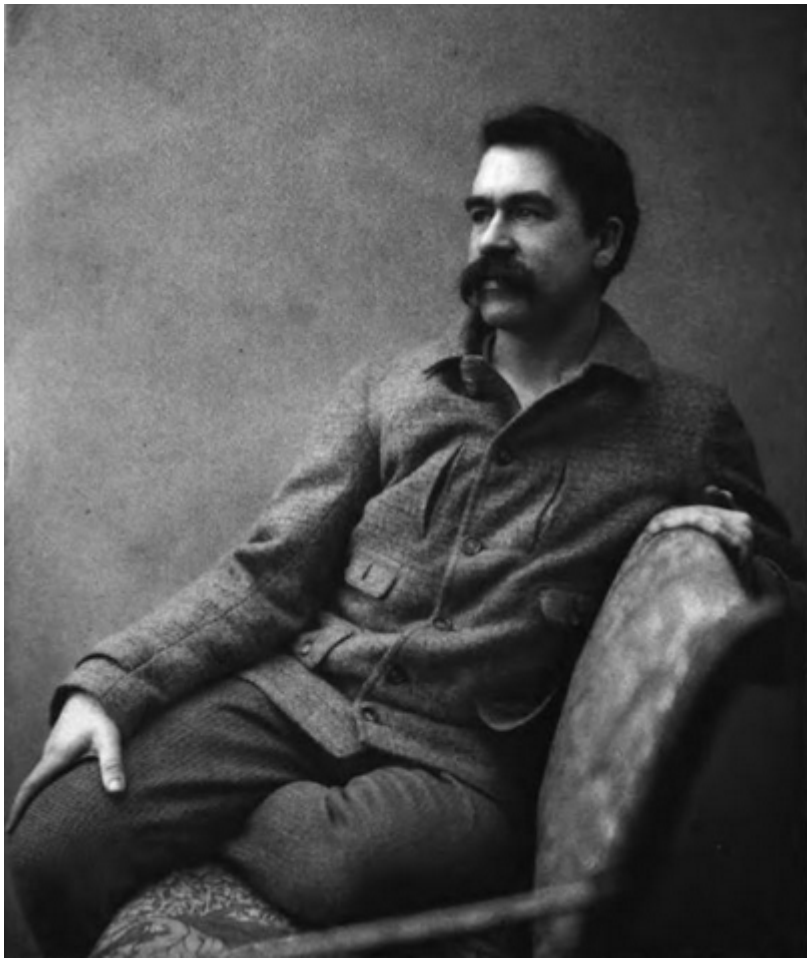

Martin Conway

Forord

Historien om utforskningen av innlandet på Spitsbergen, begynte i 1896, som beskrevet i min tidligere bok med tittelen: Den første kryssingen av Spitsbergen, fortsetter i dette bindet, og bør betraktes som et tillegg til den.

I 1897 var herr E. J. Garwood igjen min følgesvenn. Illustrasjonene i denne boken stammer fra fotografier tatt av ham. Jeg ønsker her å takke ham, ikke bare for disse, men også for mange andre tjenester, for det stadige gode kameratskapet i hans selskap, og for stimulansen hans selskap gav meg under reisen.

En av våre to norske følgesvenner, ved navn Nielsen, var til stor hjelp for oss. Den andre var en hindring. Jeg har kalt ham Svendsen i denne boken, men det var ikke hans egentlige navn.

For å gjøre fortellingen mer utførlig har jeg satt inn oversettelser av visse publiserte beretninger om ekspedisjonene utført av baron Nordenskiöld, hans sønn Gustav Nordenskiöld, og baron De Geer som omhandler det som ofte omtales som innlandsisen

[1] Boken er oversatt fra engelsk ved hjelp av kunstig intelligens-verktøy. Vær oppmerksom på at teksten bruker de engelske enhetene: mile, yard og foot. Stedsnavnene i teksten er en blandig av norske og engelske.

på Spitsbergen.

Jeg benytter anledningen til nok en gang å påpeke at den vanlige skrivemåten Spitsbergen er en feil av uvitenhet; den korrekte skrivemåten av navnet er den som brukes gjennom hele denne boken og nå er innført i de offisielle publikasjonene til Royal Geographical Society.

Innhold

Klaas Billen Bay

Opp Nordenskiöld-breen

Tilbake til Klaas Billen Bay

Med båt til Kings Bay

Kings Highway

Osborne-breen og Pretender-passasjen

Spitsbergens Dolomitter

Retur til Kings Bay

Kings Bay til Hornsund

Bestigningen av Mount Hedgehog

Om bruk av ski

Geografiske resultater

Vedlegg

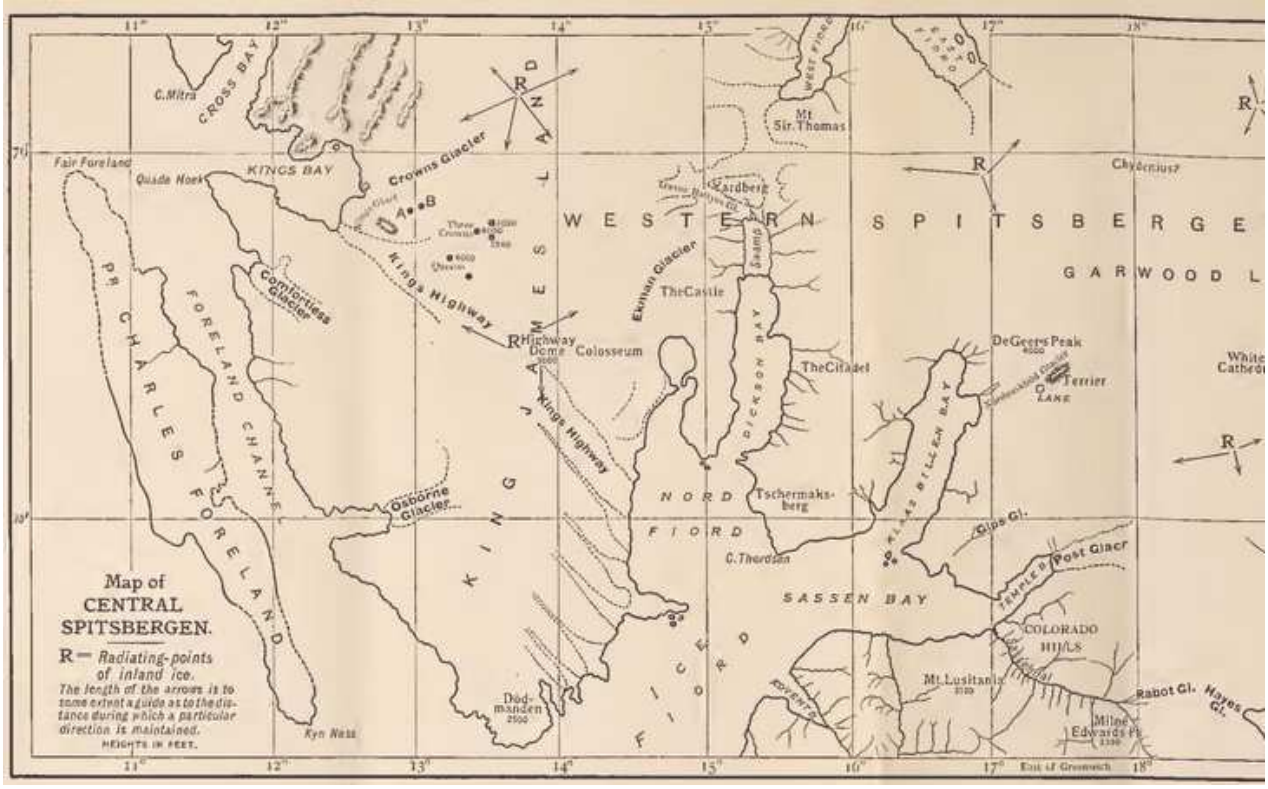

Klaas Billen Bay

Om morgenen den 9. juli 1897 ble herr E. J. Garwood og jeg, sammen med en liten gruppe turister, satt i land av dampskipet *Lofoten* på stranden ved Advent Bay, Spitsbergen, bare ti dager etter vår avreise fra London. Følget vårt ble komplettert av to menn fra Vesterålen, ved navn Edward Nielsen og Svendsen. Vi hadde avtalt å bli møtt i Advent Bay av den lille dampbåten *Kvik*, som skulle komme opp fra Norge for å seile langs Spitsbergens kyst i løpet av sommeren.

Det var irriterende å erfare at, selv om *Kvik* hadde forlatt Tromsø noen dager før oss, var den fortsatt ikke kommet fram. Sannsynligvis hadde den blitt tvunget til å snu for å søke ly for det dårlige været. Vi hadde derfor ikke annet valg enn å slå opp teltene våre og vente.

Det manglet ikke på selskap. Ved leiren vår dukket teltene til herr Ekstam, den svenske botanikeren, og en norsk sportsmann opp; lenger borte sto et stort grønt telt med tysk flagg. Et halvt dusin jegerslupper lå for anker i bukta, og turisthotellet var fullt av travle menn, blant dem Bentsen og den joviale Peter Hendriksen fra *Fram*-ekspedisjonens mannskap.

Vi hadde nok å gjøre med bagasjen vår, som alt måtte pakkes ut og omorganiseres; noe skulle bli her til vi kom tilbake, resten skulle være med oss på vår første ekspedisjon på jakt etter innlandsisen. Det var en nydelig dag for dette utendørsarbeidet – et virkelig lykketreff, for ingenting er så skadelig for bagasje som å bli gjennomvåt, både innvendig og utvendig, helt i begynnelsen av en reise.

Hvite skyer lappet den blå himmelen og spredte skyggene sine over det strålende grønne vannet i Isfjorden. De snødekte fjellkjedene bortenfor var tydelige og detaljerte, som om de var helt nære. Luften var mild og herlig, og dagen var over før den virket ordentlig begynt. Mot kvelden brøt det ut en kuling som fikk teltene til å buldre og strekke seg; men vi brydde oss ikke i det hele tatt, snarere gledet vi oss over beviset på å være nok en gang fri fra den påtrengende beskyttelsen av vegger og tak.

En elendig morgen fulgte, med yr og fuktighet, altfor smertefullt minnerik om fjorårets vær i myrområdene. Vi hadde ingenting å gjøre annet enn å sitte uvirksomme og kjede oss, og vente på dampbåten vår som ikke kom. Men selv om *Kvik* manglet, dukket vår gamle venn (*Expres*) opp gjennom tåken, den som i fjor fraktet oss over tusen miles rundt Spitsbergens kyster og i buktene der. Hun var chartret for denne sesongen av et tysk sportsmannslag: Dr. Lerner, herr G. Meisenbach, og en til.

De kom for å besøke oss, og da de hørte om vår elendige situasjon, tilbød de seg svært vennlig å ta oss med til Klaas Billen-bukta og slepe båten vår over. Vi grep sjansen, og en time senere var vi komfortabelt om bord, med våre menn og bagasje i båten vår bak.

Litt over to timers dampseiling brakte oss til ankringsplass i Skansbukta, en liten skjermet vik som skjærer inn i platåmassivet ved Kapp Thordsen. Vi gikk i land med det samme på den lave vestsiden, der en grusbanke skiller en liten lagune fra bukta. Her lot vi mennene slå opp teltet sitt, og dro innover landet over foten av åssiden. Garwood begynte snart å bryte stein for å se etter fossiler, så jeg vandret videre alene og var snart ute av syne.

Omgivelsene ville sannsynligvis virke triste på et usympatisk øye. For meg var de herlige, selv om tunge skyer hang over toppene av klippene og alt var grått eller lilla i den høytidelige stemningen av svakt lys og fullstendig ensomhet.

Snart dukket en mektig foss i vest, der en ruvende port åpner seg mot en hemmelig botn i åsenes favn, et sted velkjent for havhestene, som hekker her i store antall og svevde frem og tilbake i sin dristige flukt foran klippene; kjent også for revene, å dømme etter deres mange spor.

Jeg trasket videre over den flate dalbunnen, og valgte min vei blant myrlendte steder, hoppende eller vadende over bekkene etter hvert som de dukket opp. Alle de vanlige arktiske blomstene sto i full blomst, dog spredt omkring, for dette er ikke et av Spitsbergens fruktbare steder.

Innerst i bukta er det et stort, flatt område, hvor det som en gang var et vann, er blitt til land. Fra dette flate området åpner det seg en rekke daler, alle utgravd fra platået som de raskt stiger opp mot ved sine øvre ender. En stor dal mot nordøst fører, antar jeg, over til Mimerdalen; lenger inne er det en kortere parallell dal med snø ved enden. Hoveddalen svingte imidlertid rundt vest for nord, og det var denne som naturlig trakk meg fremover, for i et nytt land er det ingenting som trekker en reisende så kraftfullt som en sving han ikke kan se rundt. Der ligger det ukjente med alle dets muligheter; det er som den fascinerende fremtiden som ungdommen så gledelig haster mot.

Slik fortsatte jeg fremover. Rundt svingen kom en isbre til syne, som fylte dalens øvre del og steg ned fra det høye snødekte området bak. Det var en topp som sto lenger bak og så ned på meg. Den flate dalbunnen var en labyrint av elvekanaler, som jeg, for utsiktens skyld, vasset over, og nådde dermed en haug med gammel morene, på toppen av hvilken jeg satte meg ned for å overskue den melankolske, ensomme scenen. Fugler som fly rundt klippene sør for isbreen, var de eneste levende skapningene i sikte. Det var ingen reinsdyr, og ikke engang et fotspor eller et gevir. Jeg røkte pipen min i fred og følte nok en gang sjarmen ved den totale ensomheten.

Da jeg kom tilbake til bukta, møtte jeg Garwood, og vi gikk om bord i *Expres* sammen for å nyte den generøse gjestfriheten som våre vennlige tyske verter så varmt hadde tilbudt oss. Reinsdyr ble tilberedt, bokser ble åpnet, korker trukket, og vi hadde det hyggelig i flere timer, helt til klokken 2 om morgenen da vi stupte ned i soveposene våre, Garwood og jeg liggende på de samme stedene hvor vi så ofte hadde lokket søvnen året før.

Neste morgen (11. juli) var været strålende. Rundt klokken 10 pakket vi oss selv og våre eiendeler ned i båten vår, tok farvel med vertene våre, og rodde utover den rolige bukta mot Fleur-de-Lys Point, et nes navngitt av den franske korvetten i 1892. Grunnlaget

er dannet av gips, som sjøen tærer på, slik at store nedfalne masser av den hvite steinen omkranser foten som strandede isblokker. En tung sjø brøt blant dem og kastet sjøsprøyt høyt opp.

Vi slet mye i dette urolige vannet og mot vinden vi møtte ved buktens munning; da vi rundet hjørnet, var vinden akterut, og vi hadde bare de store medstrømsbølgene å bekymre oss for. De reiste seg illevarslende bak oss, hver i sin tur truende med å overvelde båten vår; men faktisk kom det lite vann om bord. Slik ble de edle klippene av Skansbukta ble liggende bak oss, og den dype Klaas Billen Fjord åpnet seg foran. Landskapet er kjedelig helt til nær fjordbunnen, med svært karrige skråninger. Vi holdt oss langs vestsiden og nær land, og fant dermed gradvis roligere vann.

Etter omtrent to timers seilas fristet en liten bukt oss til å gå i land for lunsj og en fjelltur; for hva kan man se fra vannflaten? Det er først når man ser ned på innsjø, bukt eller hav at vannets pittoreske verdi oppfattes. Jeg antar at jeg kan ha klatret fem hundre fot eller så, mens Garwood drygde bak for å knuse steiner. Da jeg snudde meg på toppen av en knaus, tok utsikten pusten fra meg.

De parallelle buede linjene av store bølger, så store sammenlignet med oss og båten vår, virket nå, med sine skumtopper, som en ren delikat dekorasjon på den brede overflaten av den blå bukta, hvorpå skyggene var lilla flekker. På den karrige motsatte kysten åpnet det seg en stor dal som løp inn til et snøfjell i øst. Lenger rundt til venstre kom den storslåtte Nordenskiöldbreen, målet for vår nåværende ekspedisjon – en storslått elv, nesten en foss, av is, som feide ned, i utbulende sprukne kupler, mellom fine fjellmasser fra det fullstendig ukjente indre. Dens klippefront, som steg opp fra det blå vannet, var kantet med isfjell, hvorav noen, store borglignende blokker, drevet ut av vind og tidevann, hadde blitt passert ved munningen av Skansbukta.

Etter lunsj rodde vi videre, fortsatt tett inntil land, for sjøen var grov lenger ute, forbi munningene av en eller to mindre daler som raskt førte opp til snøfeltet ovenfor, og hver av dem var derfor utstyrt med sin bretunge. Slik ble munningen av den brede Mimerdalen nådd – en dal som er interessant for geologer og ofte besøkt av tidligere oppdagelsesreisende, selv om ingen av dem har tegnet den vageste skisse av dens plan. Vi ville gjerne ha tilbrakt en dag der, men vannet var så grunt ved munningen at vi ikke fant noe sted hvor båten kunne trekkes opp; så, da vinden hadde løyet, bestemte vi oss for å møte den urolige, kryssende sjøen med en gang, og slå leir på vestsiden av bukta. Vår kurs førte oss nær mange isfjell, ett på minst femti fot over vannet. Sjøen skvatt og bruste vakkert mot dem.

Omtrent en fjerdedel av veien over fikk vi fullt utsyn til en stor isbre ved den nordvestlige enden av Klaas Billen Bay, som strømmet ned en dal omtrent parallelt med Mimerdalen, mellom fjell av bemerkelsesverdig form. Toppen mellom dem og Mimerdalen var et av de mest slående fjellene i denne delen av Spitsbergen. Svenskene har kalt det Pyramiden. Isbreen strekker seg så langt tilbake, og har en så slak helling, at vi et øyeblikk stanset for å diskutere om vi ikke burde velge den, snarere enn Nordenskiöldbreen, som en adkomstvei til det indre. For på den tiden var vi fortsatt under inntrykk av at alle breene i denne regionen var så mange tunger som kom ned (slik breene på Grønland gjør) fra et stort innlandsisdekke. Dermed var det eneste problemet vi følte det nødvendig å vurdere, hvilken bre som var lettest å klatre opp på og trekke sledene våre opp

.

Åpenbart var hellingen på denne breen bedre enn på Nordenskiöldbreen, hvis sprukne natur nå ble ubehagelig tydelig. På den annen side nådde den ikke ned til havet, men bredte seg ut i den vanlige lavtliggende kuppelen på en bred, alluvial, mudderflate. Vi ønsket ikke å dra og bære tingene våre over mer land enn nødvendig, så vi valgte Nordenskiöldbreen og fortsatte.

Etter to timers roing var vi ved den østlige bredden av bukta, hvor vi snart fant en stille vik, og på dens strand restene av en av Baron de Geers leirplasser fra i fjor. Det var et sted jevnet ut for et telt, det var steiner bygget sammen for et bål, og det var drivved samlet og kuttet opp for brenning – hva mer kunne man ønske seg?

Landet her omkring var en stor slette som strakte seg en miles eller så tilbake til foten av åsene, hvis frontlinje fortsetter i isklippen til Nordenskiöldbreen, som dermed ender i en liten bukt for seg selv. Sletten er relativt fruktbar og burde være hjem for mange reinsdyr, men alle er blitt hensynsløst skutt ut, slik at vi ikke så et eneste hovavtrykk, og de eneste felte gevirene lå dypt i den voksende myren. Rundt denne kysten er det mange dammer avskåret fra bukta av grusrygger, presset opp av grunnstøtt is når den presses mot land. Her beitet mange ærfugler, og rikelig med tyvjoer, terner og andre fugler fylte luften med sine skrik.

Jeg gikk mot breen for å finne den beste veien opp på den, og ble forferdet over å oppdage at mellom oss og den delen av dens front som ender på land, og opp som vi måtte gå, var det en betydelig elv, som strømmet i mange kanaler ned i et steinete delta. Det var mulig ved høyvann å ro rundt til nær munningen av denne elven, men ikke lenger, slik at vi måtte bære alt utstyret vårt gjennom vannet og over steinene, en avstand på kanskje en halv miles.

Disse tingene observerte vi fordi vi kom for å observere dem, ellers ville all vår oppmerksomhet ha vært oppslukt av storheten til brefronten som endte i havet. Vi hadde sett dens fulle bredde langveisfra, med de lange, krusete isskråningene som buet seg rundt og kom ned til den fjerne snøhorisonten. Nå så vi dens splintrede ansikt i profil fra nært hold. Hvordan skal jeg formidle den svakeste forestillingen om dens prakt til en leser som ikke har sett noe lignende? Det var ikke som det jeg kan kalle den normale arktiske breen, som bærer seg ut ved foten i en veldig bred, lav kuppel som ender hele veien rundt i en jevn kurve.

Denne breen er dannet av foreningen av mange isstrømmer, hvis samlede volum til slutt presses sammen mellom fjellvegger, og dermed brytes opp av kompresjon. Sjøfronten er derfor ikke en ren klippe, men er et tverrsnitt av en labyrint av sprekker, og til og med séracer. Det var overhengende tårn og enorme huler, utstikkende masser og dype hull, alt tonet i alle varianter av hvitt og blått og grønt, skyggelagt i lilla av

forbipasserende skyer eller skinnende i sølvglans under de direkte strålene fra det klare sollyset. Det grønne vannet var oftest rolig, og doblet synet, som i visse lysforhold virket for delikat til å være en materiell virkelighet.

Endringer i atmosfærisk klarhet og belysning produserte uendelige variasjoner av effekt, slik at isfronten aldri var den samme to ganger i utseende. Noen ganger forsvant den i tåke, noen ganger sto den ut til sin fjerneste ende i forbløffende detalj. Men, uansett hvilke forhold den ble betraktet under, var den alltid vakker, overraskende og sjelden.

Isbreen ender i svært grunt vann, slik at isen er på grunn. Svært få isbreer på Spitsbergen ender i dypt vann. Det ene eksemplet som faller meg inn, er den velkjente isbreen i Krossfjorden, som jeg bare har sett på avstand. For en isbre med gitt volum og bredde som ender i grunt vann, er en bestemt grense fastsatt av tingenes natur. En isblokk vil flyte i en vanndybde på omtrent syv åttendedeler av sin egen dybde. Dermed ville enden av en åtti fot tykk isbre flyte bort i sytti fot vann, hadde det ikke vært for isbreens masses kohesjon, og det faktum at isen ikke nås av vannet unntatt på én side, og derfor ikke prøver å flyte, men bare danner en voll mot havet. Når enden av isbreen er sprukket, kan vannet til en viss grad finne veien inn, og bidrar dermed til å løfte delvis løsrevne blokker.

Fronten av en isbre som ender i dypt vann, påvirkes som en helhet av vannmassen, og har en tendens til å bli ført bort i svært store masser på grunn av isens fremadrettede bevegelse og tidevannets løfteeffekt. Men en isbre som ender i grunt vann, brytes bort hovedsakelig ved å bli undergravd, til en viss grad av bølgenes mekaniske virkning, men mye mer ved smelting i kontakt med vann som ofte er flere grader over frysepunktet. Når isbreens front er sprukket, virker denne undergravende effekten svært raskt.

Hva vanndybden faktisk er under foten av stupet, klarte vi ikke å fastslå; jeg tror ikke den er mer enn ti fot ved lavvann, mens stupets høyde er fra åtti til hundre fot. Det må huskes at isbreen fører med seg en betydelig mengde morene, hvorav det meste dumpes i vannet like ved foten av stupet. Dermed fylles dybden stadig opp, og hvis prosessen fortsetter uten noen motvirkende handling, vil isklippen bli avskåret fra havet av en vegg av morene i løpet av svært kort tid.

At den ikke er så avskåret, skyldes delvis bølgenes eroderende virkning, men mer det faktum at når dybden er redusert til et visst bestemt nivå, må isbreen rykke frem over den nyformede grunnen, og slik fortsetter prosessen. Dermed må enhver isbre som ender i et stup i grunt vann, rykke frem. Så snart den slutter å rykke frem, må den avsette en morenevoll rundt sin base, og dermed avskjære seg fra vannet. Når dette har skjedd, opphører stupet å eksistere; en endemorenelling tar dens plass. Vannstrømmer som renner fra den, graver ned og fordeler morenen. Vannet fortsetter deretter å bli invadert av en avsetningsvifte, dannet av alluviale materialer på vanlig måte.

Den tidligere nevnte isbreen, som ligger i nordvestre enden av Klaas Billen Bay, er et eksempel på en isbre som utvilsomt en gang endte i fjorden, men som har blitt løftet opp og avskåret fra vannet av morenemateriale den selv har ført med seg.

Det var like herlig som det var interessant å sitte og se på den storslåtte brefronten, i all rikdommen av dens farger og underet av dens form. Ved høy- og lavvann var isen stabil, og det skjedde knapt noen fall; men til andre tider var fallene hyppige, hyppigst mot halvtide. Da avfyrte isklippen store kanoner langs hele sin brystvernsfront i rask rekkefølge.

I heldige øyeblikk hendte det at man så akkurat der fallet skjedde. Noen ganger ville et stort tårn sakte bøye seg over; andre ganger ville basen knuses sammen, og det ville begynne å gli vertikalt. I begge tilfeller, før det hadde beveget seg langt, ville det bli splittet og revet i mindre masser, som, fallende sammen med en lyd som torden, ville dundre og sprute opp vannet til et tårn av sjøsprøyt, hundre fot høyt kanskje.

Deretter, hvis de falt på et dypt sted, ville isblokkene heve seg og rulle rundt en stund,

løfte vannet opp på sidene og riste det av seg i kaskader, til de til slutt kom til ro, eller sakte fløt bort blant utallige tidligere falne. I mellomtiden ville de sirkulære bølgene, startet av fallet, spre seg rundt, slå mot mengden av flytende blokker i bukta, forstyrre likevekten til noen og velte dem eller splitte dem opp, og dermed starte nye ringer av bølger. Til slutt ville de store bølgene komme susende langs land, høyere og høyere etter hvert som de nærmet seg, til de brøt like ved teltet, og skylte opp til der vår hvalbåt lå, trukket akkurat utenfor deres rekkevidde. Mellom slagene hørte man bare den uopphørlige mumlingen fra bukta og vindens milde sus.

Ved høyvann rodde vi båten vår rundt så nær foten av isbreen som vi våget, og slo opp vår siste leir ved den allerede nevnte bekken. Det var nesten en engelsk miles fra foten av den enkleste tilnærmingslinjen opp morenen og ut på breoverflaten. Vi trakk vår tunge båt høyt og tørt opp med stort strev, samlet i vårt største telt den bagasjen vi skulle legge igjen. Vi arrangerte lastene for våre to sleder, og i gjentatte turer, møysommelig dro og bar dem over myr og steiner til foten av den bratte morenen, noe som i stor grad forstyrret en rekke terner, som hadde sine reir på den steinete bakken nær elvens kanaler.

De stupte nesten ned på hodene våre, og svevde, skrikende, forferdelig, ikke mer enn en fot utenfor rekkevidde. Ingen fugl som flyr har et skjærere eller mer grasiøst utseende enn en terne. Når solen skinner på dem mens de svever blant de flytende isblokkene, virker de som selve inkarnasjonen av det som er renest, mildest og vakrest. Men i hver terne finnes en lekterførers stridslyst og syv bannende fiskekoners kranglevorenhet. De er evig i krig med tyvjoene og krykkjene, og de ser alltid ut til å komme best ut av et møte. Vi, i hvert fall, var ikke lei oss for å forlate deres område og la dem triumfere over vår retrett.

Opp Nordenskiöld-breen

Våre forberedelser var fullført, og vi satte i vei opp Nordenskiöld-breen mot det ukjente innlandet morgenen 13. juli. Den første kampen opp den bratte, morenebelagte fronten av breen krevde all vår kraft. Steinene som lå på isen var løse og store. De gled ut under oss eller falt over oss. Vi tok én slede om gangen og lettet den for halvparten av lasten, men det var fortsatt tungt å dra. Den kilte seg fast mot steiner når vi dro den fremover, men fant aldri en stein som kunne stoppe at den gled bakover.

Målet vårt var å nå en bretunge av hard snø i den øvre delen av en kløft. Da vi kom til den fra siden, svingte sleden tvers over og holdt på å velte oss alle. Til slutt nådde vi toppen, gikk tilbake for den andre sleden, deretter (to eller tre ganger) for pakkene, og oppnådde endelig målet etter timers slit.

Når vi først var på mer jevn is, gikk det bedre, men ikke bra. Til å begynne med var sledene dårlig lastet og måtte omorganiseres. Selv om isens overflate skrådde svakt, var den veldig ujevn, og kulene fikk sledene til å vingle hit og dit. Garwood og jeg trakk én, de to andre mennene den andre. Svetten rant av oss. Vår vurdering av hvor langt vi kunne gå den dagen sank.

Nordenskiöld-breen, som nevnt, går i en stor bue. Den kommer ned fra nord og ender med å flyte vestover. Den mottar to store sideelver fra øst. Hadde vi holdt oss helt rundt den enorme buen på breens venstre side, ville vi unngått mange problemer, men måtte ha reist mange miles ut av veien, for målet vårt lå nordover. Som det var, styrte vi en midtre kurs og kom dermed inn i et svært farlig nettverk av sprekker.

Den trappetrinnlignende nedstigningen av isen gjorde at vi ikke kunne se langt fremover. Vi håpet stadig at neste platå ville være jevnt, men hvert platå var like

sprekksatt som det forrige, mens bakkene mellom var nesten umulige å passere. Den som kjenner Corner-breen under Riffelhorn, kan forestille seg denne delen av Nordenskiöld-breen. Den var nesten like ødelagt som den. Å dra sledene opp et slikt sted, er ingen enkel oppgave. De fleste sprekkene var halvfulle av råtten vintersnø, men det var bare over snøbroer av dette upålitelige materialet at de kunne krysses i det hele tatt.

Til slutt fant vi oss selv i en blindvei, avskåret foran, til høyre og til venstre av enorme, ufremkommelige sprekker. Det var ikke annet å gjøre enn å gå tilbake en distanse som hadde kostet oss mer enn en times slit. Vi lot sledene ligge og spredte oss for å lete etter vei. Til slutt ble en rute funnet, og da alle var temmelig utslitte, var den verste delen av oppstigningen fullført. Etter å ha krysset den siste store sprekken ble det enstemmig besluttet at nok var gjort.

Leiren ble slått opp omtrent 700 fot over buktnivået. Nå hadde vi tid til å se oss omkring og nyte den fine kvaliteten på landskapet; ikke at man er blind for naturen når man driver med anstrengende fysisk arbeid, men man er ute av stand til å analysere eller legge merke til dens mer delikate og flyktige egenskaper. Av denne grunn mener jeg at observatørene på ekspedisjoner bør frigjøres så mye som mulig fra det rent mekaniske arbeidet med å bane vei. Hver eneste fotpund energi brukt på å dra sleden forhindrer viktigere mentale aktiviteter. Dette var ikke Garwoods mening i begynnelsen av reisen, men han sluttet seg til min måte å tenke på før vi var ferdige.

Fra leiren så vi nedover hele den sprukne brehellingen til den brede blå bukten nedenfor, prydet med flytende is og blinkende lysglimt fra den skjulte solen. Lenger borte lå de døde avkrokene i Mimerdalen og en rekke snødekte fjell til høyre. Det var et jevnt skydekke i omtrent 1000 fots høyde som kastet en rik lilla tone over åsene, så karakteristisk for Spitsbergens grå dager.

Vakrest var brekaskaden, og spesielt den umiddelbare forgrunn av sprekker, ned i eller snarere inn i hvilke vi så ned og beundret den praktfulle fargen på veggene. De er mye blåere enn alpine sprekker, nesten fiolette i dypet. Her, på den ødelagte isen, var det selvsagt ingen bekker, selv om sprekkene nedenfor hadde det vært så mange at luften var fylt med klingende lyder, mens den dype bassen fra moulins hørtes kontinuerlig. Foran oss kom skyene som breen forsvant inn i, de siste konturene som var synlige, var lave hvite kupler av den vanlige arktiske typen.

Det var behagelig å sitte i den stille, kjølige luften mens isklumper smeltet og andre forberedelser ble gjort til middag. "Se! Se!" ropte Nielsen, "der er en fugl like hvit som snø." Det var en ismåke som kom for å inspisere oss. De eneste andre besøkende var havhester, hvis hekkeplass på klippene ved Terrierfjellet skulle vi oppdage noen dager senere.

Leiren vår besto av to små telt, ett et gammelt Mummery-telt av Willesden drill, det andre seks tommer større i alle retninger, og laget av et litt sterkere lerret. Begge teltene hadde gulv av samme materiale sydd inn – en utmerket løsning som gjorde dem helt sikre i enhver storm. De tjente oss godt gjennom hele sommeren, og er fortsatt i nesten like god stand som da de kom fra Edgingtons hender.

Lenge satt jeg stille og alene og så på den opaliserende bukten med sine stadig skiftende farger og flytende isfjell, de lilla åsene stripet og dekket med snø, de brede, dyptgående, mystiske dalene, den store isbreen som skrådde ned foran, og skydekke som bøyde seg over hele området. Knasingen av snø og is under menneskeføtter og lyden av stemmer viste at de andre kom tilbake fra sin vandring, sultne og med gode nyheter, som det viste seg, for veien lå åpen foran oss.

Neste morgen (14.) fortsatte vi reisen. Vi fortsatte å slite oss gjennom sprekker i omtrent en time, før vi fant en ganske jevn, om enn ikke altfor mild, helling som det var mulig å gå jevnt oppover.

Så langt hadde hard is på breen dannet overflaten. Den ble gradvis mindre fast og forvandlet seg til en slags isete bikake, bygget av et kornete stoff som knuste sammen ankelhøyt under foten. Cellene i denne bikake-isen var i alle størrelser, noen så store som en blyant, andre store nok til å romme foten, og noen igjen så store at man kunne falle helt nedi. Hver celle var mer eller mindre fylt med vann, mens toppen ofte var skjult av et islokk med litt snø på, slik at man ikke mistenkte vannhullet før man trådte gjennom og ned i den iskalde pytten.

Vi lærte oss hva vi skulle se etter på dette nivået av Spitsbergen-breene, og å gå forsiktig; men i begynnelsen falt og snublet vi på den mest irriterende måten, ble veldig våte, kalde og irriterte. Lenger opp var snødekket mer sammenhengende, til vi på omtrent 1000 fot over havet ikke lenger gikk på is, men på frossen snø. Her var det faktisk ekte nevé, noe vi fra fjorårets erfaringer hadde trodd ikke eksisterte i Spitsbergen. Dette er bare en av mange forskjeller observert mellom det mer tempererte området sør for Isfjorden, utforsket av oss i 1896, og området nord for Isfjorden, så nær det, utforsket i 1897. Det første kan beskrives som subarktisk, det siste er virkelig arktisk i alle henseender. Sassendalen er et land av myrer og forvitrede åssider, med fossefall og mange vann. Klaas Billen Bay og Kings Bay-områdene er isdekket på nivåer som bare noen få miles unna er isfrie. Årsakene til denne store kontrasten er uklare.

Snart senket skydekket seg over oss, eller rettere sagt, vi steg opp i det. Regn begynte å falle. Snøen var myk og hellingen fortsatt bratt, arbeidet vårt ble igjen anstrengende og fortsatte slik. Vi styrte med kompass litt øst for nord, retning mot den østlige foten av fjellgruppen som breen, i sin bue, hviler sin høyre brekant mot. Det høyeste av disse var kjent for oss som De Geer Peak, fordi det ble besteget av De Geer i 1882.

I den tiltagende tåken begynte mennene våre å vise motvilje mot å fortsette. De stolte ikke på oss og kompasset vårt. På sjøen, sa de, kunne man styre etter kompass, men dette var ikke sjø, og de hadde aldri hørt om å gå over land etter en magnetnål.

Etter en marsj på fire timer holdt vi en pause for lunsj midt i den bølgende hvite ørkenen som strakte seg ut på alle kanter i skyene. Ikke langt unna lå en blå innsjø, som en safir satt i sølv – et vakkert syn, og det eneste som var tydelig synlig bortsett fra en enkelt sprekk og skygger av fjellenes fot. Av og til delte skyene seg litt, og da kunne vi oppdage en havtåke som snek seg opp nedenfra. I gapet mellom den og det lavere skydekket skimtet vi Isfjorden langt borte, med åsene ved Adventbukta bak.

Når tåke og skyer slo seg sammen, satte vi i gang igjen og jobbet jevnt oppover. Snøen ble mykere og mykere. Vi festet en slede bak den andre og spant oss alle fire til den fremste, men endringen hjalp lite. Time etter time gikk uten at noe kom til syne. Den eneste variasjonen var hellingsgraden. Hvert femte minutt stoppet vi for å sjekke

kompasset, og fant alltid at vi hadde bøyd av til venstre eller høyre for riktig kurs; noen ganger gikk vi til og med i rett vinkel på den. Noen minutter stoppet vi for å observere kompasset, og fant alltid at vi hadde bøyd av til venstre eller høyre for den rette kursen; noen ganger gikk vi til og med i rette vinkler i forhold til den.

Da alle var slitne, slo vi leir på et flatt sted som vi trodde kunne være platået ved foten av De Geer-toppen. Teltene ble satt opp på den myke snøen, og festet for- og akterut til de to sledene, stedet var omtrent 1500 fot over havet. Temperaturen var noen grader under frysepunktet. Oljeovnen som brant i teltet var en trøstende følgesvenn, selv om vi endret mening om den da dampen fra kjelen kondenserte på telttaket og falt som regn over tingene våre.

Hele natten hylte vinden, skyene tetnet, og snøen falt med økende styrke. Da vi så ut om morgenen, var ingenting synlig fra leiren i alle retninger. Teltene og sledene var nesten begravd i snø. Siden vi ikke hadde noen anelse om hvilken retning vi skulle gå, var det nødvendig å vente på klarvær. Så vi lå i soveposene våre, lagde mat, spilte domino med nummererte papirbiter, og ellers drepte tiden.

Mennene, frykter jeg, var ganske miserable, for ekspedisjonen interesserte dem ikke, og de var fulle av alle slags engstelser. De innrømmet at de ikke hadde klart å sove av frykt for bjørner! De ventet time for time på å bli begravd under et snøras eller å falle i en skjult sprekk. Nielsen kom snart over frykten sin, men den økte for Svendsen til et betydelig ubehag for oss. Som Nielsen sa: "Svendsen har aldri vært borte fra sin gamle kone før. Han er vant til å gå på fisketur om morgenen, og så komme hjem til middagen sin. Han er ikke vant til den slags mat du gir ham, og han er ikke vant til dette stedet."

Jo mer vi lærte om Nielsen, desto bedre likte vi ham. Han snakket utmerket engelsk, med et sjømannspreg i hver frase. Han var alltid på vakt for å være hjelpsom, og hadde mye å snakke om og noen gode historier. Svendsen kunne ikke engelsk, bortsett fra noen få sjømannsuttrykk. Han var en grei kar, men han hatet sine nye omgivelser, og telte bare dagene til han skulle komme hjem igjen.

Først klokken sju om kvelden lettet tåken, og da viste den ingen særlig fjern utsikt. Klippene ved foten av De Geer-toppen var nære ved. Vi hadde slått leir på det nøyaktige punktet vi hadde ment å nå – et lite platå eller hylle av snø på breens ytterste høyre kant, akkurat der fjellskrenten begynner. I alle andre retninger gikk den hvite snøen bølgende bortover, hovedsakelig oppover mot nord og øst, nedover mot sør.

Det var ingen bestemt gjenstand i sikte da vi snudde ryggen til teltet og klippene; andre steder drev vagt avgrensede skyer omkring, og strøk snøen med tilsynelatende målrettethet. Det var en utsikt sammensatt av forskjellige nyanser av hvitt. Isblink fylte luften. Det var umulig å anslå avstander med den minste nøyaktighet. Da jeg så ut av teltåpningen, så jeg det jeg trodde var en bjørn bevege seg – et svært usannsynlig dyr i en slik høyde. Jeg fryktet at mennene skulle se den og bli enda mer uvillige til å møte det ensomme innlandet. Et øyeblikk senere endret lyset seg, og bjørnen viste seg å være en bit søppel som flagret i vinden.

Etter noen minutter kom tåken ned igjen, ikke veldig tett. Garwood og jeg var klare til å starte med en gang, men mennene mente det var tid for middag, etterfulgt av seng. Alt i alt bestemte vi oss for å la dem få viljen sin, og bruke timene til å prøve skiene.

Ski (uttales shee) er snøskoene i Norge og Sverige, som Nansens bøker i stor grad har gjort kjent for engelskmenn. De kan beskrives som tynne planker, seks fot eller mer lange, og omtrent fem tommer brede, buet opp og spiss foran (som skoene til en femtenhundretallsdandy), og kuttet rett av bak. Nansen har fortalt hvordan skandinaver er vant til å bruke dem fra barndommen av, hvilken ferdighet de oppnår, og de fantastiske bragdene de blir i stand til å utføre med dem. Vi var opptatt av å finne ut hvor mye en uøvd engelskmann kunne bruke dem i det hele tatt, og hvor lang tid som trengtes for å lære å bevege seg på dem.

Vi var fullstendig uvitende om dem. Vi var bekymret for om en uøvd engelskmann kunne bruke dem i det hele tatt, og hvor lang tid som trengtes for å lære å bevege seg på dem. Vi var helt uvitende om dem, så vi startet med alle ulempene. Det finnes alle slags ski – lange og smale, korte og brede, polerte og upolerte, med spor under på forskjellige måter, festet til foten med ulike systemer, laget av forskjellige typer og slag tre. Vi visste ingenting om alt dette. Vi gikk inn i den første butikken vi så i Bergen og kjøpte det første paret ski som ble tilbudt oss, med en løkkeordning av rotting dekket med lær for å feste dem til føttene. Som det viste seg, var vårt valg ganske heldig. Jeg skal senere vie et kapittel til ski, så mer trenger ikke å bli sagt om dem her.

Med stor ettertanke, og etter mange feil, satte vi føttene våre inn i løkkene, en løkke eller bred stropp som gikk fast over tåen, den andre rundt hælen, slik at foten lett kan bøyes og at når den vrir seg til høyre eller venstre, følger skien med. Så rettet vi oss forsiktig opp og forberedte oss på å skli bortover, hver og en med en isøks som en tredje fot.

Det ble straks tydelig at platået vårt ikke var helt flatt, for vi begynte å gli nedover. Beina våre skilte seg fra hverandre og vi falt. Det er lettere å falle enn å komme seg opp igjen. Føttene våre ble vridd ut av løkkene og måtte settes tilbake på plass. Mens jeg forsøkte å ordne opp, løsnet jeg en av skiene mine, og den begynte å gli nedover på egen hånd. Jeg så den forsvinne inn i tåken, og sendte Svendsen etter den. Han var borte en halv time eller mer, og kom tilbake glidende på den.

Så prøvde jeg igjen, denne gangen oppover. Det første man må gjøre er å snu seg. Selvfølgelig tråkket jeg med en ski oppå den andre, og falt igjen. Når man fokuserer på de fremre halvdelene av skiene, blir de bakre halvdelene forvirret, og omvendt.

Oppover kom vi imidlertid godt nok fram så lenge det var et snølag å gå på, men der isen var blåst bar av vinden, gled vi hjelpeløst omkring, for skiene biter ikke som skøyter. Selvfølgelig trengs ski sjelden på slike steder, for islaget er vanligvis sterkt nok til å bære foten.

Etter å ha nådd foten av klippene prøvde vi å gli nedover. Etter to eller tre forsøk fant vi balansen; prosessen ligner en stående glidetur, bare at bevegelsen er raskere. Enhver

god glideturist kan snart lære å gli ned en moderat bratt bakke på ski. Når snøen er ujevn, og enda mer når den har varierende teksturer (myk ett sted, glatt et annet), oppstår nye balanseringsvansker. Etter en times øvelse følte vi oss trygge på føttene og var sikre på å kunne dekke terrenget i rimelig tempo.

Neste prøvde vi de kanadiske truger, og fant dem enkle nok å bruke, men veldig klumpete sammenlignet med ski. Vi lærte senere at vårt hovedproblem med sistnevnte skyldtes uegnet fottøy. Vi hadde blitt anbefalt å bruke store pelsstøvler av typen Finnsko, med høy pakket inn i dem. De kan være bra nok hvis man vet hvordan man skal pakke dem, og hvis de har riktig størrelse. Våre var feil på alle måter. Det var først da vi ga dem opp og tok på oss våre vanlige sveitsiske klatresko at vi virkelig ble komfortable og faste på føttene. Til dette viktige spørsmålet om fottøy vil det også bli henvist senere.

Hvis været hadde vært fint, eller det minste håp om at utsikt kunne skimtes, ville vi ha utsatt å gjenta bestigningen av De Geer-fjellet. Lykken var imidlertid imot oss. Siden De Geers beretning om hans klatring er begravd, for engelske lesere, i en svensk vitenskapelig publikasjon, er en oversettelse av den her innført:

”Morgenen 2. august 1882 la jeg ut fra kysten, ifølge med Lund og skipsgutten, på en ekspedisjon opp den lille dalen som grenser til nordsiden av Nordenskiöldbreen. Bunnen av denne dalen, med sine små åser og små innsjøer, lignet et ubebodd område i Sverige... Da vi nådde dalens ende, tok vi på tauet og krysset den første sidebreen. Vi hadde nå nådd innlandsisen og var omtrent 1900 fot over havet. Siden det ikke var tid til en lang ekspedisjon over isen, bestemte vi oss for å bestige fjellet i nærheten. De eneste plantene vi fant på skråningen var noen moser og lav. Av fugler så vi bare en havhest som fløy over innlandsisen. Toppen av fjellet var dekket med gammel hardpakket snø. Høyden, ifølge barometeret, var over 3700 fot over havet. Det er derfor, etter Hornsundtind, det høyeste fjellet som hittil er målt på Svalbard, selv om det ser ut til å finnes andre fjell i nærheten som er minst like høye.

Utsikten var bemerkelsesverdig omfattende. I sørvest var det en lang strekning av Isfjordens sørkyst. I klart vær ville det sannsynligvis ha vært mulig å se både munningen av fjorden og Nordenskiöldfjellet, det høye fjellet vest for Adventfjorden som Nathorst senere besteg. Vi hadde uhindret utsikt over en stor del av det kuperte åslandskapet vest for Klaas Billen-bukta, som ser ut til å være uten store breer. Østover strakte innlandsisen seg bort fra foten av fjellet, og bredte ut sin forsiktig bølgende overflate mot en fjern fjellgruppe, som ligger mellom N. 69 Ø. og N. 101 Ø., sannsynligvis identisk med fjellrekken merket på kartet som ender vestover i Edlundfjellet, nær Wybe Jans Water (Storfjorden). Enda lenger borte syntes en solbelyst stripe, og bak den igjen en fjellrekke, helt klart veldig fjern. Disse var tydelige og distinkte lenge før skyer dekket dem. Kanskje ligger de langs vestkysten av Barentsøya.

I nordøst var innlandet av is dekket av skyer, slik at Chydeniusfjellet ikke kunne sees, som ellers sannsynligvis ville vært synlig. Mest slående var utsikten mot nordvest, i den retningen vi ved ankomst til toppen kjenner igjen et stort vann, uten tvil Vestfjorden i Wijdefjorden. Dens innerste del lå i retningen mellom N. 39 V. og N. 27 V., og var bare skjult for en kort strekning av et fjell (kompassavviket antas å ha vært N. 14 V.)[2]. Mellom

[2] Dette er uten tvil retningen mot Vestfjorden i Wijde Bay, men det synes tvilsomt om noen betydelig del av den kan være synlig fra toppen av De Geers Peak. Langs hele sørøstsiden av Vestfjorden ligger en sammenhengende fjellkjede, et fotografi av denne har jeg nå foran meg. Det laveste punktet i denne kjeden mellom Kapp Petermann og Mount Sir Thomas innerst i fjorden kan neppe være så lavt som 500 fot, mens nesten hele kjeden er 1000 fot høy. Den gjennomsnittlige bredden på fjorden er omtrent to mil, men akkurat på ett punkt er den fem mil bred. Høyden på De Geers fjell er oppgitt til over 4000 fot. Avstanden fra Vestfjorden er omtrent

oss og Wijdefjorden ble det ikke sett fjell, bare store, tilsynelatende flate breer som fylte bunnen av den store dalen og så ut til å danne en isdeling. Det er verdt å nevne at det ikke ble sett is i det blå vannet i Wijdefjorden, selv om uavbrutt sjøis rapporteres å ha dekket minst den vestlige delen av Spitsbergen nordkyst gjennom hele sommeren.

”Da vi først ankom toppen tok jeg noen fotografier og observerte flere vinkler, i tillegg til å lage noen skisser, men etter hvert ble toppen vår omsluttet av skyer som drev inn fra innlandsisen. Vi ventet fire timer på toppen i håp om at det skulle klarne, men været ble bare tykkere og en vind tok seg opp, så vi ble tvunget til å begynne nedstigningen. Vi fulgte sørvestkammen, som absolutt er den beste ruten for oppstigningen, i tilfelle dette utsiktspunktet skulle besøkes igjen som en stasjon for den foreslåtte meridianbue-målingen. Returen til teltet ble gjort via den tidligere nevnte dalen.”

Fra denne beskrivelsen ser det ut til at den delen av landet vi hadde tenkt å krysse var skjult for De Geer av skyer. Vi hadde derfor ingen informasjon om landets form eller hvilken retning vi skulle styre.

Neste morgen var noe klarere. Terrierkjeden på den andre siden av breen ble avslørt, samt noen snødekte kupler innover landet, tilsynelatende svært fjernt, men egentlig ikke langt unna. Breen ble oppfattet å gå tilbake i en retning noe øst for nord, og å utvide seg betydelig. Det virket som om dette var et ekte innlandsisplatå av grønlandsk type.

Vi satte av sted med håp i et klart øyeblikk, og la kursen slik at vi holdt oss på breens høyre side. I løpet av den første timen ga Garwoods truger ham store problemer, for han hadde valgt det kanadiske paret. Da han byttet dem med Nielsen mot ski, som vi dessverre bare hadde tre par av med oss, og etter en rekke stopp for justeringer, kom vi endelig godt i gang. Det var en jevn oppoverbakke i omtrent tre timer. Tåken kom snart ned, tettere enn noen gang, og varte resten av dagen. Bare ved hjelp av sledens motstand kunne man slutte seg til bakkens bratthet. Det var absolutt ingenting å se.

Det er vanskelig for folk som ikke har opplevd det å forestille seg den totale usynligheten av alt i det ganske blendende lyset som preger tåke over snø. Effekten beskrives slik av Mr. Peary, som skriver om Grønland:[3]

”Ingen gjenstand var å se, men i hele synsfeltet var det ingen forskjell i lysstyrke. Føttene mine og trugene var skarpe og tydelige som silhuetter, og jeg kjente kontakten med snøen ved hvert steg. Likevel, så langt øynene mine kunne gi meg bevis for det motsatte, gikk jeg på ingenting. Rommet mellom trugene mine var like lyst som himmelens høydepunkt. Det ugjennomsiktige lyset som fylte synsfeltet kunne komme nedenfra så vel som ovenfra. En merkelig mental så vel som fysisk anstrengelse oppsto fra denne blindheten med vidåpne øyne, og noen ganger var vi nødt til å stoppe og vente på en forandring.”

Selvfølgelig finnes det ingen skygger i en slik vag belysning. Lyset kommer jevnt fra alle kanter. For å holde en rett kurs kreves kontinuerlig oppmerksomhet. Kompasset må konsulteres stadig vekk.

Når sledene føltes tyngre, visste vi at bakken ble brattere. Omtrent tre miles, slik vi anslo, fra leiren tok de plutselig et kast framover på egen hånd og ble med nød og neppe holdt tilbake. Vi hadde krysset et vannskille, og bakken gikk nedover. En slede slo

---

tretti geografiske mil. Hvis den mellomliggende fjellkjeden tilfeldigvis synker under nivået på rundt 600 fot, akkurat i siktlinjen til stedet der fjorden er fem mil bred, ville den ytterste kanten av vannet så vidt være synlig; men selv da kunne man ikke se noen betydelig vannflate.
Men De Geer hevder at det ikke var noen fjell mellom fjorden og hans topp. Er det ikke mulig at det han så var Østfjorden, som innerst ikke har noen fjell? Noe uoppdaget jern i fjellet han sto på kan ha vært årsaken til kompassavviket.
Fjellene på Svalbard er fulle av slike overraskelser.

[3] My Arctic Journal,” London 1894

Svendsen i bakken og sendte skiene hans flygende avgårde. Han fanget den høyre, men den venstre forsvant hvesende inn i tåken. Han fulgte etter den og ble fullstendig usynlig bare noen fot unna.

Mens vi ventet på at han skulle komme tilbake, dukket en spøkelsesaktig sol opp et øyeblikk, men ble slukt igjen. Absolutt stillhet rådet. Luften var helt stille. Vi kunne så vidt se hverandre, og det var alt.

Ved foten av bakken kom et flatt område, så oppoverbakke igjen, brattere enn før. Heldigvis for oss nybegynnere på ski var snøen ikke glatt. Tvert imot hadde den en tendens til å feste seg til skiene, slik at de holdt godt grep uten å gli bakover. Det var dyp, myk snø, som vi ville ha sunket minst til knærne i om vi bare hadde gått i støvler. Som det var, sank vi ikke ned i det i det hele tatt, og kunne dra sledene med full tyngde.

Nielsen var den eneste som hadde det vanskelig i gruppen, for han hadde kanadiske truger. Føttene hans gled stadig ut av stroppene når han strammet til for å dra. Dessuten klarte han ikke å venne seg til å holde bena bredt nok fra hverandre, og snublet derfor stadig eller tråkket med den ene skoen på den andre.

Hele dagen var det betydelig kulde, luften full av frosset damp som dekket oss med iskrystaller, slik at hoder, hår og klær ble til en klump av istapper som klirret mens vi gikk. Etter å ha tilbakelagt omtrent sju miles, for det meste oppover, slo vi leir på en høyde på rundt 2500 fot. Det var godt å kjenne teltets beskyttelse, enda bedre å få fyr på ovnen og få en slurk vann for å slukke den brennende tørsten som alle led av.

Tidlig neste morgen (17.) brøt skyene opp et kort øyeblikk, som de ofte gjør rundt klokken 6 om morgenen, selv i det verste været. Vi så tilbake på vannskillet vi hadde krysset dagen før, og lærte at vi unødvendig hadde gått ned i bunnen av en stor dal som gikk mot vest, at vi hadde krysset denne og gått opp igjen på nordsiden til leirplassen. Hadde vi kunnet se framover, kunne både nedstigningen og oppstigningen vært unngått.

De Geer-fjellet var synlig mot sør; vestover, når vi så ned dalen, lå en enkelt eller kanskje dobbel rekke med åser mellom oss og Dickson Bay. De var alle hvite med permanent snø. Ikke et eneste bart område var synlig der. En av disse åsene, antagelig Lyktan (Lykta), hadde en kalksteinkrone på toppen. I stillheten og roen på den kalde morgenen så disse fjellene, til tross for sin relative litenhet, usedvanlig verdige ut. De var så grå og bustete, skapninger av storm og evig vinter, ting helt fjernt fra all menneskelig forbindelse, som selve månens fjell. Mens vi betraktet dem, kom skyene opp igjen i sørvestvinden. Den melkehvite tåken la seg ned før vi startet videre, og ingenting mer ble sett den dagen.

Svendsen begynte å klage over å føle seg dårlig, snakket om smerter i magen, nummenhet i føtter og ben, og så videre. For øvrig følte ingen seg særlig opplagte, prosessen med å komme i form er alltid krevende. Det eneste som kunne gjøres, var å presse på. Det gikk oppover hele tiden, ofte opp bakkene så bratte at en slede måtte bli igjen mens alle fire samlet krefter for å løfte den andre. Nå og da bøyde bakken seg ned mot vest, noe som viste at vi holdt oss nær vannskillet. Kursen var litt øst for nord.

Arbeidet var hardere enn noen gang. Time etter time gikk, og det etterlengtede høye platået ble ikke funnet. Snøen falt tett og vinden ble voldsom. Det hadde likevel sine fordeler, for vi kunne styre etter den. Den ferske snøen var uegnet for ski. Den frøs under skiene og klumpet seg, noe som hindret den glidende bevegelsen i føttene. Etter hvert som den ferske snøen samlet seg, ble overflaten av den gamle snøen under så hard at ski til slutt kunne kastes.

En siste lang drag opp en svært bratt bakke fullførte morgenmarsjen. På toppen kastet Svendsen seg ned og sa at han ikke kunne gå lenger. Han så virkelig syk ut. Ansiktet hans var spøkelsesgrått, kinnene innsunket, øynene stirret ut av hodet og var blodsprengte.

Stormen raste voldsomt, drev den ferske snøen som en midje-dyp strøm av ugjennomsiktig hvit væske, med en høy suselyd som blandet seg i vindens brøl. Det ble

bestemt å slå opp et av teltene og søke ly der mens en varm lunsj ble laget; men å gjennomføre planen var ikke lett i motvinden. Da teltet endelig var satt opp, ble Svendsen dyttet inn og resten av oss trengte oss på. Den syke mannen begynte å skjelve over hele kroppen og jamret seg forferdelig. Han syntes synd på seg selv med brutt tale.

Det var ikke annet å gjøre enn å sette opp det andre teltet, pakke ut soveposen hans pels og legge ham til rette for han kunne varme seg. Mens dette ble gjort, gned jeg ham hardt over hele kroppen for å gjenopprette sirkulasjonen.

Innen en halv time, var telt og sleder nesten begravd under drivsnøen. Stormen ble verre for hvert minutt. Vinden fikk takene til å buldre og flagre så vi fryktet de ville rives i stykker. I mellomtiden fortsatte matlagingen, og så sov alle, i påvente av en værforandring.

Sent på kvelden var det ingen bedring, og Svendsen sa at han kom til å dø. Om morgenen hadde vinden løyet, men tåken var enda tettere. Sledene var ikke å se. Teltene var skjult for hverandre bak vegger og hauger av drivsnø. Nielsen ropte at Svendsen var helt knekt og ikke kunne flyttes. Jeg gikk for å se til ham og fant en elendig skikkelse. Han sa han hadde hevelser i midjen og snakket om en gammel forstuing og kulden. Beinene hans var følelsesløse under knærne. Her var det virkelig trøbbel, hvis historien hans var sann! Vi mistenkte at frykt var en stor faktor i hans problemer; men hvis det ikke var det, og vi fikk mannen til å fortsette, hvilket ansvar ville ikke hvile på oss! Han var bestemt på at han ikke kunne røre seg en tomme den dagen, og at hvis vi insisterte på at han skulle flytte seg, måtte vi bære ham, Anak-sønnen som han var. Det var fortsatt mat til seks dager, så vi kunne i det minste vente tjuefire timer. Praktisk talt hadde vi ikke noe valg.

Tilbake til Klaas Billen Bay

Garwood og jeg startet på ski for mosjonens skyld, uten å våge å gå langt i den tette tåken, for bortsett fra å følge sporet, var det umulig å finne leiren igjen når den var ute av syne. Med overflatesnøen i så fjærlett tilstand, ville et spor bli visket ut på to minutter, selv av en lett vind. Forsiktighet var derfor avgjørende.

Da roen fortsatte, tok vi lengre turer, alltid traskende oppover og glidende ned igjen med økende selvtillit og letthet. Ski-glissade er virkelig morsomt bare for bevegelsens skyld. Vi tok en lengre oppoverbakke enn før, kom inn i et tynnere tåkesjikt med kanskje en kvart mils sikt og det hvite spøkelset av en sol høyt oppe. Noe antydet at en kuppelformet ås var nær foran oss.

Vi fortsatte og steg over tåken. Utsikten var klar i alle retninger under et tak av skyer, hvitt og jevnt, det vidt utstrakte tåkelaget vi nettopp hadde kommet ut av, som gjennom en luke på scenen. Foran oss (mot øst) og til venstre (mot nord) steg milde snøbakker til horisonter som virket nære. Vi kunne ikke annet enn å fortsette. Snøen var i perfekt tilstand, luften deilig frisk. Det var en lettelse bare å ha forlatt den klamme tåken bak oss. Den konvekse kurven på snøflaten var årsaken til at horisonten stadig trakk seg tilbake mens vi rykket frem; men til slutt tittet en fjern topp frem, så en til. Det var tydelig et vannskille, og fra det en utsikt.

Den utviklet seg langsomt, men til slutt var alt der – en nedoverbakke foran, og så avstanden fylt med et syn som ingen menneskelig øye noensinne hadde sett. Det var strengt tatt en østvendt utsikt, for mot nord steg snøflaten høyere, og mot sør omsluttet tåken alt. Om det var kontrastens virkning etter tre dagers blindhet, eller om utsikten var absolutt storslått, er vanskelig å si; den gjorde i hvert fall inntrykk som et meget storslagent syn.

Vi sto ved hodet av en bred snøhvit dal, som en lang bakke skrådde ned fra føttene våre, dalbunnens nivå var minst 1000 fot under oss, eller mer enn 2000 fot over havet. På begge sider var dalen innrammet av fjellvegger, bratte frontflater skåret ut av det som tidligere var et stort platå, på nivå med vårt ståsted. En sprukket nunatak stakk gjennom isbreen nedenfor og dannet et midtpunkt.

Selve isbreen feide bort i sin brede, verdige bevegelse, først østover, deretter gradvis rundt i en stor bue mot sørøst, på sin langsomme krypning mot Wybe Jans Water. Rekken av klipper på venstre side (nord) ble sett, én etter én, strekkende seg svakere og svakere ut i den fjerne avstanden, hvor den siste kan se ned på østkysten. Den nærmeste og høyeste av disse fjellene ut til å være Mount Chydenius, som Nordenskiöld beskrev. Lenger nord og skjult av skyer var det tegn til en rekke topper med dristigere form.

Vi returnerte til leiren for å hente kameraene våre og kom tilbake med Nielsen, deretter satte Garwood av gårde ned bakken for å undersøke Hecla Hook-klippene på nunataken, mens Nielsen og jeg gikk nordover opp snøskråningen. Vi hadde ikke mer enn en miles igjen før vi nådde toppen av den høyeste snødomen i vannskillet mellom breområdene som drenerer vestover til Dickson Bay, sørøstover til Wybe Jans Water, og sørover til Klaas Billen Bay. Om breen mot nord til slutt bøyde seg vestover til Dickson Bay eller rundt til enden av Østfjorden i Wijde Bay kunne ikke avgjøres, for den forsvant snart under et skydekke.

Havhestene som fly over kunne ha fortalt oss det. Rekken av åser over nord var nå klar. Det var tegn til en dal mellom vårt platå og dem, og til et pass som førte over til den fra en bukt i den østlige dalen. Dessverre mislyktes mine fotografier av denne viktige utsikten, som alle andre tatt av meg på rullfilm dette året. Hvor jeg nå angrer på at jeg ikke tok med noen gode glassplater til dette punktet! Bare blinde notater gjenstår. Det var en topp på nesten 4000 fot, 30° vest for nord, og en annen rett nord, omtrent seks miles unna. Forbundet med dem var mange flere av mindre dimensjoner. Vest for den først nevnte toppen falt landet under skylaget, som var fra 500 til 1000 fot under våre føtter. Alt i retning Dickson Bay var skjult under sammenpakkede skymasser.

Det var en fascinerende og fristende utsikt. Én dag til med marsj ville ha løst hele spørsmålet om topografien i dette isete området med sikkerhet, i stedet for bare ved slutninger. Hvilken som helst av toppene foran ville ha gitt utsikt mot Wijde Bay, Hinlopenstredet og Wybe Jans Water. Men med Svendsen ute av spill var vi hjelpeløse. Å forlate leiren en hel dag var umulig, siden vi i denne funksjonsløse hvite ødemarken, om tåke kom, aldri ville finne den igjen, mens mennene som ble igjen uten oss, ikke kunne finne veien til kysten.

Jeg tenkte imidlertid at det kunne være mulig å returnere via en ny rute, først ned den østlige dalen og deretter rundt mot sør; så vi gikk tilbake til teltene og spurte Svendsen om han, hvis vi dro sleden hans, kunne følge til fots hjemover. Han grep ivrig tak i forslaget; tingene ble pakket, og vi startet oppover mot punktet for vårt første utsyn ved enden av den østlige dalen. Svendsen slepte seg godt nok frem på skiene, om enn med et sørgmodig uttrykk.

Da han oppdaget at vi gikk oppover, protesterte han at det ikke kunne være veien tilbake og at vi gikk øst i stedet for sør. Da vi nådde toppen og så dalen, ble han opprørsk, sa at hvis vi gikk ned der, ville vi alle ende våre dager i dette forferdelige landet, og protesterte med all sin kraft. Nielsen sluttet seg til protestene hans, med den begrunnelse at siden Svendsen var den typen mann han var og tilsynelatende både syk og redd. Vi ville sannsynligvis snart måtte dra ham med på sleden, og at så lenge han kunne gå, var det best å få ham i retning kysten, slik at hvis han til slutt måtte bæres, kunne det bli over så få miles som mulig. Faktisk var vi i en klemme; det var ikke annet å gjøre enn å vende kystveien.

Før vi gjorde det tok vi et siste langt blikk over den store isbreen og ut mot de fjerne

åsene som ser ned på Wybe Jans Water. En av dem må være Mount Edlund, en annen det White Mountain nær Heleys Sound; men det var umulig å identifisere dem. Dette var toppene som Nordenskiöld og hans følge besteg i 1864. Siden de var de eneste som noen gang har sett innover over dette samme ishav, legger jeg her inn en forkortet oversettelse av deres beretning[4]:

"Den 21. august 1864 ble været så fint at vi vendte tilbake til land for å bestige Mount Edlund. Vi landet ved kanten av isbreen, som ender uten klippe. Parallelt med kysten, i en avstand på omtrent tusen meter, strekker det seg en bred moreneflate, bak hvilken selve isbreen kommer. Den laveste delen består av et opphøyd isfelt, her og der delt av sprekker, for det meste fylt med vann. Oppstigningen var lett, og vi nådde snart det laveste platået på fjellet. Deretter fulgte en gressbakke som ble brattere høyere opp og endte nær det øvre platået i en hyperittklippe med firkantede søyler. Denne klippen var minst femti fot høy og loddrett; men steinene var faste og kunne enkelt klatres. Slik nådde vi toppen.

Utsikten innfridde fullt ut våre forventninger. Nordvestover, så langt øyet kunne se, bredte endeløse snøbakker og sletter seg ut, bare brutt her og der av enkelte fjelltopper som sto mer eller mindre fritt. Blant disse fortjener flere fjerne fjell, sannsynligvis rundt den sørlige bredden av Wijde Bay å bli nevnt. Lenger rundt i nordøst reiste en rekke topper seg mot horisonten. Mount Chydenius var det nordligste og høyeste av disse store fjellene[5]. Vi hadde utsikt over hele Wybe Jans Water fra Whales Point og Whales Head til den innerste bukten nær White Mountain. Mange breomkransede fjell reiste seg i vest. Utsikten over Hinlopen-stredet var hindret av tykk tåke, som så ut til å ligge bare over denne senkningen og de omkringliggende åsene, slik det ofte skjer.

For å følge fjellryggen som strekker seg mot nordvest, og for å finne ut om en ekspedisjon over snøfeltene ville by på vanskeligheter, gikk vi fra toppen lenger inn i landet, som lå omtrent på samme høyde som toppen. Det var helt flatt og dekket av hard, frossen snø, som det var like lett å gå på som på et gulv. Denne snøsletten så ut til å strekke seg bort til Mount Chydenius, slik at toppen ville være lett å nå for trianguleringsformål. Vi gikk så langt som til en fjern liten snøhaug [tilsynelatende Mount Svanberg på kartet] uten nye erfaringer, bortsett fra at nye topper stadig dukket opp over snøen; vi bestemte oss derfor for å returnere.

Den korteste veien tilbake til skipet førte ned en ganske stri isstrøm som rant mellom to åser fra stedet vi sto til den samme brede, jevne isbreen som vi hadde kommet over på oppstigningen. Den egentlige kilden til denne var faktisk denne isstrømmen som renner ned fra innlandsisen. Vi sto en stund ved kanten med kikkert i hånden og diskuterte om det ville være mulig å gå ned denne tilsynelatende enkle veien, eller om vi måtte gå rundt den lengre ruten, som var noe farlig på grunn av hyperittklippen. En ung balsfjording, som bar instrumentene våre og sikkert hadde besteget mange fjell nær hjemstedet sitt, men sannsynligvis aldri vært på en isbre, så på oss med undrende øyne da vi spurte om hans mening. Hans uttrykk syntes å si: Hvordan kan noen være i tvil om en så åpenbar sak? Uten et ord sprang han ned isbakken med teodolitten i hånden, til vår store skrekk, for vi fryktet at breen, som vanlig, ville være brutt opp av sprekker og vanskelig å krysse. Vår uro varte ikke lenge før vi så ham stoppe, og akkurat i tide, for da vi kom nærmere, fant vi at en stor bergschrund lå rett foran ham. Vi krøp til kanten og så ned i det merkelige, bunnløse dypet, hvis vegger var azurblå isklipper, her og der dekket med hvite istapper som stalaktitter. Lenger ned var alt tapt i et mørkeblått mørke. Denne sprekken

[4] Die Schwedischen Expeditionen nach Spitzbergen und Baren-Eiland ausgefiihrt in den Jahren 1861, 1864, and 1868 unter Leitung von O. Torell und A. E. Nordenskiold. Aus dem Schwedischen iibersetzt von L. Passarge." Jena, 1869.

[5] Mount Chydenius ligger i nordvest for Mount Edlund.

strakte seg nesten over hele breen, slik at en lang omvei måtte tas før den kunne krysses. Senere møtte vi mange slike sprekker, ved noen snudde vi, andre hoppet vi over, og atter andre krysset vi på isbroer. Først da vi nådde hovedstrømmen i breen tok sprekkene slutt og nedstigningen ble rask og enkel."

Ved tilbakekomsten til kysten tok de en båt og rodde til munningen av Heleys Sound, noen tre miles nord for dette landet de i en liten bukt og slo opp teltet. Neste dag, 22. august, var det igjen fint vær, så de la i vei for å bestige den nærliggende White Mountain.

"Vi vandret først over den store morenen, som isbreen har kastet ned foran seg, deretter klatret vi opp den svakt skrånende isflaten. Dette viste seg å være uventet anstrengende og ubehagelig arbeid. Overflaten besto av tint og gjenfrosset snø, dekket med en skorpe av kvistlignende formasjon, som ofte brøt opp under føttene våre, slik at foten sank ned i den myke snøen under og med vanskelighet ble trukket opp gjennom isskorpen, hvis skarpe kanter skar inn i støvlene. Toppunktet av fjellet, først skjult av bakkene på isbreen, kom til syne etter en times klatring, men var fortsatt langt unna. Vi hadde flere timers arbeid over snø av lignende karakter før vi nådde toppen, en liten platå dekket med puddersnø en fot dyp på hard is.

Utsikten fra dette punktet er kanskje den fineste som finnes på Spitsbergen. I øst, omtrent seksti miles unna, så vi et høyt fjellområde med to topper høyere enn resten. [Dette var Wiches Land.] Mellom det og Spitsbergen lå et hav dekket med store, sammenhengende isflak, åpenbart ugjennomtrengelig for et skip. ... I nordøst og nord, så langt øyet kunne rekke, dukket åsene på Nordaustlandet og Hinlopenstredet opp, med selve stredet og dets øyer tilsynelatende omgitt av isfri vannflate. Nordenskiöld kjente igjen Mount Lovèn, som han besteg i 1861. ... Innlandet ble også vist for våre øyne, et grenseløst, umåtelig snøvidde, hvor her og der noen steinmasser stakk frem, mørke i kontrast til det blendende hvite omkring. Bare lenger borte, vest og nordvest, var det noen sammenhengende fjellkjeder. Hele vest- og nordkysten av Wybe Jans Water var synlig, og den nordlige delen av Barentsøya, hvis ytterste punkt består av et sterkt sprekkeutsatt snøfjell som ender bratt i sjøen."

Fra denne interessante avstikkeren må vi vende tilbake til våre egne gjøremål. Med sørøstlig retning holdt vi oss langs ryggen av det høyeste terrenget og gjorde rask fremgang, for en mild helling skrådde til vår fordel og snøoverflaten var i perfekt stand for både ski og sleder. Garwood og jeg vil alltid huske gleden ved denne midnattmarsjen.

Høyt over den klare luften som omga oss, var det et mørkeblått tak av myke skyer, hvilende på himmelske vegger i vidunderlige farger, med striper av stratus over dem, som reflekterte det gyldne sollyset. Selve solen var skjult i nord, men under den hang et nettverk, vevd av gull og tyrisk purpur, gjennom hvilket stråle av mildt lys hang ned som øyevipper over snøen. Rundt omkring strakte snøen seg ut i milde kurver og kupler, gråhvite enkelte steder med purpurfargede skygger, blågrå andre steder, her og der strødd med tepper av sollys. Steinene, også der de dukket opp, var rike på farger, og viste sine egne rødbrune eller oransje nyanser forsterket av den glansfulle atmosfæren.

Det var ingen av den skarpe kontrasten mellom svart og hvitt som slår en overfladisk observatør i høye fjellutsikter. Dette panoramaet var en praktfull masse av farger, harmonisk uten brudd og rik uten monotoni. Rett ved midnatt åpnet skyene seg i nord, og en flom av solskinn falt rundt og over oss – en virkelig forvandling og en gripende prakt som ikke kan beskrives.

Fortryllet av skjønnhet marsjerte vi videre og videre over det vide snøfeltet, med en følelse av grenseløs plass, en følelse av frihet, en glede som i eierskap til hele universet – følelser som, etter min erfaring, bare oppstår i jordens store, rene steder, hvor ingenting

lever og ingenting vokser, de store ørkenene og de vide snøfeltene. Grønt land, etter slike områder, er land tilsølt av mugg.

Etter omtrent sju mils marsj kom vi til punktet der hellingen ned mot Nordenskiöldbreen begynte å bli brattere, og vi stoppet, ikke av tretthet, men fordi vi var motvillige til å forlate det vidstrakte høylandet og innelukke oss mellom en dal sine sider. Så slo vi leir omtrent klokken 3, med teltåpninene vendt mot sør.

Utsikten mot øst var bedre vist enn før. Vi kunne se Wybe Jans Water med Barentsøya bak, deretter en rekke lange fjellvegger som støttet høyt kuppelformede, snødekte platåer, som strakte seg rundt til Terrier på venstre side av Nordenskiöld-breen, mens De Geer-toppen kom sist, sett fra dette punktet som en pyramide med øverste etasje horisontalt lagdelt. Den lave solen skinte gyllent på snøfeltet og kastet blå skygger. Rundt omkring, nær horisonten, var himmelen klar under det myke, tynne skydekket, gjennom hvilket himmelens blåhet tydelig kunne sees. De fjerne åsene var indigoblå, flekket med oransje, gull og rosa. Hvite tåker lå i snøens fordypninger, urølige. Elfenbensmåker fløy omkring og viste frem sin sølvfargede fjærdrakt mot de blå skyggene. Luften var stille. Ikke en lyd brøt stillhetens fullkommenhet.

Det var ettermiddag den 19. da vi satte i gang igjen over den gode, harde snøen, den stille luften virket varm, og solen skinte mykt bak et tynt grått skydekke. Rundt oss var en lyseblå himmel med skyflak i linjer nedenfor, og deretter de svake blå-hvite åsene. I sør reflekterte den glinsende overflaten av Klaas Billen Bay sollyset mellom purpurrøde strender. Scenens skjønnhet tappet oss for krefter. Vi ønsket å se på den, ikke å dra sleder. Men Svendsen sa at han ikke kunne arbeide, så sledetrekking var dagens ordre.

Det sier seg selv at mange pauser ble tatt på alle slags unnskyldninger, og hver pause ble feiret med pipe-røyk. Garwood benyttet anledningen til å lære meg den ekte kunsten å fylle pipe. "Pakk tobakken så tett du kan, og løsne den så med en korketrekker," er hans formel. Jeg er vitne til det arbeidet det kostet ham i praksis, og hans stahet i å følge et vedtatt prinsipp. En fordel ved å reise med sleder er at du alltid har komfortable seter klare. Det ville vært synd, i det minste dumt, ikke å benytte seg av dem. Vi var verken syndere eller dårer i den forstand.

Likevel ble det gjort god fremgang, for vi gikk raskt og holdt på i mange timer. Utsikten endret seg knapt. At vi nærmet oss lavere nivåer var åpenbart, men åsene foran virket ikke nærmere etter tre timers marsj enn ved starten. Foran var noen få steiner som stakk opp fra breen. Vi trodde de var nærme, men de holdt avstand. Ikke før etter fem timer var de forlatt bak oss. Selve bevegelsen var likevel behagelig; ski og sleder gled ofte av seg selv. Bare Nielsen var misfornøyd med sine canadiske truger og ble nødt til å henge etter. "Dette," sa han, "er det verste en mann kan ha på føttene – elendighet!"

Hans egne lappsko ga ham heller ingen tilfredshet. Smeltet snø fant veien gjennom dem. "De burde vært dynket," sa han, "med to deler av Stockholm-tjære og tre deler tran, kokt sammen og påført varmt. Det bør gnies godt inn med en klut mens det er varmt. Det vil gjøre støvlene vanntette og holde dem myke i tre måneder. Det er det våre norske fiskere bruker." Herr Frederick Jackson forteller meg imidlertid at han prøvde denne blandingen og fant den ikke bedre enn patentert skokrem.

En flat slette fulgte en lang og jevn nedstigning. Her, på omtrent 1300 fot høyde, begynte snøen å bli dårlig. En fot med nysnø lå over isen. Den var på enkelte steder vannmettet, for det var ingen åpne sprekker, og nå hadde solen fått kraft til å sette ting i rask tining. De blå innsjøene vi så på vei opp fantes ikke lenger; drivsnø og frost hadde utslettet dem fullstendig. Vi var godt under leiren vår ved foten av Mount De Geer, men på motsatt side av breen, nær dens venstre bredd.

En bred vannkanal kom med en brusende strøm som fløt over blå is mellom snøbanker. Det tok lang tid før vi fant et overhengende sted hvor et hopp kunne ta en mann fra bredd til bredd. Derfra fulgte et flatt, men vått område før målet vårt ble nådd

helt til venstre på breen og rett under det høyeste punktet på den lange Terrierryggen, som vi hadde tenkt å bestige neste dag.

Klippene var fulle av lyden fra utallige fugler, hvis kraftige rop, blandet sammen og båret langt som en skurrende summing, kunne høres lenge før en fugl kom til syne. Fra leiren kunne vi se dem i tusentall, sittende på rad på hyller eller svevende rundt klippen – havhester, alkekonger og polarmåker. Fjærene deres lå spredt omkring, mens tallrike spor viste at dette hekkeområdet ikke var noen hemmelighet for revene – de eneste dyrene som ferdes over det isete innlandet på Spitsbergen.

Vår planlagte klatring ble ikke gjennomført, for regnet kom i løpet av natten. Vi våknet og fant tunge skyer over oss, og alt unntatt Terrierryggens fundamenter var utslettet. Det var en skuffelse, men det var også kompensasjoner, for nærområdet viste seg uventet interessant. Etter å ha oppdaget dette lastet vi sledene og sendte dem nedover med mennene, med ordre om ikke å stoppe før de nådde Klaas Billen Bay.

Svendsen hadde ikke lenger noen unnskyldning for å sluntre unna. I går, for hver time vi kom videre, ble ansiktet hans rundere, ryggen hans rakere, og bevegelsene hans mer aktive. Frykten for undergang var i realiteten hans hovedsykdom, utvilsomt forverret av kulde og eksponering for stormen. Han innrømmet dette senere. Forslaget om at han skulle skynde seg ned til bukta, enten han dro en slede eller ikke, virket som en utsettelse av dødsdommen. Han satte i vei med iver.

Garwood hadde observert et merkelig stykke isbre noen hundre meter fra leiren. Det var formet på en spesiell måte som krevde nærmere undersøkelse. Ved nærmere undersøkelse ble det oppdaget at haugene var isbuer, tønnehvelv som var helt regelmessige i formen. Deres opprinnelsen forklarte seg snart selv. En bred og dyp strøm av overflateavrenningsvann renner vanligvis nær foten av Terrieren. Når den når et flatt sted, reduseres strømmen slik at overflaten fryser til i kaldt vær. Snø faller på isen som dannes, og lager et tak, hvis rester, selv på dette sene tidspunktet av sommeren, var to fot tykke eller mer. Breen presses i sin fremadgående bevegelse mellom Terrieren og De Geer-fjellene på motsatt side, og hver del av den kjenner denne kompresjonen, som virker på det frosne elvetaket og bøyer det opp til en isete tunnel med regelmessig form. Etter hvert faller deler av tunnelen sammen, og de løse buene blir stående igjen. På Kingsbaybreen så vi senere flere buer med lignende opprinnelse. Det er den arktiske vinterfrosten, snarere enn mengden årlig snøfall, som gir Spitsbergenbreene deres særegne fenomener, fenomener som ikke har paralleller i breene i høye fjellområder i tempererte og tropiske deler av verden.

Et annet og enda mer bemerkelsesverdig resultat av de samme kreftene fanget snart vår oppmerksomhet. Vi var på vei ned langs venstre side av breen under Terrieren og nærmet oss punktet ved enden av fjellet hvor en stor sidebre kommer inn fra øst. De to isstrømmene, som møtes, presser hverandre sidelengs og skaper en utbuling eller konveksitet i overflatene, som først oppnår en felles jevnhet omtrent en miles lenger ned. På denne måten dannes en trekantet fordypning mellom breene, som støttes opp mot foten av den mellomliggende åsen.

En innsjø samler seg i denne fordypningen og dreneres av en bekk som gradvis skjærer seg ned i elveleiet etter hvert som året går, og senker innsjøens nivå. Når vinteren kommer, faller fersk snø i og blokkerer bekken, og demmer opp vannet slik at innsjøens nivå stiger. Overflaten fryser selvfølgelig; islaget, med den tinte og på nytt fryste snøen på toppen, blir fire fot tykt eller mer. Når våren kommer tilbake og snøen begynner å smelte, finner nye mengder vann vei inn i innsjøen og løfter det tunge islaget. Elveleiet fra fjorårets bekker er selvfølgelig fylt med hardfrosset snø, så det finnes ingen utløp for vannet før koppen er full.

I det øyeblikket det begynner å renne over, skjer utskjæringen av kanalen. Det oppdemmede vannet slippes løs og virker åpenbart med en usedvanlig kraft, og graver ut

en dyp kløft i breen. Den flytende isen får fart, slik at den ikke bare rives og brytes opp, men også presses framover på den tørre breen foran, store isflak blir snudd på høykant eller stablet opp hverandre to eller tre lag dypt. Når det meste av vannet er tappet av og innsjøens nivå er betydelig redusert, opphører rystelsen, og bare den dype kløften og det ville rotet av isblokker, spredt over et område på en halv kvadratmil av breen, står igjen som bevis på hvilke mektige krefter som har blitt sluppet løs.

I løpet av sommeren kom vi over flere slike sprengte innsjøer ved sammenløpene av breer. Den mest slående av dem var denne ved enden av Terrier, for på grunn av isens form er den uvanlig stor og, i likhet med Märjelen See ved Aletschbreen, er mottakeren der mange isfjell faller. Disse isfjellene er om vinteren frosset fast og kastes ut i en vill ruin når innsjøen bryter ut.

Kaoset av spredte isblokker er synlig på lang avstand, men opprinnelsen er ikke synlig. Ismasser var stablet opp mot hverandre til en høyde på førti fot eller mer. Den blå kløften var så dyp og undergravd at vi ikke kunne se bunnen. Den var mer enn seksti fot dyp. Det var noe ubeskrivelig merkelig i stillheten og roen i denne isruinen som overlevde den ville uroen ved dens fødsel. Katastrofen måtte ha vært nylig, for isfjellene beholdt den blå fargen og gjennomsiktigheten i sine nedsenkede deler.

Vi tilbrakte lang tid på å klatre rundt i restene, før vi hastet videre på skiene og tok igjen sledene. En lunsjpause ble holdt på toppen av en brattere skråning, akkurat der sprekker begynte å bli mange. Ved å holde godt til venstre kunne deres innvikling lett unngås. Der nedstigningen ble gjort, var sprekkene relativt små og for det meste fylt med vintersnø, sterk nok til å bære. Vi lot mennene styre sledene ned, mens vi lystig suste ned skråningen, med sprekkene og alt, på ski. Selv om isen var ru og sterkt hullete, dekket vi en miles nedstigning på noen få minutter, "alt trygt," som vår dragoman pleide å si ved Nilen i sterk vind.

Ved foten, der breen ble mer jevn, måtte den prosaiske marsjorden gjenopptas. Klaas Billen Bay nærmet seg, et blygrått, nesten svart område, prikket med utallige isfjell i det dystre, skyete kveldslyset.

Den siste nedstigningen over den bratte morenen var enda vanskeligere enn oppstigningen, for den nyttige snøstripen hadde smeltet bort og steinene var mer ustabile enn før. Sledene ble alvorlig skadet under nedfiringen; metallbeslaget på skinnene ble revet av og skinnene selv knust på to steder. De holdt akkurat sammen slik at vi kunne dra dem over vrakmassen og den brede myren utover til leiren vår som sto uskadd, med hvalbåten trukket opp ved siden av.

Det generelle resultatet av denne innlandsutflukten var svært tilfredsstillende, til tross for vår ulykke med Svendsen. Det gjorde oss i stand til å skissere den generelle strukturen i området mellom Wijde Bay, Dickson Bay, Isfjorden, Wybe Jans Water og Hinlopenstredet.

Før den nylig påbegynte utforskningen av innlandet, ble det antatt at Spitsbergen var dekket, som Grønland, av et stort isdekke. Det var kjent at det fantes noen fjell, men de ble beskrevet som nunataker – øyer av fjell som stakk opp gjennom det omsluttende islaget. Naturen til Grønlands isdekke er godt kjent; det begraver hele innlandet under sin enorme tykkelse, skjuler åser og daler sammen i sin masse, og flyter ned over dem på alle sider mot havet, hvor det sender ut isstrømmer gjennom hver åpning. Alle breene i Grønland er bare tunger av ett enkelt isdekke. Spitsbergen ble antatt å ligne Grønland i denne henseende.

THE COLORADO PLATEAU.

I 1896 beviste vi at dette synet var feil når det gjaldt den sentrale delen av øya. Båndet av land avgrenset i sør av Bellsund og i nord av Isfjorden, og som strekker seg tvers over fra hav til hav, er helt uten isdekke. Det er et kompleks av fjell og daler, blant hvilke det finnes mange breer, slik det også finnes blant fjellene i Sentral-Europa, men uten en sammenhengende isdekke. Hver bre er en separat enhet med sitt eget nedbørsfelt og dreneringssystem. Dalene er myrete og relativt fruktbare, og åssidene er snøfrie om sommeren opp til mer enn 900 fot over havet. Det finnes depresjonslinjer mellom Isfjorden og Bellsund, og mellom Sassen Bay og østkysten, som er helt snøfrie gjennom hele den arktiske sommeren.

Vi hadde en mistanke om at området mellom Forlandsundet og Isfjorden ikke var dekket av en isbre, men vi trodde fortsatt det var sannsynlig at en slik ville finnes i området nordøst for Isfjorden. Resultatet av vår nåværende ekspedisjon viste at dette ikke var tilfelle. Vi krysset mye isbre og snøfelt, men ingen som tilhørte en ekte isbre. Hele dette området, som jeg har kalt Garwood Land etter min utmerkede følgesvenn, er et isbredekket fjell- og dalsystem. Hver isbre i området er en tydelig avgrenset enhet, med sine tydelige vannskiller som skiller den fra naboene.

Nord for Chydeniusfjellene, som utgjør grensen for Garwood Land, finnes det en ekte isbre som dekker hele New Friesland og strømmer ned til sjøen på alle sider. Også Nordaustlandet er begravd under en isbre. Disse er de eneste i Spitsbergen-arkipelet.

Fjellene i Garwood Land er rester av et avskallet platå, som ligner på de i Sassendalen. De har blitt formet av en avskallende kraft som har gravd ut en rekke daler inn i platået. Lesere av min tidligere bok, ”The First Crossing of Spitsbergen”, vil huske hvor mange eksempler på rask dannelse og utvidelse av daler ved tilbaketrekking av kildevann som er dokumentert der. Coloradofjellet nord for Sassendalen var det beste eksempelet på denne prosessen. Det platået, nå isfritt, blir raskt delt opp i separate åser ved utgravingen av en rekke dype, smale kløfter som vil utvide seg og krype lenger tilbake år for år.

Nå er fjellene i Garwood Land av en lignende type. Den brede, dype dalen, som vi så ned i fra vårt fjerneste punkt, sender flere sideelver inn i platået (eller restene av et platå),

alle av samme dype, svakt skrånende, bratte type. Ut fra mange indikasjoner konkluderte vi med at en rekke lignende daler og klipper lå øst for hele vår rute fra vendepunktet og så langt som til Terrierfjellet. Denne rekken av klipper og stup flankerer sannsynligvis det østlige vannskillet til Nordenskiöldbreen. Det dårlige været som hindret oss i å bestige Terrierfjellet, hindret også verifiseringen av denne hypotesen.

Hvis vi kunne anta at Garwood Land på noe tidspunkt var betydelig mindre isdekket enn nå, slik at dalene var myrbunnede som i Sassendalen, og høylandet lignet Coloradofjellet, ville det være lett å forklare dagens landskapsform. Vi ville si at det ble dannet ved vannets erosjon, og senere dekket av økende is. Det er sikkert at ismengden på land her har økt betydelig de siste to århundrene, for i denne tiden har Negribreen trengt minst femten, sannsynligvis tjue, miles ut i sjøen langs en front på femten miles bredde. Dette faktum er imidlertid ikke tilstrekkelig grunnlag for en så stor antakelse.

Det er heller den jevne heving av landet vi må se etter for en løsning. Overalt i Franz Josef Land og Spitsbergen er det kjent at landet stiger. Den vestlige delen av øya har vært utsatt for erosjon lenger enn den østlige delen. Den sistnevnte har derfor kanskje blitt hevet senere. Den steg opp fra havet som relativt flatt land. Etter hvert som heving fortsatte, ble dette flate landet hevet til et platå. Først nådde det ikke nivået for evig snø, slik at mens det steg, ble det gravd ned i daler og kløfter av vann som rant av platået over kanten og hastet ned en frostsprukket fjellside.

Bunnen av en slik dal har nødvendigvis en svært svak helning. Hodeenden er bratt, nesten en klippe, hele flaten av denne blir kontinuerlig avskallet, slik at dalen, som en gang ble dannet av et fossefall over kanten på det horisontalt lagdelte platået, stadig trenger bakover. Disse dalene, når de først er dannet med sine bratte hoder og sider, vil opprettholde seg selv etter at restene av platået er blitt dekket med et isdekke og dalene fylt med isbreer.

Det er ikke nødvendig å tillegge isbreene noen erosjonskraft; det er ikke slik arktiske isdekker virker, for de øvre lagene av isen flyter over de nedre med langt større hastighet enn det som er tilfelle i breer under lavere breddegrader. Gitt en eksisterende klippe, derimot, med en isbre under, og de nedbrytende kreftene av frost og vann som virker på den, har den klippen en tendens til å opprettholde seg selv og å spise seg tilbake inn i fjellmassen bak, for dens rusk faller ned på isbreen under og blir ført bort; de hoper seg ikke opp til en beskyttende skråning ved foten av klippen.

Denne tilbake-eatingsprosessen vil gå fremover med ulik hastighet avhengig av bergartenes varierende egenskaper. Bukter vil dermed dannes og spise seg tilbake inn i platået, akkurat som bekkene spiser seg tilbake i Sassendals-området, bare at buktende vil ha en tendens til å vokse bredere i forhold til sin dybde i et isbredekt land enn i et område som hovedsakelig er bart for snø og is.

For at denne prosessen skal begynne, er det nødvendig at et sted skal være en bergvegg eksponert for luften. Eksponeringen kan være forårsaket av en forkastning, eller av en nedbrytende prosess som startet før landet ble mye isdekket. Vi er ennå ikke i posisjon til å fastslå hvordan prosessen startet i Garwood Land, men at buktene, dalene og klippene som nå eksisterer, opprettholdes på den ovenfor beskrevne måten, er sikkert.

Hvis isen igjen skulle dekke Coloradofjellet og åsene på motsatt side, og flyte inn i og ned Sassendalen til Sassen Bay, ville utseendet til det området ligne det Garwood Land har i dag. Det er bare i tilfelle av et land som Grønland, fullstendig begravd under et isdekke tusenvis av fot tykt, hvor ingen bergart vises og ingen klippe er eksponert, unntatt langs kysten – det er bare i et slikt land at isens konservative virkning er fullstendig og modelleringen av en forhøyet landmasse til åser praktisk talt stanser.

Derfor er det vitenskapelig viktig å skille mellom et ekte isdekke (i Grønlands forstand) og en ren samling av separate isbreer, uansett hvor store det er i volum og intime i sin forbindelse med hverandre. Et isdekke, eller innlandsis, virker på en helt

annen måte enn en serie isbreer. Bortsett fra i Nordøstlandet og i den delen av Spitsbergen som kalles Ny Friesland, finnes det ikke noe ekte isdekke på Spitsbergen, og uttrykket innlandsis bør fjernes fra kart og beskrivelser av områder hvor det ikke er aktuelt. Et hoved- og ikke ubetydelig resultat av våre utforskninger i Spitsbergens indre er denne oppdagelsen at de delene som antas å være innhyllet i et isdekke, faktisk bare er isbreområder.

Med båt til Kings Bay

Da vi våknet i relativ luksus ved bredden av Klaas Billen Bay, sent på ettermiddagen 21. juli, var vi langt fra å være ivrige etter å skynde oss videre til dagens arbeid. Det virket så godt å være i en velutstyrt leir, uten behov for å spare på drivstoff eller telle teskjeer med kakao og sukker eller mengder tobakk. Dessuten tørket de våte klærne våre over en lampe i teltet til mennene, tørket altfor grundig faktisk, for Svendsen lot sålene brenne av strømpebuksene.

Et siste besøk ble gjort til isbrefoten (nederste delen av breen) for å fotografere den fantastiske klippen. Alle fremtredende trekk som var lagt merke til en uke tidligere, hadde falt bort, inkludert en enorm hule som gikk langt inn i isens solide masse. På vei tilbake til leiren fant Garwood trilobitter i et bergparti ved bredden, og det var god grunn til å bli værende litt lenger.

Til slutt ble båten trukket ut i vannet, leiren ble slått opp, og bagasjen lastet. Mennene rodde rundt neset mens vi gikk over til De Geers leirplass. Klokken 10.30 p.m tok de oss om bord, og vi satte seil mot Advent Bay. Det var et svakt forsøk på seiling, for ikke lenge etter at vi virkelig forlot landet, døde den siste vindpusten bort.

En vakker tåke hang lavt nær det rolige vannet, som snart ble helt glatt som et speil av polert stål. Det var bare en liten linje av land på hver side som skilte skyenes tak fra refleksjonen. De Geers signaler, bygget på hans trigonometriske punkter langs den flate kysten, var de eneste som brøt ensartetheten. Langt, langt borte dukket toppene av Dead Man opp i blått og solskinn på horisonten.

Uten roing var det ingen fremdrift å få. Klokken 3.00 a.m var vi på motsatt side av munningen til Skans Bay. Utallige fugler hvilte rundt oss på det stille vannet – lomvier i par, som elskere alltid å være nær hverandre; små alkekonger, fjærkledd slektsbarn; havhester, de sterke unge; terner, de vakre jentene; tyvjoene, de nysgjerrige gamle ungmøene; lomvier og polarmåker.. En flokk havhester holdt oss med selskap, fly rundt og over, for så å sette seg på vannet foran oss og vente på vår langsomme fremdrift. Når vi tok dem igjen, flakset de opp og fly av sted igjen. Dette spillet gledet deres sinn og vinger i en time eller mer.

Spitsbergenværet har et ufortjent dårlig rykte. For eksempel, det lave skydekket som hang over oss hele natten, uansett hvor vakker fargespillet det kastet over landskapet var, og det var praktfullt utover ord, skapte absolutt en følelse av mørke. Det tok lang tid før vi oppdaget hvor tynt laget av tåke var, både tynt og lavtliggende, og at alle åsene over det skinte i strålende sollys. Gjennom sporadiske små hull dukket en topp eller kam opp, så utrolig lys at den så ut til å gløde med indre ild. Bak oss lå tåken over vannet, men foran oss var åsene over Isfjorden klare, og solskinnet lokket oss videre.

Leiren skulle settes opp på en av Goose Islands – det hadde vi lenge bestemt; det eneste problemet var at øyene ikke ville nærme seg. Vi rodde og rodde, men de var sky. Man kunne nesten sverge på at de drev bort. Plutselig ombestemte de seg og nærmet seg oss så raskt at da vi snudde oss, var de nær ved. De består av diabas, med overflaten lav og polert av is til milde bølger. Torv har samlet seg i fordypningene, og det finnes noen få dammer. Havfronten rundt er en lav klippe av mørke, knuste steiner.

Vi gikk inn i et smalt sund mellom de to større øyene og kom til en utmerket innelukket havn med et gammelt leirsted like ved. Garwood gikk etter ærfugl til middag, mens jeg ordnet med de praktiske tingene. Den myke bakken viste seg å være en gjørmegryte, så vi måtte campe i vått terreng, og valgte et sted nær en velbygd ildsted, over hvilken store hvalbein krysset for å bære gryten. De siste besøkende, for et år siden, hadde vennlig etterlatt oss en god haug med kløyvd ved lett tilgjengelig.

Så snart bålet brant godt, kom det en frisk bris, nå som den ikke kunne brukes til seiling, og blåste rett inn i ildstedet, og førte røyken direkte over til teltene. Den samme brisen ryddet bort skyene og brakte virkelig solskinn, men var far til mange overkompenserende ubehageligheter.

Etter en lang søvn ble frokosten spist kl. 18 (22. juli) i en gråtonet, vindfull kveld. En time ble viet til å vandre over øyene. De er hjem for mange fugler, spesielt ærfugler, som hekker der i mengder og lager reir på bakken. Vi fylte en stor pose med dun. Mange av reirene var nettopp forlatt, og det var mange unge fugler rundt – terner, gjess og tyvjoer kom på besøk, samt den vanlige fienden og åtseleteren, polarmåken, som endene hilste med sint kvakking. På hyller av en liten diabasklippe fant jeg en flokk snøspurver, de mest sjarmerende arktiske småfugler. Strålende gule lav dekket steinene med flammende farger. Torvene var de grønneste jeg noen gang har sett, mens blomsterteppet på tørrere steder var like lyst som Alice i Eventyrland sitt. På en klar, stille dag ville dette vært et herlig sted for å drive tiden, øyene var flott plassert med utsikt rett opp Klaas Billen Bay og Sassen Bay og ned Isfjorden. Men den kjølige kvelden var ikke gunstig for ettertanke. Jeg husker bare at jeg med glede la merke til den fine, gavlformede toppen av noen bratte kalksteinstopper som ser ned på Klaas Billen Bay og forlenget inn i den karakteristiske strukturen til Temple Mountain og naboene.

Vi seilte av sted rundt kl. 19.30 med en moderat bris som kom ut fra Sassen Bay. Hvordan så lite vind kunne lage så mye sjø, forsto jeg ikke, men slik er det alltid i de indre delene av Isfjorden. Sittende stille i båten ble vi snart miserabelt kalde. Samtalen dabbet av. Svendsen uttrykte det generelle mørket med å synge en langsom og høytidelig norsk salme med dyp basstemme. Det syntes å muntre ham opp, for han fulgte opp med en mer verdslig melodi, sunget i usikker falsett. Derpå ga Cambridge-gruppen lyd med "The River Cam", som gled over i en aktuell sang, endeløst forlenga, hvis refreng fortsatt sitter i minnet:

"Seiler av sted over Sassen Bay,
hvor vannet alltid er røft,
hvis du tar glede mens du skjelver og rister,
får du snart nok."

På tre timer var Isfjorden krysset og begynnelsen på klipperekken nærmet seg vest for Hyperithatten. Her løyet vinden, akkurat der den alltid pleide å løye i fjor. En lang roing flyttet den tunge båten til det lave punktet utenfor munningen av Advent Bay, nedover som en frisk bris hastet. Vi seilte over til den andre siden, hvor jeg gikk i land for å gå til turisthotellet, og lot Garwood, som er en entusiastisk seiler – noe jeg ikke er – seile rundt Adventodden til landingsplassen.

Turisthotellet inneholdt en munter gruppe som nettopp var kommet tilbake med *Kvik* fra et besøk til Lomme Bay, Wahlenbergs Bay og Wijde Bay. De var fulle av hyggelig prat og nylige minner om jakt på hvalross, sel og reinsdyr. Med deres hjelp ble leiren vår snart satt opp og varene våre losset. Mer enn tre timer kunne ikke avsettes til søvn, for klokken 7.30 a.m den 23. kom turistbåten *Lofoten* inn fra Norge med post. Med henne kom perfekt solskinn og deilig varme.

Ikke at det var tid til bare fornøyelse. Jeg måtte ta en solobservasjon, gjennomgå bagasjen og sende post, samtidig som alt skulle forberedes for avreise neste dag med *Kvik* til Kings Bay. Det var ingen problemer. Etter hvert forlot vi Advent Bay igjen og var på

vei ned Isfjorden, nok en gang med noen få følgesvenner. Blant dem var den svenske botanikeren herr Ekstam og mr. Baldwin, som var i Grønland med løytnant Peary. Herr Ekstam skulle settes av ved Coles Bay, som jeg dermed fikk anledning til å besøke. Det er et øde sted med et stort myrområde ved enden, som strekker seg langt inn i en bred, øde dal. I enden ser det ut til å være en passasje til Low Sound. Det finnes flere lignende daler som strekker seg vestover, hver mer ugjestmild enn den forrige. Jeg antar at myren nær bukten er "Coles Park, et godt sted for hjort, godt kjent for Thomas Ayers," som Pelham skriver i 1631. Siden det nylig er funnet kull i bukten, har navnet blitt forvekslet fra Coles til Coal.

I de tidligste morgentimene den 25. juli gikk *Kvik* inn i Foreland Sound. Jeg har krysset denne vannveien fra ende til annen ved fire anledninger uten å oppleve klart vær. Denne gangen var det det vanlige skydekket, men det var høyt, slik at vi i noen grad ble kjent med det bemerkelsesverdig fine landskapet i passasjen. Fjelltoppene var dekket, men isbreene var synlige, og det er isbreene som gir lyden sin karakteristiske preg.

Først er de bare på østkysten, en serie som drenerer fjellene nord for Dead Man (Dødmannen). Når disse tar slutt, følger en kjedelig front av bare skråninger helt til åpningen av St. Johns Bay, Osbornes Inlet på de tidlige kartene. Den sørlige delen av Forlandet, hvis ikke Saddle Mountain ved dens sørkapp regnes med, består av en slette, nesten helt flat, og hevet bare noen få meter over havnivå. Den kalles Flatland (Forlandsletta). Jeg har fått høre at russiske fangstmenn pleide å ferdes der; men det ser ikke ut til å finnes noen publisert beretning om landing der. Ingen mer kjedelig eller ensartet utstrekning kan tenkes. Den dekker et område på femti kvadratkilometer ifølge kartet, som imidlertid er svært unøyaktig her. Denne sletten er ifølge naturen angitt som stedet for å legge ut en base når Spitsbergen skal brukes til måling av en meridianbue.

Nord for Flatland kommer en veldefinert fjellgruppe med fine topper. Den er avgrenset av en dyp dal som går fra Peter Winters Bay i sørvestlig retning tvers over Forlandet til havet. Peter Winters Bay ligger godt nord for St. Johns Bay, selv om det er markert sør for den på kartet. Det er korrekt angitt av Giles og Reps på det bemerkelsesverdige nederlandske kartet utgitt etter 1707 av Gerard van Keulen. Der heter det Zeehonde Bay, mens en skjermet ankringsplass på nordsiden, like innenfor inngangen, bærer navnet Pieter Winters Baaytje.

Nord for Peter Winters og St. Johns Bays følger isbreene tett på begge sider. På østsiden er det åtte av dem mellom St. Johns Bay og English Bay, hvorav de to største, i nord og sør, når havet. Den motsatte kysten av Forlandet er en nesten sammenhengende isbrefront støttet av en vegg av snødekte topper[6]. Det grunne stedet som stoppet Barents og gjør kanalen ufremkommelig, bortsett fra for små fartøy, ligger utenfor denne isbrefronten. *Expres* pleide å seile over det og støte om hun følte for det. *Kvik* ble navigert mer forsiktig, slik at passasjen over Bar (Forlandsrevet) tok et par timer, med grundige dybdemålinger hele tiden.

Ved enden av English Bay ligger en stor isbre som flyter fra sørøst og mottar mange sideelver, som blir nevnt i senere. Nord for den kommer fremtredende åser med et bredt

[6] Disse fortsetter nordover med noen lavere snødekte åser som ender i det markante Fair Foreland eller Birds Cape.

lavland foran seg, som ender i et flatt nes kalt Quade Hook – det vil si Det onde Kapp. Rundt dette neset gled vi inn i Kings Bay og styrte mot enden, der hele bredden var dekket av den store fronten til Kingsbreen som ventet på sine første oppdagere.

Skyene hang lavt, og det var ingen fjern utsikt innover landet, faktisk ikke så mye som vi hadde sett året før. Vi ble senere godt kjent med området, så for klarhetens skyld kan jeg ta meg friheten til å børste skyene bort og beskrive den generelle oppbyggingen av åsene og breene, som leseren inviteres til å bli bedre kjent med i de følgende sidene.

La ham da returnere med meg til munningen av bukten, og stå der med ansiktet mot øst, med Quade Hook på høyre hånd. Han vil se rett oppover bukten. På venstre hånd vil Mitra Hook være, så kalt etter den spisse Mitra Hook som Scoresby klatret. Denne utgangen til sjøen mellom Mitra- og Quade Hooks er felles for både Kings Bay og Cross Bay, som er delt fra hverandre av en rektangulær fjellmasse. Cross Bay er ukjent for meg. Det sies å være en av de fineste buktene på Svalbard. Fjellene på begge sider er bratte, og praktfulle breer faller inn i bukten, en av dem ender i den fineste isklippen i denne delen av verden.

Cross Bay går nordover, Kings Bay mot øst. Kings Bay er bred i starten, med lave, flate kyster, bak hvilke fjell som reiser seg til moderat høyde. Lenger inn nærmer sidene seg noe, der det er et lavt nes mot sør med Coal Haven og noen øyer rett rundt hjørnet, mens på nord er den utstikkende åsformede massen av Blomstrandsåsen, fem eller seks hundre fot høy, med en bukt i hver ende (Blomstrands havn i vest, Deer Bay i øst), og i hver bukt ender en bre i sjøen.

Det er ikke før dette smalere stedet er passert at praktfullheten i Kings Bay virkelig åpenbares. Innenfor er bukten en sirkel på omtrent seks miles i diameter, omkranset av en nesten sammenhengende rekke av breer, hvorav bare de på sørsiden er avskåret fra sjøen av et belte med lavtliggende land. Spredt rundt den indre bukten ligger Lovènøyene, noen av dem skal vi snart besøke.

På sørsiden er fjellene dristige og spisse i formen. De utgjør vannskillet mellom Kings Bay og English Bay. På nord er det derimot en langt mer storslått gruppe, som kulminerer i to topper som ligner Dom og Taschhorn i Zermatt. Disse toppene er små, selvfølgelig, men de ser ikke mindre imponerende ut enn sine alpine motstykker, og ingen kjent med Alpene ville gjette at de er mindre enn toppene i den store fjellkjeden. Fra og rundt disse

fjellene flyter praktfulle breer, hvis øvre forgreininger var for kompliserte til å skisseres på kartet fra en så fjern inspeksjon.

Resten av utsikten, hele den østlige enden av bukten, er opptatt av fronten til en enkelt, mektig bre, praktfull utover enhver overdrivelse. Det er ikke et jevnt isdekke, men en splintret og brutt strøm som oversvømmer øyer av stein og flyter over eller rundt dem med kronglete og plaget bevegelse. Noen miles inn deler denne breen seg, akkurat som Cross Bay og Kings Bay deler seg, der den bredere delen er Crownsbreen som kommer fra nord, den andre er Kings Highway, som går mot sørøst. Mellom dem ligger fjellmassen hvor de berømte Three Crowns (De tre Kroner) er mest bemerkelsesverdige, men ikke de høyeste toppene.

Selvfølgelig finnes det mange mindre sidebreer, som leseren snart vil lære; bare én trenger å nevnes. Den renner inn midt i Crowns-gruppen og deler den i to, og skiller Three Crowns i nord fra Pretender og Two Queens i sør. Opp ligger denne breen den korteste ruten over landet fra Kings Bay til Ekman Bay.

Hvis leseren har forstått en så kjedelig geografisk beskrivelse, kan han forstå vår generelle rute for å utforske denne vakre og interessante regionen, som ser ut til å være ment av naturen som Europas arktiske lekeplass.

Da vi nærmet oss bukta om bord i *Kvik*, kunne vi se lite av det fantastiske panoramaet. Skyer skjulte Crowns og alt unntatt foten av de nærmeste åsene. Siden vår hensikt var å komme oss inn i landet, måtte vi settes i land på det beste punktet for å klatre opp på breen. Vi satte derfor kurs mot midten av fjellveggen, hvor en øy av stein stiger delvis opp av sjøen, delvis gjennom isen. Det ble snart klart at dette ikke ville fungere, for breen rundt den var brutt opp i et slikt kaos av seraker at den var helt umulig å krysse i noen retning. Man kunne bare gå i land ved nordlige eller sørlige vinkelen av bukta. Den nordlige vinkelen kunne ha vært passende, men bakkene bak virket bratte å dra kjelker oppover; derfor valgte vi sør. Jeg er ikke sikker på om vi valgte riktig.

Den innerste delen av bukta var dekket av flytende isblokker som hadde falt fra breen. Det ble flere jo lenger vi kom inn. Til slutt sa skipperen at han ikke kunne gå videre, så lettbåten ble senket og bagasjen stuet inn i den. Etter å ha tatt farvel med våre venner og avtalt med kapteinen om å hente oss ved midnatt 11.-12. august, rodde vi av sted.

Det var flo, så det falt ingen isblokker fra den lange brefronten, noe som var heldig, siden vi måtte passere ganske nær den. Klippen var enda finere enn Nordenskiöld-breen, fordi den var mer oppsprukket. Klokken 17 gikk vi i land på enden av et delta av stein- og mudderavsetninger, avsatt av en breelv rett foran venstre fot av Kingsbreen. Breen ender på denne vifte med en buet morenedekket skråning, hvor det var mulig å komme opp til en relativt jevn overflate som ledet innover i ønsket retning. Båten ble trukket opp, bagasjen dratt og båret omtrent hundre meter inn til nærmeste egnet leirplass.

Nødvendige forberedelser tok resten av dagen. Solen brøt gjennom skydekket og belyste brefronten med fine lysglimt, som viste dens blå huler og sølvtårn. Tordnende isras satte snart inn og fulgte hverandre i rask rekkefølge, noen ganger nær, andre ganger langt borte. Et stort isfjell hadde strandet på stranden like ved vårt punkt, og flere havhester slo seg ned på det og sovnet. Midt i slike omgivelser var det alltid mye underholdning, i tillegg til den herlige forventningen om det ukjente og uforutsette som det sies at hjemsøkte Odyssevs.

Kings Highway

Neste morgen (26. juli), som var vakkert fin, ble viet til astronomisk bestemmelse av vår posisjon og andre forberedelser for å fortsette en kartlegging. En foreløpig

ekspedisjon opp breen tok ettermiddagen i beslag. En lett vei opp på isen ble funnet, men lykken snudde, for vi var faktisk ikke på Kingsbreen selv, men på foten av en liten sidebre som rant rundt fra et innelukket basseng i sør og var skilt fra hovedbreen av en enorm morene. Denne morenen måtte krysses; vi visste nok om å dra kjelker over morener til å forutse noe av problemene dette ville medføre.

Vi vandret over den lille breen til foten av en topp som sto i vinkelen mellom den og hovedveien. Så dro Garwood og Nielsen av sted for å klatre opp toppen (Mount Nielsen 3120 fot) via den forvitrede eggen, mens jeg sammen med Svendsen fortsatte for å undersøke morenen og finne den beste veien over den.

Da de første kom tilbake til leiren, satt jeg i døren og så på underverket av isbreens terminale klippe, dens dristige tårn, vaklende spir og deler av sprekker med falne blokker kilt fast i kjevene. Isklumpene falt stadig ned. Heldigvis nok til å se i riktig retning, så jeg en enorm spiss falle ned. Først ble noen fragmenter knust ut fra høyre og venstre nær basen; så syntes hele tårnet å synke vertikalt, knuse opp inni mens det ga etter, og til slutt velte over og skyte fram i vannet, som det sprutet høyt opp i. Den resulterende bølgen spredte seg og brøt rundt, kastet de flytende blokkene mot hverandre og forstyrret balansen til mange. Den voksende bølgen kunne følges langt borte ved den høytidelige høfligheten til de vuggende isfjellene.

Klippefronten var delt av sollys og skygge, som fremhevet denne og den andre isete spissen over noen blå vegger eller dystre huler. Bak veggen var isbreen ikke jevn, men brutt opp i et kaos av seraker, som det mest ødeleggende isfallet i Alpene, så langt øyet kunne se. Varierende lys på dette splintrede området fremkalte alle slags liknelser for en vandrende fantasi. Noen ganger så isbreen ut som en talløs mengde hvitkledde botsferdige, noen ganger som en teltleir til en stor hær, noen ganger som et frosset fossefall. Dens suggestivitet var grenseløs, dens skjønnhet alltid perfekt; dessuten var den verdig innrammet. Fjellene som omkranser den er fine i formen, med splintrede egger, bratte renner og utallige høytliggende isbreer, fanget på hyller eller sveipende ned for å slutte seg til den store iselven.

Garwood kom tilbake full av tilfredshet som Nielsen hjertelig delte. Klatringen hadde vært oppkvikkende, utsikten storslått. Det var ikke noe isdekke synlig, bare fjell overalt med isbreer imellom. Når morenen var passert, var veien åpen foran oss oppover isen som tilsynelatende var jevn.

Etter middagen gikk jeg alene i motsatt retning langs kysten for å starte målebordsundersøkelsen fra en godt markert høyde nær foten av den andre sidebreen, hvis svarte, terminale skråning buer rundt og opp med særegen regelmessighet i formen. Turen var vakker, det isprikkede havet var alltid nær med edle åser i bakgrunnen. Det var mange bekker å vade gjennom, i tillegg til en som måtte hoppes over. Den rant ned en kløft skåret skarpt inn i dolomittberget. Under breen er det isslipte steiner, både avrundede og rissede; men retningen på rissene står vinkelrett på breens akse, så de ser ut til å ha blitt risset da Kingsbreen strakte seg så mye lenger og høyere.

På vei tilbake holdt jeg meg tett langs bukta. Utallige fragmenter av krystallklar is, hver fylt med solskinn, danset i de brytende bølgene. Vannet sprutet blant dem og sang en munter sang som var helt ny for meg. Klippefronten av breen foran var mørklagt av skygge og lignet en festningsmur med dype porter som ledet gjennom til en hvit marmorby innenfor.

Neste dag, med solen skinnende klart og frisk bris, lastet vi to sleder med mat for ti dager og satte kurs oppover Kings Highway. En anstrengende kamp førte sledene forbi terminalmorenen, men isen videre var prikket med hyppige steiner, slik at skinnene ofte satt fast i en eller flere. Skråningen var svært bratt.

Da vi nådde et mer flatt sted, møtte vi is så humpete at sledene alltid sto på nesa eller halen. Så kom en kløft, omtrent 15 meter dyp og 6 meter bred. Vi måtte følge langs siden

av den i en uønsket retning til vi fant en tvilsom bru som vi kunne risikere å passere over. Mer humpete is fulgte til vi var på nivå med foten av Mount Nielsen, hvor vi kom inn på et jevnere område. Her forlot jeg karavanen og klatret til toppen av en knekk på eggen av toppen for å fortsette undersøkelsen. Min ensomme arbeidsinnsats ble livliggjort av nærheten til utallige hekkende fugler, snøspurv og lomvi, hvis hjem er i klippene.

AN EASY PLACE

Så langt var den store morenen nær oss på venstre hånd, fjellene på høyre; det flate isstrekket ledet mellom de to til møtet mellom morene og fjell ved inngangen til den neste sidedalen forbi Mount Nielsen. Her måtte steinstripen krysses. Jeg kom opp til de andre akkurat da kryssingen begynte. Vi trodde morenebeltet på dette punktet bare ville være noen få meter bredt. Det var mer enn en halv miles. Det fant vi ut først etter å ha losset sledene og tatt hver mann sin byrde. De ble båret over, det ble gjort retur for mer, prosessen gjentatt, og slik holdt det på i to hele timer – en hjerteskjærende opplevelse.

Det var en kupert morene eller sett av morener, med to hovedstigninger og nedstigninger i tillegg til flere mindre ujevnheter. Underlaget var selvfølgelig bare løse steiner. På slike steder sklir menn med byrder rundt, får skrubbsår på leggene, vrir ankler og mister besinnelsen.

Forbi steinene kom humpete is igjen, ruglet i korte, bratte ujevnheter. En slede krevde kraftig løfting over hver av dem, avstanden fra dal til dal var omtrent fem meter, og rygger tvers over vår rute. "På hver hump," sa Nielsen, "velter en slede." Sikkert veltet en eller annen slede som regel på ryggen. Etter seks timers hardt arbeid ble vi enige om å slå leir (460 fot). "Den hardeste arbeidsdagen jeg har hatt på lenge," var Nielsens kommentar, og vi trodde ham, for han la sin rygg i det med hjertelig velvilje.

Først da teltene var satt opp hadde vi tid til å nyte den varme solen og den oppkvikkende, helt rolige luften. Ute på isen kunne vi sitte i skjorteermer uten å fryse. Rundt oss bredte den store isbreen seg i sin skjønnhet; himmelen over hodet var blå; bukta reflekterte solskinnet; tåkeskyer prydet åsene. I det perfekte øyeblikket lengtet vi bare etter selskap av fraværende venner.

Neste dag (28. juli) gjorde vi god fremgang, steg 720 fot og tilbakela lang distanse. Ingen av delene var lett; faktisk, når man må dra sleden, finnes det ingen lett vei bortsett fra på flatt underlag. Hvert stadium av en isbre har sine egne utfordringer. Først kommer den bratte snuten og dens morene, deretter humpete is og åpne sprekker, så honningkakeis og vannhull, som gradvis går over (i fint smeltevær) til isbre dekket av vannmettet snø.

Vi begynte dagen med honningkakeis og vannhull. Honningkakeisen på Nordenskiöldbreen ga ganske god fremkommelighet; det var annerledes på Kings Highway. Flere fine dager hadde oversvømmet overflaten med vann, slik at der sprekkene sluttet og vannet ikke hadde noe nedadgående utløp, måtte det sildre rundt, danne dammer, bekker og elver, alle på forskjellige måter forvirrende for reisende. Cellene i honningkakeisen var dermed fulle av vann, og når de ga etter under trykket av et tråkk, knaste foten gjennom til vann ved hvert steg.

Etter hvert ble honningkakeisen erstattet av våt snø, som ble stadig dypere jo høyere vi kom. Her skinte hele overflaten i sollyset, for vannet sildret rundt i dammer og trege bekker, og dannet kvadratkilometer med slaps. Det var korte tørre perioder der overflaten steg i en merkbar helling, men de var korte; de nesten flate, vannmette områdene dekket det meste av området vi skulle krysse.

Om marsjen var ubehagelig og slitsom, kunne hver av oss le av de andres sprell. Vi fulgte en svinget rute, forsøkte å følge de hvite flekkene og unngå de glassklare blå områdene der vann faktisk kom til overflaten. Men alt som så hvitt ut, var ikke fast. Man kunne se lederen forsiktig skli fremover på skiene, prøve å late som om han var en ren letthet. Plutselig gikk han gjennom opp til kneet, skispissene hans satte seg fast i dypet og det oppsto et voldsomt plask. Sledene havnet i lignende kniper, og rullet ofte over på det mest ubeleilige tidspunktet. Den ledende sleden viste som regel vei til et sted som burde unngås, så lenge skilte de to gruppene lag og nøt hverandres kamper og forvirringer på avstand.

Det er åpenbart at naturen må sørge for et slags dreneringssystem for en slik mengde vann. Myrer og dammer lekker inn i hverandre og ved grader skjærer kanaler med uklare snøkanter, langs hvilke strømmen sakte kryper. Ved sammenslutning av slike bekker dannes sterke, strømmende elver. Disse lager dype kutt i isbreen og forenes til en hovedelv, dyp, rask og mange meter bred. Hver sidebre uten sprekker over snøgrensen renner ut av en lignende elv på hovedbreens overflate, og disse elvene slutter seg etter hvert til hovedstrømmen.

Dermed, uansett hvilken rute du tar, enten du holder deg nær hovedstrømmen eller langt fra den, må sideelvene krysses. Kryssing av dem er ofte en tøff oppgave. Iskantene deres er omtrent tolv fot høye og vanligvis vertikale; vannmengden er for stor til å vades, siden bunnen består av glatt, glatt, blå is hvor det er umulig å holde fotfestet et øyeblikk. De er sjelden mindre enn fire meter brede. Den blå stripen med klart vann mellom de hvite veggene er alltid et vakkert syn, men for en reisende like frustrerende.

En kryssing kan bare gjennomføres der vannet tilfeldigvis har undergravd en av kantene og samtidig etterlatt et flatt sted ved foten av den andre kanten. Da kan du hoppe over med en viss sjanse for å få fotfeste der du lander. Sledene må følge med et farlig støt. Sjelden kan man finne en snøbro. På jakt etter mulige kryssinger måtte vi flere ganger reise langs disse elvene, langt utenfor vår rute, mens det for å gjøre saken verre, skjedde at vi var på feil side av hovedelven; dermed måtte også den krysses, et tilsynelatende uløselig problem, inntil en stor og velsignet bro ble funnet akkurat ved slutten av dagens marsj.

Nielsen jobbet som en hest hele dagen, med full kroppsvekt kastet fremover og kroppen lent i en overraskende vinkel. Svendsen, ut fra armbevegelsene og det triste uttrykket i ansiktet, så ut som om han arbeidet hardt, men hans høye kropp holdt vanligvis en vertikal holdning, og hvis en av oss som delte sleden med ham sluttet å dra et

øyeblikk, satt sleden mystisk fast.

Det var faktisk tegn på at Svendsens sykdom var tilbake. Men det ble forklart for ham at med tanke på den behagelige varmen i været og fraværet av vind, skulle ikke helsen hans forstyrres, og at hvis det skulle skje at han ikke kunne fortsette med oss og gjøre sin fulle del av arbeidet, måtte han finne veien tilbake til kysten alene. Deretter trivdes han svært godt, og straffet oss bare ved å sukre når han ikke ble nøye overvåket.

Karakteren på landskapet endret seg betydelig under marsjens gang. Vår første leir så opp mot både Crowns- og Highway-breene og lå rett overfor den store nunataken som deler dem. Det er en ekte nunatak, eller et høydedrag som stiger opp fra breens bunn, ikke et helt fjell omgitt av forskjellige breer. På et tidspunkt må den ha vært begravd under is, for hele toppen ser ut til å være rundslipt av breen. Crowns- og Queens-gruppene var begge godt synlige fra samme leir, eller ville ha vært det om det ikke var for noen få skyer.

THE THREE CROWNS AND KINGS BAY, FROM THE DIADEM, SPITSBERGEN.

Photo: Prof. Garwood.

THE THREE CROWNS FROM KINGS BAY.

Etter hvert som vi rykket frem, forsvant Crowns bak toppene – Pretender og Queens, og vi kom under de avrundede og bare sørsidene av disse – et trist syn. Men nye interessante objekter dukket opp i den andre retningen, der Highway-breen bredte seg ut og delte seg i hvite bukter og sideelver, adskilt fra hverandre av topper med slående og bratte former, fint gruppert. Da Three Crowns endelig ble skjult, åpnet det seg på venstre side av Highway en bred dal mot sørvest, som bøyde seg mot vest og snart nådde en vid snøpassasje, utover hvilken, fortsatt bøyende, den ledet ned til breen som munnet ut i toppen av English Bay.

Hele dagen rundet vi bort fra den lilla fjorden og forlot den synlig bak oss, selv om avstanden til vannskillet foran ikke merkbart minket. Været fortsatte å være fint, om enn ikke klart; solen tittet frem gjennom den flekkete himmelen av og til, men tåker rullet rundt som store snøballer på de høyere nevéene. Leiren ble satt opp (1180 fot) midt i den bredeste delen av breen omtrent en mile nedenfor punktet der den deler seg, hver gren leder opp til sin egen brede snøpassasje. Den nordlige grenen fortsetter retningen til den nedre delen av breen, så vi bestemte oss for å følge den. En utvidende kile av topper deler passene, og som den kommer ned til en skarp egg, forsvinner den under isen ved Junction Point (navngitt fordi det må refereres til igjen i denne fortellingen).

Den 29. juli var en strålende dag. Det ble bestemt at vi ville marsjere videre til vannskillet, uansett avstand. Det er like lett å endre slike beslutninger om ettermiddagen som å ta dem om morgenen. Vannpølene ble nå liggende bak oss, men snøen på isens overflate var fortsatt våt og slapsete. I de første tre kvarterene steg vi 120 fot og nådde enden av eggen ved Junction Point. Her ble steiner avdekket, så Garwood dro av sted for å gjøre geologiske undersøkelser.

Resten av oss stupte inn i en tåkeanke og dro oss opp en bratt bakke, hvor snøen ble god, og deretter forble i perfekt stand for ski på dette og alle høyere nivåer. Uten ski ville det vært umulig å gjøre mye, for vi ville ha sunket opp til eller over kneet i snø, over hvilken vi gled i luksus med skiene. Over denne bakken tok tåken slutt, og en vid, veldig slakt skrånende slette av snø fulgte, som strakte seg langt ut på alle kanter. Dette er det høyeste bassenget og oppsamlingsområdet for breen. Det er nesten på nivå med passene som deler fjellene i nord. Hadde vi bare visst at det samme gjaldt snøfeltet på den andre siden av disse passene, kunne vi ha spart oss den lange omveien noen dager senere.

Nå som det ikke var vann som plaget oss, led vi sterkt av tørst, for dagen var ganske varm og solen brant heftig. Vi tok av oss klærne ett etter ett og gledet oss over en uvanlig frihet. Fjellene som grenser til Kings Highway er i gjennomsnitt litt over 3000 fot høye. Etter hvert som nivået på isbreen stiger, blir de nedre bakkene dypt dekket, og den synlige

delen av toppene kommer til å være ikke mye over 1000 fot. De ser dessuten ut til å stå lenger fra hverandre, og isbreen, som fyller dalen dypere, blir betydelig bredere. Likevel er fellenes fine form, slik at de fortsatt fremstår som store, spesielt for et øye vant til større fjellkjeder. Siden de selv er forstørret, forstørrer de proporsjonalt også inntrykket av isbreens utstrekning, som later til å være av ganske enorm størrelse – en plettfri ørken av reneste hvitt.

Utsikten i alle retninger var fengslende vakker, spesielt utsikten tilbake nedover den blå utsikten over Kings Bay. Den brede hvite passet foran virket i timevis bare litt høyere enn oss. Det var fjerne, sky, fristende topper over og bortenfor. Fra selve passet reiste det seg en liten høyde, kanskje 500 fot høy, ved foten av hvilken vi hadde til hensikt å slå leir, men time etter time gikk, og den virket aldri nærmere.

Opptatt med oppmålingen, måtte jeg nødvendigvis henge etter og var alene midt i en verden av hvitt. En lang skygge var min eneste bevegelige følgesvenn, bortsett fra når en tilfeldig havhest suste forbi på vei fra Kings Bay til Isfjorden. Spor etter rever ble krysset ikke så sjelden, men jeg så aldri en rev.

Klokken 21 var passet tilsynelatende like langt unna som før, og Nielsen hadde gjort så mye arbeid som man kunne forvente på en dag. Svendsen regnet vi med, for han så alltid ut som en døende person. Han uttrykte full enighet med Nielsens utrop, ”Vi må ha mye suppe for dette.”

Til slutt ga vi opp jakten på passet til neste dag og slo leir på en høyde på 2170 fot, etter å ha steget omtrent 1000 fot i løpet av dagen.

Det første vi gjorde var å smelte snø til en fest. Den smakløse drikken smakte for en gangs skyld som guddommelig nektar. Solen fortsatte å skinne klart, og teltene var varme innvendig. Vi lå på soveposene våre og nøt den enkle skjønnheten i utsikten sett gjennom den åpne døren. Hvert dypt tråkket fotavtrykk foran var en kopp fylt med en skygge av reneste blått, blek som himmelen. En hvit utstrekning fulgte, lett spraglet med blått i forgrunnen og glitrende som med diamanter; den strakte seg bort i omtrent fem miles til den store blå skyggen, som steinveggen og snøryggen i nord kastet bredt fra den lavthengende solen. Det var ikke en lyd, ikke et pust av bevegelig luft; ingen fugl kom forbi; ikke et insekt summet. Det var en time med absolutt stillhet og perfekt ro.

Vi prøvde å sove, men i det klare sollyset ville ikke et eneste søvnspøkelse besøke leiren, før skyer til slutt kom opp og dekket snø og himmel i grått og sølv, fratok skyggene deres blåfarge og senket temperaturen til en behagelig grad. Da kom søvnen, og siden den kom sent, ble den for langvarig, så det var først ved middagstid den 30. juli at vi igjen var på vei.

Snøen var nå myk, og det tilsynelatende flate området viste seg, ut fra sporene etter sleder, å være en jevn oppoverbakke. I en time holdt passet avstand; så, plutselig, var det nær. Spenningen steg. Hva skulle vi se? Hva var på den andre siden?

Vi visste at skråningen på den andre siden måtte gå mot Isfjorden, men det var alt. Østkysten av det jeg har kalt King James Land[7] er godt synlig fra navn som er nødvendig for de forskjellige naturlige inndelingen av landet. Jeg har derfor gitt navnet King James Land til det fjellrike området som ligger mellom Isfjorden og Foreland Sound. Advent Bay og andre deler av Isfjorden består av frontene til en rekke store isbreer og endene av fjellkjedene som deler dem. Breene og fjellkjedene går omtrent parallelt med hverandre, fra nordvest til sørøst. Vi mente derfor det var sannsynlig at vi skulle se ned en isbre fra

[7] De første engelske oppdagerne av Spitsbergen, Hudson og andre tjenestemenn i Moscovy-selskapet, tok formelt landet i besittelse på vegne av kongen av England. De kalte det ”King James, hans nye land." Dette navnet har lenge vært ute av bruk. Nå som innlandet på øya begynner å bli utforsket, trengs det navn for de forskjellige naturlige områdene i landet. Jeg har derfor gitt navnet Kong James Land til det fjellrike området som ligger mellom Isfjorden og Forelandssundet.

passet, men var usikre på hvilken.

Da vi kom til passet (2500 fot), var det faktisk en isbre som fortsatte Kings Highway ned til de østlige farvannene, for den endte tilsynelatende i fjorden. Langt borte, og fortsatt på samme linje, lå den lilla bukten Advent Bay. En vakker rekke topper, behagelig varierte i form (for det var nåler, snødekte kupler og pyramider blant dem), omkranset isbreen på begge sider, der de siste på begge sider var mer markante og massive tårn av stein enn resten. Vi identifiserte senere disse toppene lett fra Advent Bay, hvor jeg også på en klar morgen bekreftet våre observasjoner ved å se rett opp denne samme isbreen og kjenne igjen Highway Pass.

Leiren ble satt opp på passet, og forberedelser ble gjort for en dags utforskning i området. Det var varmt, temperaturen i teltene var 59° F, mens solstrålene virkelig brant. Snøforholdene kan man tenke seg. Uten ski ville fremkommeligheten i noen retning ha vært uutholdelig vanskelig og anstrengende.

Nær ved, mot nord, var en høyde på omtrent 500 fot, som vi kalte Highway Dome. Det var det åpenbare punktet å bestige for en panoramautsikt. Det var en bergsprekk ved foten av den, og deretter en lang snøbakke som vi måtte sikksakke oppover.

Dessverre, da toppen var nådd, var solen skjult av skyer som kokte i nord som om det skulle komme tordenvær. De kjente høydene nær Advent Bay var også skjult av skyer, så min trebeinte teodolitt hadde liten nytte av denne bestigningen, men panoramaet var stort sett klart, og fargene ble rikere av skydekke.

Vi sto på omtrent 3000 fot høyde, omgitt av topper med lignende eller større høyde. Ingen må tro at fordi disse høydene er beskjedne, var utsikten tilsvarende ubetydelig. Effekten som fjellene gir, avhenger ikke av høyden, men av form, farge og sammensetning. Det finnes ingen kjennetegn på et fjell som står helt over snøgrensen, som gjør at man kan anslå dets absolutte størrelse bare ved å se på det. Man kan bedømme dets relative størrelse sammenlignet med naboene, men absolutt størrelse kan man bare bedømme når man har erfaring med området. En innfødt i Himalaya som kommer til Alpene, vil se dem dobbelt så store som de egentlig er. En sveitser vil halvere Himalaya. En skråning med steinrusk er den beste veiledningen for øyemål, fordi steiner overalt brytes opp i små fragmenter; men i disse høye arktiske områdene, langt inne i breene, finnes det ikke slike skråninger.

Det er bare mengden av fjell man ser i et utvidet panorama av Spitsbergen som antyder at de enkelte toppene er små; men denne mengden er i seg selv imponerende. Mot sør så vi for eksempel minst fem parallelle fjellrygger; og det var tegn til flere bak dem, et stort virvar og mylder av åser, ingen av dem kunne vi identifisere.

Den motsatte retningen interesserte oss mer for øyeblikket, for vår tanke var at vi kanskje kunne finne en rute rundt til Three Crowns. Det var faktisk et stort snøfelt, men så intrikat sprekkeutsatt at det var praktisk talt ufremkommelig i tåke. En vei var mulig å finne gjennom labyrinten, og tilsynelatende bare én. Været så så truende ut at vi straks bestemte oss for ikke å prøve. Dette snøfeltet var ett av flere som matet den neste store isbreen mot nord, som munner ut i sjøen ved Ekman Bay. Bak den lå et kaos av topper; vi lærte å kjenne dem ved synet noen dager senere. Vannet i Ekman Bay var synlig, og depresjonen som inneholdt Dickson Bay kunne spores, deretter kom veggen mot fronten av Thordsen-halvøya, og langt borte det høye snøplatået hvor vi hadde vandret i tåken noen dager tidligere.

Når vi så tilbake på veien vi hadde kommet, så vi Kings Bay tilsynelatende veldig langt unna, mye lenger enn Isfjorden, som til sammenligning syntes å ligge for våre føtter. Forskjeller i atmosfærisk klarhet hadde en viss innvirkning på denne effekten.

En kald vind reduserte vår glede på toppen og forkortet oppholdet vårt. Nedstigningen bød på problemer for uerfarne skiløpere. Snøskråningen falt vertikalt fra toppkammen i omtrent en meter, og var deretter svært bratt. Svendsen, en ekspert på ski, forsøkte å skyte

nedover, men falt før han nådde den slakere hellingen. Vi falt selvfølgelig hodestups på en håpløs måte, og alle forsøk på glidning mislyktes. Der hvor skråningen begynte å flate litt, fikk vi endelig en start, og en lang, svingete nedfart på omtrent en miles førte oss med oppkvikkende fart ned til leiren.

Senere på dagen ble oppstigningen gjentatt, men uten noe nyttig resultat, for skyene skjulte fortsatt viktige referansepunkter i panoramautsikten. Det ble også gjort utflukter i andre retninger, og en plan ble bestemt for morgendagen. Skyene fortsatte å danne seg, men forsvant igjen; mot kvelden var været tilfredsstillende gjenopprettet.

Skyggespillet på det vide isbreområdet var ubeskrivelig vakkert. Under full solskinn fremstår enhver stor snøflate som et ensartet hvitt teppe, beundringsverdig for sin glans, men uten detaljer. Når skyggen kommer, avsløres overflatens bølger av lange kurver – uendelig delikate og fine i formen. Selv om solen skinner sterkt, må det virkelig være en forskjell i lysintensiteten som reflekteres på forskjellige punkter på grunn av hellingsvariasjoner, men denne forskjellen er liten, og øyet, forbløffet over solskinnets glans på snøen, er ikke bevisst den. Men når en sky dekker solen og kaster en bred skygge over snøflaten, blir den varierende belysningen av det bølgende feltet lett merkbar, om enn fortsatt svak og av en fantastisk delikatesse, og en ny skjønnhetsorden åpenbares. Han ville være en sulten elsker av fjellskjønnhet hvis øyne alltid ønsket å se snøområdene under en skyfri himmel.

Osbornebreen og Pretenderpasset

Oppdagelsesreisende i de fleste deler av verden kan skissere generelle kart over store områder som de kanskje bare har krysset langs en enkelt rute. Bølgende terreng krysset av fremtredende vannveier og som stiger til betydelige høyder med jevne mellomrom, kan kartlegges på en skisseaktig måte av den raskeste reisende, hvis han er dyktig. Noen få kompasspeilinger fastsetter posisjonen til fremtredende punkter; posisjoner, astronomisk bestemt fra tid til annen når muligheten byr seg, binder hele sammen og gjør det mulig å justere det på riktig sted på kloden; mens det gjelder detaljer, hvem bryr seg om dem i et nytt land?

Fjellekspeditøren, derimot, den personen som er mest upopulær blant geografer, står overfor topografiske problemer av langt mer komplisert karakter. Hans ruter går alltid langs daler, hvis sider skjuler utsikten i det fjerne og hvis svinger ofte hindrer ham i å se verken fremover eller bakover. Når han klatrer et fjell, forutsatt at han har klar sikt, noe som er sjeldent, ser han et vidt panorama, det er sant, men bortsett fra i forgrunnen består det av en mengde topper hvis bare toppene er synlige over de mellomliggende åsene. Hvis han, i tråd med tradisjonen, møysommelig fastsetter posisjonen til noen av dem, er det bortkastet arbeid, for bare å prikke inn punktene til mange topper på et kart forteller en geograf ingenting. Det han ønsker å vite, er antallet og retningen på fjellkjedene, posisjonen til vannskillet, forholdet mellom elvene og de opprinnelige jordbølgene som bestemte deres retning og som igjen er så bemerkelsesverdig modifisert av dem.

Å lage bare et skissekart over et betydelig fjellområde innebærer derfor en reise innenfor det som er langt større enn den som kreves ved utforskning av åpent land. Jo mindre fjellene er og jo tettere de ligger sammen, desto oftere må området krysses i forskjellige retninger før et skissekart kan lages.

LES DOLOMITES DU DIADÈME. — DESSIN DE TAYLOR, D'APRÈS UNE PHOTOGRAPHIE DE M. E. J. GARNWOOD.

King James Land er et eksempel på en region som er ekstremt vanskelig å kartlegge. Den er dekket av en fantastisk mengde fjell som generelt kan beskrives som plassert i fjellkjeder som går fra nordvest til sørøst. Av disse er det omtrent seks hovedkjeder mellom Kings Highway og Dead Man, og mange flere mot nord. Den gammeldagse geografen ville ha vært fornøyd med å tegne parallelle kartlinjer på kartet sitt og fylle det opp på den måten. Men i virkeligheten finnes det mengder av mindre fjellkjeder og kryssende daler, slik at isbreen som renner ned en dal, tar snø fra naboens øvre reservoar. Og det er nettopp i disse fenomenene den geografiske interessen i området ligger, for de viser hvordan iserosjon virker, og hvilken type formende effekt is kan ha på et landområde, en effekt som er helt annerledes enn den som europeiske geologer har forestilt seg med sine tenkte utgravende isstrømmer.

Så langt hadde vi bare blitt kjent med én isbredal som skjærer tvers over øya fra Kings Bay til Isfjorden. Vi bestemte oss for å undersøke en annen, lenger sør, før vi vendte nordover mot de Tre Kroner.

Den 31. juli pakket vi derfor sammen leiren, lastet sledene og ba mennene dra av gårde tilbake den veien vi kom, så langt som til Junction Point, hvor de skulle vente på oss. Garwood og jeg skulle i mellomtiden krysse fjellrekken sør for leiren vår, gå ned i neste dal og returnere over passet ved dalens hode, som selvfølgelig måtte gi tilgang til snøfeltet til den sørlige grenen av Highwaybreen. Når vi gikk ned derfra, ville vi komme til Junction Point.

Det var nok en strålende dag, og så varmt at snøen var myk i uvanlig stor dybde. Under eller rett etter frost glitrer snøoverflaten i sollys som om den var drysset med utallige diamanter; men på varme dager finnes det ingen diamanter, bare vanndråper, fordi overflatekrystallene smelter. Snøens former og overflater blir dermed mykere, og denne mykgjørende effekten er gjenkjennelig selv på lang avstand.

Til å begynne med var utsikten over Isfjorden klarere enn noen gang, og vi kunne skille Bunting Bluff, Fox Peak og andre steder fra fjorårets slit og gleder. Arbeidet foran oss var å bestige en lang snøbakke som stiger fra Highway Pass til en kolle omtrent 60 meter høyere i fjellrekken sør for oss – en bred snøsadel ved foten av en svært fin topp, som ville være farlig å bestige fra denne siden, for hele fjellveggen er utsatt for isras. Et sted i fjellene på denne toppen ligger mange fuglers reirplasser, og koret av deres stemmer ble hørt som en svak summing.

Det nye passet så ned på hodet av en stor isbre, og over det til utallige topper som alle skinte i middagssolen. Ved føttene våre lå en skjermet bukt av denne breen. En flott nedstigning førte oss ned på dens snødekte gulv, og vi var snart ute på hovedbreen, som

strømmet ned fra passet vi skulle krysse neste. Vi stoppet på et passende sted og tok inn utsikten. Den var selvfølgelig vakker – hver utsikt er vakker i King James Land; men dens interesse fikk meg til å glemme skjønnheten for en stund.

Vi forventet å finne i denne dalen en isbre parallell med Highway, og det gjorde vi, og en stor en også, større enn Highway, fordi den ble tilført av flere sideelver fra sør; men til vår overraskelse rant ikke denne breen i forventet retning, men rett sørover i mange miles, og i stedet for å ende i Isfjorden eller ved bredden, støtte den på en stor fjellmasse og bøyde seg rundt til høyre eller sørvest og forsvant ut av syne. I svingen mottok den en bred sideelv fra nordøst. Denne store breen renner faktisk ut i hodet av St. Johns Bay. Siden den bukten opprinnelig ble kalt Osbornes Inlet, etter en tidligere hvalfangerskipper, ga vi hans navn til denne breen. Garwood, tror jeg, forklarer fjellenes vridning som forårsaker denne breens avbøyning som et resultat av en forkastning som dør ut; men for ikke å feilrepresentere hans konklusjoner overlater jeg det til ham å beskrive dem selv.

Fjellene i nærheten mot sør hadde vakre former som minnet oss om kjente sveitsiske topper, Weisshorn, Gabelhorn og så videre. Det var mye vanndamp i luften, noe som reduserte gjennomsiktigheten og forsterket avstandseffektene. Den flekkete himmelen kastet et dekorativt lappeteppe av skygger på snøen. Skystriper dannet seg, og i nord truet været igjen med mørke og uhyggelige ting.

For oss, derimot, som strevde opp de lange, lange bakkene til passet, skjermet som alle de brede hvite passene i dette landet, skinte solen med smertefull intensitet. Den brant som den noen ganger gjør på de høye Alpene, slik at vi snart begynte å lide av solhodepine og brennende tørst. Det var ikke en eneste dråpe å klemme ut av den tilsynelatende gjennomvåte snøen. Med måleinstrumenter og kameraer å bære, var vi sparsommelig utstyrt med mat. Sulten kom og svekket oss og doblet den tilsynelatende lengden på veien.

Til slutt var vi på kolen, men nedoverbakken var veldig slak, og snøen ble nå våtere, slik at skiene ikke gled. Vi bar av sted mot høyre på jakt etter en brattere helling og støtte på blåis dekket med bare slaps som til og med skiene sank ned i. Det var også tørre flekker av den, for glatte til å stå på; det var bare en veksling mellom ulemper. Noen ganger satt vi fast, og noen ganger falt vi tungt. Det som var ventet som en lett og herlig utflukt, ble et svært arbeidsom dagsverk. ”Dette er pikniken din,” ropte Garwood til meg da han falt hardere enn vanlig, "jeg håper du liker det."

Men alt har en ende, og det hadde også denne marsjen. Junction Point dukket opp i sikte, med et innsjøbasseng mellom sidebreene der de møtes, et basseng likt det ved foten av Terrier, og, som det, nylig drenert. Den tunge isen, dannet på overflaten om vinteren, hadde blitt ført rundt i hele nabolaget av bevegelsen til det rømmede vannet, og lå nå spredt omkring, høyt og tørt. Med kamp og klatring passerte vi rundt hodet av innsjøen og kom i sikte av mennene som hvilte på sledene.

Den vantro Svendsen hadde klatret opp på en nabotopp for å speide. Nielsen informerte oss om at Svendsen hadde vært full av forutanelser hele dagen. De ville aldri se oss igjen, sa han. Vi var gått inn i villmarken og ville bli oppslukt; når forsyningene var brukt opp, ville de på sin side dø av sult. Tåpen som han var, tok han ikke sin gamle kones råd og ble hjemme hvor han hadde det godt, i stedet for å komme til denne snødekte sirkelen av de infernalske regionene!

Leiren ble satt opp på selve sporene av vår oppoverreise. Så dekket himmelen seg med skyer og vinden tok seg opp. Etter et siste blikk mot Kings Bay, som reflekterte det gyldne vest og var innrammet av lilla åser, lukket vi teltdukene og gledet oss over å være ”hjemme”. Det vakre været gjenopprettet seg i den dagslyse natten, slik at da vi våknet, lå solskinn over breen.

Når vi så nedover, hadde vi på høyre hånd den matte skråningen til Queensfjellene, hvor en jevn sidebre kom skrått ned midt i den fra en kol hvis eksistens ikke hadde blitt

avslørt før nå. Det ble bestemt å klatre til denne kolen for å gjøre en nærmere undersøkelse av gruppens struktur. Marsjen begynte derfor med en lang tversgående nedstigning av hovedbreen til et punkt på dens høyre bredd ved foten av sidebreen.

Det var uheldig at området som skulle krysses, var akkurat det våteste beltet i hele bassenget. Vi unngikk det på oppstigningen; nå måtte vi gå rett over det, og det også etter en rekke fine smeltingdager. Den vannfylte overflaten glitret som en innsjø, og besto faktisk av en rekke dammer som kommuniserte med hverandre via slapsbelter hvor bekker langsomt slynget seg. Leseren må ikke forestille seg dammene, bekkene og snøen som tilsvarende vann og land, for snøen, selv der den kom til syne, var gjennomvåt av vann som en mettet svamp.

Når høstfrosten tar kontroll over en snømyr og binder dens vandrende molekyler til en masse, dannes det et fast stoff bygd opp av isprismer, hver omtrent en tomme i diameter og så lang som myren var dyp. Prismeis av denne typen, produktet av forrige vinter, møter man ofte på Spitsbergenbreer. Årsaken til den forvirret oss mye da vi først støtte på den.

Med bevegelsen til breen, dannelsen av sprekker og så videre, skjer det ofte at sidepresset som holdt prismene sammen, fjernes. Deres tendens er å tine og skille seg langs deres sammenføyningsplaner. På denne måten dannes åpne bunter av lange iskrystaller, svært vakre å se på. Jeg har funnet dem i mengder en fot eller mer, som åpner seg ”som pigger på et irritabelt pinnsvin”. Der det ikke er noen avlastning av sidepress, holdes krystallene sammen; men de danner et stoff med svak sammenheng, og når man trår på det, knaser foten nesten like langt ned som i snø.

Over dette ubehagelige området reiste vi i flere timer. Noen ganger var det dype kanaler å krysse; sjelden var det et tørt, hardt parti imellom; mesteparten av tiden var det slaps med ulik konsistens som vi måtte presse oss gjennom. Sledene virket tyngre og mer motstandsdyktige for hver time. En av dem, som ikke hadde metallbeslåtte meier, gikk i stykker i en bekkegrop, og knuste en mei. Til slutt forlot vi vannet bak oss og nådde tørr is.

Ved bunnen av en lang nedoverbakke fant vi en stor, frossen innsjø som ennå ikke hadde brutt de båndene som vinteren før hadde pålagt den. Vi krysset dens ruglete overflate og klatret opp på morenen bak, ved foten av sidebreen som nå skulle bestiges. I restene av dolomittstein som dekket den nedre delen av skråningen, var det flekker med ulike vanlige planter, som Dryas octopetala, Saxifraga oppositifolia, arktisk valmue og så videre, de samme som vokser i innlandet der det finnes jord som kan gi dem plass.

Om oppstigningen trengs det lite å si. Vi vil ikke glemme den med det første. Skråningen var den bratteste sledene møtte. Kreftene våre var akkurat nok til å løfte dem, men det var ingenting å spare på. Vi ankom utmattet til den flate toppen. Leiren ble slått opp på passet, en bred snøsadel mellom Queen (4060 fot) og en ubetydelig, men dominerende støttefjelltopp. Til sistnevnte hastet jeg, ivrig etter å gjøre observasjoner mens utsikten var klar, for havtåke hadde blitt observert krypende opp både fra Kings Bay og English Bay, og samlet seg ved passet nær Mount Nielsen.

Det finnes ingenting vakrere enn havtåke sett ovenfra når solen skinner på den. Til sammenligning gjør dens strålende metalliske hvithet den reneste snø grå. Så beveger den seg så vakkert, glir innover landet og strekker ut armer foran seg eller kaster av øyer som vandrer bort etter eget forgodtbefinnende. Fortryllende å se på er disse sjøféene, unntatt for offeret for deres omfavnelser. Når man først er lokket inn, forsvinner all deres skjønnhet, for inni er de kalde, dystre og grå, som dypet de springer ut fra.

Men i dag var de ikke bestemt til å komme langt. De kom modig opp en stund, så vaklet de og snudde, og ble deretter værende blant serakene og sprekkene, bortsett fra noen få vandrende utposter som fløt bort over breen eller svevde som lyse øyer i fordypninger på overflaten. Svake lag av ulikt gjennomsiktig damp, horisontalt lagdelt, strekte seg over det fine fjellområdet med raggete fjell og deres brekaskader (brefosser)

som fylte rommet mellom Cross Bay og Crowns Glacier, en fjellgruppe med en usedvanlig fin silhuett.

Vi hadde leir ved det nivået på isbreen som kan beskrives som det syngende nivået, hvor vannet sildrer overalt, klirrer i små issprekker, risler i bekker, brøler i moulins (vertikale sprekker) og summer i den svake bassen til de fjernere fossefallene. Det er bare i skråninger med rimelig helling at disse lydene oppstår. De flate snømyrene på vår morgentur var lydløse.

Sent på kvelden, da været var fullstendig gjenopprettet, vendte jeg alene tilbake til leiren. Det var en fortryllende time. På den ene siden, mens jeg satt i teltåpningen og vendte ansiktet mot solskinnet og utsikten, var den fine toppen vi kalte Pretender, som reiste seg over festningsryggen til den vestlige Queen (Dronningfjella). På den andre siden var en lavere ås som stengte utsikten og vendte mot meg en praktfull klippevegg. Mellom dem var åpningen hvor isbreen, som falt bort fra mitt ståsted, møtte den tilsynelatende grenseløse utstrekningen av Crowns-breen. Bortenfor var vakre åser med sølvaktig tåke som kysset føttene deres, og over dem i den klare himmelen noen få tynne skyer.

UN DES PICS DU DIADÈME. — DESSIN DE BOUDIER.

Ikke en vind rørte seg, men fallende vann sang både nær og fjern, og en havhests summing brøt av og til stillheten. På slike tider samler naturen et menneske i seg selv, og forvandler hans selvbevissthet til en bevissthet om henne. Alle former og farger i landskapet synker inn i hans hjerte som uttrykket av en stor personlighet, hvor han selv er en del. Han slutter å tenke, mens naturen henvender seg til ham gjennom alle sanser, og

han mottar direkte inntrykk fra henne. I denne typen nirvana glemmes tidens gang, og en nær tilnærming til lykke oppleves, slik denne verden kan tilby.

De passerende timene, hvorav noen ble viet til søvn, vitnet om at været var blitt perfekt. Høyder og dyp var skyfrie, bortsett fra lavt nede over bukten, hvor den lyse tåken strakte seg som et teppe langt ut mot havet. Jeg tok på meg truger og gled nedover skråningen, som bøyde seg så brått øverst at foten var skjult av utbulingen. Spenningen ved det fallet gjennom den friske luften sitter fortsatt levende i minnet.

Klippene på begge sider, praktfulle festningsmurer av dolomitt, syntes å vokse mens vi gikk nedover sidebreen, hvis utløp, da vi kom til det, viste seg å være blokkert av en voll av morene. Over denne morenen måtte sledene senere bæres til isen på ytterste venstre kant av Crowns-breen, oppover som vi nå skulle gå. Det var ingen fare for alvorlige hindringer i omtrent en miles, men uventede hindringer ligger alltid på lur – krydderet i utforskningsgleden.

Hundre meter lenger fremme ble vi brått stoppet av en dyp, ufremkommelig isrenne eller vannkanal som strakte seg inn i breen til venstre og kom ut av morenen. Vi fulgte bredden og kom til vinkelen hvor en like ufremkommelig sidekanal gikk inn i den. Det var ingenting å gjøre annet enn å følge denne tilbake til et sted vi kunne krysse, og deretter bære sledene på tur omtrent en kvart miles over morene til et punkt hvor den andre kanalen heldigvis viste seg å være farbar.

Ujevn is fulgte resten av marsjen under de store klippene til Pretenderfjellet (1060 m). To store botner skjærte inn i disse klippene, den andre startet rett under toppen av fjellet. Vi slo leir på trygg avstand nedenfor den smale åpningen, utenfor rekkevidden av hyppige steinras. Fra dette punktet til baseleiren ville det være en lang dags marsj for menn med sleden. Vi hadde tre og en halv dags rasjoner igjen. Vi kunne derfor bare avse to og en halv dag til utforskning av området. Det var ikke nok, så vi sendte de to mennene avgårde med tomme sekker for å hente flere forsyninger.

Det var mye arbeid å gjøre i området, for Pretenderfjellet avslørte alle mysteriene til den store forkastningen som, som skjærer tvers over landet omtrent langs Kongens Highway, deler det ukontorterte, nesten horisontalt lagdelte platåområdet i nord fra rekken av fjellkjeder med splintrede topper som strekker seg sørover til Dead Man. Nøyaktige observasjoner og nøye kartlegging var derfor essensielt.

Etter lunsj, da mennene hadde gått bort, satt vi på en slede i solskinnet med jakkene av, og gledet oss over livet. Breen arbeidet og knaket uavbrutt rundt oss; steiner raste stadig ned fra morenen like ved. Høyt oppe reiste Pretenderens topp seg, 2000 fot, nesten loddrett. Det er den vakreste fargede klippen jeg noen gang har sett. Som fundament har den en vridd masse av rødlig arkaiske bergarter, praktfullt pyntet med flekker av gyllen lav, innrammet av gresskledde hyller.

Her, som langs hele fjellsiden, finnes det utallige hekkeplasser. Havhestene velger de nedre kantene; noen, som vi fant, bare utenfor rekkevidde for en manns hånd. Veggen under dem er vanligvis overhengende, for fuglene kjenner nøyaktig grensene for en revs klatreevner, og unngår steder som er tilgjengelige for ham. Høyere oppe ligger lomvienes hjem, som sitter tett sammen i rekker og soler sine hvite bryst. På toppen av hver utstikkende fjelltopp holder en polarmåke vakt, med sitt eget rede i nærheten, klar til å stupe ned i ethvert ubeskyttet rede eller angripe enhver uheldig fugl som blir offer for sykdom.

Lomviene flyr alltid sammen i flokker, antagelig for gjensidig beskyttelse. Det pågår konstant krig mellom dem og måkene, men det ser ut til å foregå i henhold til en akseptert lov. For selv om enhver bortkommen lomviunge eller fallende unge er lovlig bytte for en måke, ser det ikke ut til at han angriper individuelle lomvier som sitter nær sine reder. Faktisk så vi ofte lomvier og polarmåker sitte tett sammen på samme hylle, når det ville vært lett for måken å gripe en av sine små naboer. Dette må imidlertid være ulovlig. Vi så

aldri en slik forbrytelse begått, og lomviene virket tydelig trygge på måkens korrekte oppførsel.

Redene er ikke plassert i kløfter hvor steiner vanligvis faller. Uansett hvor store steinras som måtte komme ned de vanlige sporene, følger fuglene dem uanfektet med blikket. Men når en tilfeldig stein falt ned klippen i en uvanlig retning, fløy fuglene ut i hundrevis og tusenvis, fylte luften med protester, havhestene sveipet rundt, lomviene suste horisontalt frem og tilbake på et høyere nivå, mens polarmåkene mer rolig fløt bort på sikre vinger, deres hvite fjærdrakt virket knapt mer solid enn den glødende luften som holdt dem oppe.

Over de eldgamle grunnfjellsbergartene i fjellet kommer et lag med grønn sandstein, over dette et mørkrødt lag, det samme som utgjør substansen i hele Crownskjeden, bortsett fra deres topper. På toppen av sandsteinen, som har en skrånende profil, er det plantet en topp av rosa dolomitt, avskåret på denne siden i en loddrett klippe horisontalt lagdelt. Høyt oppe i den fantastiske luften reiste denne rosarøde klippen seg, med sine jevne linjer av oransje og andre toner, som murerverk. Det var et sjeldent vakkert syn, slik alle som kjenner Dolomittene i Tirol kan forstå; men den skarpe klare atmosfæren i Alpene må vike for den myke, milde arktiske luften, hvor Svalbards fjell nesten ser ut til å sveve. Rosarødt øverst, deretter purpurrødt, så grønt, og til slutt rødt igjen med oransje og grønt. Slik var fargespillet som dette vakre fjellansiktet presenterte mellom den blå himmelen og den hvite breforgrunnen.

En traktformet kløft, med sin øvre kant ved foten av dolomittklippen og bunnen av dens **couloir** som ender på breen, lå rett bak leiren vår. Snøskråninger ved toppen smeltet raskt i solen, slik at en foss lo høyt nedover hele høyden. Stein løsnet stadig på grunn av smeltingen; hver stein satte i gang flere i fallet, slik at raslingen av rullende steiner, av og til forsterket av brølet fra et stort steinras, holdt luften i uavbrutt vibrasjon.

Jeg foretok to ekspedisjoner ut på breen i forskjellige retninger for å undersøke dens karakter ved den mest aktive delen, like under sommerens snøgrense. Den var en labyrint av sprekker over hele breens bredde og hele veien og helt ned fra kanten av snøfeltet til havet. Noen få farbare ruter kunne finnes, enten parallelt med og mellom sprekkene, eller på tvers av dem, der, på grunn av en endring i hellingen på underlaget, ble sprekklepper brakt sammen innen gangavstand. På det beste var overflaten svært humpete, og jeg forutså vanskeligheter for sledene.

Isfenomenene ville ha virket merkelige for enhver alpin klatrer. Hvert år tilføres, selv til den sentrale og sprekkeutsatte delen av en arktisk isbre, isakkumuleringer dannet ved opptining og gjenfrysing av vintersnøen, og disse lappete tilleggene tar de mest uventede former. For eksempel vil en sprekk som tilfeldigvis er full av vann, bli overdekket med is noen meter tykk. Hvis resten av vannet deretter dreneres bort, dannes en tunnel, over hvilken det igjen kan åpne seg sprekker. Vi fant to eller tre slike tunneler, hvis tak var presset opp i tønnehvelv. En av dem var fortsatt full av vann, men taket var hevet høyt over det av trykket, og en døråpning var dannet ved at en del av buen hadde falt ned. Jeg klatret inn i denne grotten og sto på en hylle. Sollys glitret gjennom det krystallklare taket; veggene var hvite; som gulv var de indigoblå dypene av vannet. Dette var bare ett av de merkelige og vakre objektene som isbreen tilbød vandrerens beundring.

Nær foten av Pretender rant en blodrød elv, farget av støvet fra de fallende sandsteinene, i en dyp hvit kanal skåret inn i isbreen. Den kom snart til sprekken som var dens skjebne og stupte ned i den fatale moulin. Det var nær leiren. Selvfølgelig kalte vi den Moulin Rouge!

Etter å ha vandret langt, vendte jeg hjem for natten og møtte Garwood på veien. Våre rygger vendte mot de grenseløse snøfeltene; foran oss skinte Pretenders mektige klippe varmt under den milde midnattssolen, rosa høyt oppe, crimson og grønn på lavere nivåer, og stripet blodrødt der vannet rant ned. Den hvite isbreen med sine hauger var flekket

med blå skygger. Perfekt vær, perfekt landskap, perfekt helse – hva mer kunne vi ønske oss?

Spitsbergens Dolomitter

Når solen passerte rundt Pretender og kastet sin skygge ut over isbreen langt forbi leiren, satte en hard frost inn, som forseglet vannstrømmene og bandt de løse steinene på klippeveggen, slik at steinras ble sjeldne; men så snart den ildfulle monarken kom ut fra sitt skjul bak fjellene i øst, åpnet alle bakkens batterier seg for å hilse ham.

Ettermiddagen 3. august, som var vår morgen, tok Garwood og jeg en klatretur på Pretender, med planer om å passere nordover rundt foten hans og deretter gå opp ryggen som danner, høyere oppe, kanten av traktens fallende steiner. Været var strålende, men den hvite sjøtåken hadde krøpet opp til teltene, så vi startet fra selve kanten av tåken. Etter å ha gått en liten vei opp hovedbreen, holdt vi til høyre mot fjellsiden og gikk diagonalt opp en snøbakke. Nedenfor til venstre var en bergschrund, og ovenfor til høyre var de bratte klippene.

Etter hvert økte hellingen og ble hard is, som Garwood hogg trinn i. Stillingen var ikke helt trygg, for vi hadde ikke tatt med tau, og oppdaget nå at store mengder stein pleide å falle ned skråningen i bergschrunden, som var klar til å sluke oss begge likegyldig ved et fall. Likevel falt vi ikke, og solen hadde ennå ikke nådd steinene, som fortsatt var fastfrosset. Klippene over skråningen ble nådd trygt, og en kort klatretur førte oss over kanten av ryggen og ut på urene på nordøstveggen.

Bak dem var det en bred snøbakke som strakte seg opp til den bratte dolomittkappen som danner de øverste 150 meter av toppen. Snøen var hardfrossen, så oppstigningen måtte gjøres opp urene. De var spesielt løse, og det er alt som kan sies om dem. Urbakker er aldri annet enn vanskelige å klatre. Toppen av dem var kanten av den nesten flate ryggen, hvorfra vi så ned i traktens renne på den andre siden og over til den vakre dolomittklippen synlig fra leiren. Ved foten av traktens renne kunne vi så vidt skimte våre små telt. Det punktet vi hadde nådd, var alt som kunne ønskes for oppmåling og geologisk arbeid.

Nå ble det vist i all sin vidstrakte utstrekning det nye området av Crownsbreen, helt forskjellig i karakter fra Kings Highway. Her var det ingen isfylt dal mellom to taggete vegger, men et enormt område, så svakt skrånende at det så flatt ut – et marmorlagt gulv på tre hundre kvadratmil under himmelens blå kuppel. Langt borte bredte det seg ut i lave hvite kupler, på hvis sider noen få steiner dukket opp, mens i nordøst var dens bølgende øvre kant, utenfor hvilken lå fjernere snødekte platåer med fjelltopper som tittet fram enda lenger borte. Den hvite snøflaten var tegnet av de mange grenete vannkanalene i dreneringssystemet, som årer i et blad, og viste isens struktur og retning. Der områdene var sprekker, tonet blå skygger det hvite. Overalt skapte den delikate formingen av overflaten, ved å variere mengden lys som reflekteres til øyet, et mykt spill av toner innenfor de trangeste tenkelige grenser fra lyseste til mørkeste. Hele området var synlig som en flytende strøm, ikke en stillestående opphopning, for strømmens kurver var overalt tydelige. Dermed ble en følelse av vekt og volum lagt til virkningen av den grenseløse utstrekningen som først overveldet observatørene. Den mektige isflommen, som smalnet betydelig mellom åsen vi stod på og den vakkert sammensatte gruppen av skarptoppede steintopper på motsatt side, forsvant under havtåken hvor solskinnet lå blendende.

Vendte vi oss mot øst fra dette fengslende utsynet, hvilte blikket på gruppen av de berømte Crowns. De kalles de Tre Kroner på alle kart, men det er mange flere enn tre. Den fremtredende trioen er pyramideformede åser av lilla sandstein, formet med nesten kunstferdig regelmessighet, hver kronet med samme dolomittkalkstein som kronen på Pretenderen. De ligner gullkroner over lilla kapper. Kronene er fragmentariske rester av et gammelt platå, erodert bort gjennom tidens løp.

Rett bak de Tre Kroner så vi et lavt bredt fjellpass som gir adgang til hodet av en isbre som flyter østover. Der lå også havtåke, så vi visste at Ekman-bukta ikke kunne være langt unna i den retningen. Dette er det laveste og korteste passet mellom Kings Bay og Isfjorden. Lett lastede menn kunne krysse denne veien på en lang dagsmarsj fra hav til hav, med en av Kronene på ruten. Ekspedisjonen ville føre dem gjennom det som etter min mening er det fineste landskapet på Spitsbergen. Hele panoramaet var klart til den fjerneste horisontkanten, badet i uforminsket solskinn, og overhvelvet av en himmel svakt blå nedenfor, dyp azurblå i den bunnløse zenit.

Vi tilbrakte noen timer på dette stedet, spiste lunsj, beundret og tok observasjoner. Utsikten var for meg så ny i karakter, så vakker, så full av avsløringer at jeg lenge var for opphisset til å arbeide. Den andre siden, selv om den var mindre uvanlig, var knapt mindre fantastisk. Der stupte blikket ned i traktens dyp og så steinrasene begynne sitt fall. Langt nede fløy flokker av fugler rundt steinene. Deres rop nådde oss svakt. Til slutt, like ved, var den store dolomittklippen, en absolutt vegg, mer enn noen gang lik en kunstig struktur, et verk av giganter som forfalt. Den varierte fargen av lagene og de vertikale striper forårsaket av silende vann var like vakre på nært hold som når de ble sett fra dypet av luftgropen nedenfor.

Vi gikk langs den smale eggen til foten av denne klippen, hvor eggen stiger vertikalt, så videre oppstigning måtte skje via nordøstveggen. Det var omtrent 450 fot å klatre via snøskråninger, her og der innsnevret til renner mellom utstikkende berglag – slik trodde vi i det minste, men forsøket viste at skråningene var av hard is. Trinnhogging som krevdes hadde ingen tiltrekning, for det var ingenting å vinne ved å bestige toppen. Det ville bare vise, på den andre siden, land allerede kjent for oss, mens vi skulle få mange bedre muligheter til å se nordover fra punkter både høyere og bedre plassert. Det som endelig avgjorde saken var synet av våre menn som nettopp ankom leiren tungt lastet med gode ting. Vi snudde derfor og tok den lette veien nedover, skled en god del av den på forrædersk snødekt is.

Etter middag ble det gjort en ny ekspedisjon nedover breen helt under Pretenderens ansikt, for å undersøkelse av forkastningen nærmere. Det er bare denne måten, ved stadig å bevege seg under en stor klippe at man til slutt kan forstå dens omfang. Et sant mål på størrelse som en frisk mann har, er tretthet. Når du har erfart at det tar flere dagers marsjering å passere foten av et stort Himalaya-fjell, begynner du å føle størrelsen på det. En klippe på 200 fot meter skiller seg bare i størrelse fra en på 2000 fot. For å sette pris på majesteten til den større, må du bli fysisk bevisst på dens skala. Slik kunnskap må erverves møysommelig. Ingen, tror jeg, som ikke har besteget Matterhorn, kan ha noen virkelig forestilling om størrelsen på pyramiden som sees fra Riffel; likevel er bevisstheten om størrelsen et vesentlig element i inntrykket av utsikten. Jeg tror bare fjellklatrere er i stand til å kjenne full resonans med ærefrykten over en fjellutsikt. Lidenskapen for fjellklatring henter mye av sin kraft over mennesker ved å fremme og utvikle i dem evnen til beundring, undring og tilbedelse i møte med naturens prakt.

Neste dag (4. august) ble leiren igjen slått opp for videre marsj, med noen forsyninger etterlatt for bruk på vei ned. Den sprekkete breen krevde valg av en svært omveiende rute langt ut på isen, deretter tilbake mot tilbake mot Kronene. Da foten av Midtre Krone ble nådd, ba jeg om kameraet mitt, men det kunne ikke finnes. Det hadde falt av Nielsens

slede, og han måtte gå tilbake for å hente det.

Garwood og jeg satte derfor i gang med å klatre opp Kronen, og etterlot Svendsen nedenfor, igjen dypt fortvilet og med dystre anelser, nå som havet ble fjernere og snøfeltene bredte ut sitt hatefulle rike rundt ham. Pyramidene til den sørlige - og midtre Kroner står sammen på en snødekt sokkel. Vi klatret oppover skråningen på ski, og tok en omvei for å unngå den bratteste stigningen, samtidig som vi holdt oss unna noen åpne sprekker. Etter tre kvarter sto vi ved foten av klippene, hvor skiene ble lagt igjen.

En lang og bratt skråning av løsmasser måtte deretter forseres. Materialet ligger ustabilt og glir bort under foten ved hvert skritt. Ved å holde oss så nær venstre egg som mulig, steg vi jevnt i høyden. Løsmassene blir tynnere jo nærmere toppen vi kom. Halvveis oppe dukker små steinvegger opp, som gir litt hyggelig klatring. Ved den siste av disse nås eggen selv, og bestigningen fullføres langs den, bortsett fra der en overhengende snøkant tvinger klatreren ned på sørsiden. En liten sjakt gir tilgang til den kronende klippen (4000 fot). Oppstigningen fra toppen av snøskråningen tok tre kvarter.

Den er ganske enkel. Den sørlige Kronen (3840 fot) kan klatres på samme måte via sørsiden, men den nordlige Krone (4020 fot) vil være vanskeligere, da den tilsynelatende er avskåret hele veien rundt av en kort klippevegg, kanskje hundre fot høy. Det finnes noen renner i denne veggen, men de er også loddrette. En av dem ville helt sikkert være mulig å klatre om noen ønsket å bruke tiden som trengs for forsøket. Alle Tre Kronene ble ansett som utilgjengelige etter den generelle oppfatningen til personer som bare hadde sett dem fra Kings Bay.

Vår bestigning ble gjort for å oppnå utsikt, og vi ble rikelig belønnet. Den nordlige Kronen er høyere enn den midtre, og denne igjen høyere enn den sørlige; men forskjellene er bare noen få fot, mens den midtre Kronen er best plassert for panorama. Garwood og jeg var enige om at det var det vakreste vi hadde sett på Svalbard, selv om det senere ble likestilt av utsikten fra Diademet, og overgått på noen områder av utsikten fra Mount Hedgehog.

Det som slo oss mest, var fargen. Snødekket var blålig eller purpurgrått; bare havtåken, som skjulte Kings Bay og foten av breen, var rent hvit. I forgrunnen lå de gylne Kronene over purpurskråninger som kastet rike blå skygger. På snøfeltene lå mange safirblå innsjøer. All synlig stein hadde en rik farge – gul, oransje, purpur, rød.

Store breer strålte ut i flere retninger: en ned til Ekman Bay, hvis ende vi kunne se, en annen til Isfjorden, bak hvis fjerne vann vi kjente igjen Advent Bay og åsene bak, med skyer som lå stille over dem. I fjor, når vi så King James Land i det fjerne, skinte alltid solen på det. I år var Adventdalen knapt noen gang sett uten skyer. Det er dårlig vær, da King James Land er Svalbards område for fint vær.

Mot sør var det et virvar og en mengde topper. Vi trodde vi identifiserte Hornsundtind i et ensomt hvitt tårn langt borte. Jeg tok senere en nøyaktig peiling på det med teodolitt, og ved å bearbeide observasjonen hjemme fant jeg at toppen som ble observert står nøyaktig i linje med Hornsundtind; så hvis de to ikke er identiske, er tilfeldigheten ekstraordinær. Avstanden fra fjellet til De Tre Kroner er akkurat hundre miles. Jeg synes det er vanskelig å tro at en slik avstand ofte kan gjennomtrenges av synet i den relativt tette atmosfæren på Svalbard.

Forlandsundet var, som vanlig, full av tåke, men toppene på Forlandet selv steg opp av sin skinnende omfavnelse. De høyeste toppene ligger sør for midten av øya; de er vakre hvite og av grasiøs form. Lenger nord er toppene mindre, og bare spissene deres viste seg. Cross Bay-fjellene med sin sagtakkete kant så finere ut enn noen gang. Deretter kom det store snøfeltet, sett i sin fulle utstrekning, som strakte seg opp til en høy bølgende kam og tilbake til fjerne bukter og fordypninger – fascinerende å se på, men hvem kan si hvor slitsomt det er å vandre over? Langt borte mot nordøst var en rekke fjell med varierte former, noen hvite og kuppelformede, andre skarpt spisse, og igjen andre meiselkantede.

Vi så dem nå for første gang, og trodde det var fjellrekken som grenser til Wijde Bay i vest; men de har siden vist seg å være fjellene ved enden av den bukten, mellom den og Dicksonfjorden, en rekke av uventet betydning i landets geologi.

Himmelen over oss var blå og klar, falmet nedover til hvitt, som i et gammelt flamsk maleri. Det var ingen bevegelse i den kjølige luften. Garwood forlot meg alene på toppen og gikk ned for å se etter fossiler. Lenge satt jeg i full nytelse og lot øyet vandre rundt det fantastiske panoramaet. Det var en merkelig følelse av å være midt i en merkelig verden, hvis deler syntes å stråle ut fra dette punktet. Aldri har jeg følt isens rike mer sterkt. Total stillhet hersket, til det kom et luftdrag, hørt men ikke følt. Den passerte, kom tilbake og passerte igjen, som om flokker av usynlige vesener hastet forbi på mektige vinger.

Nedkjølt til beinet begynte jeg til slutt nedstigningen, og plukket opp Garwood og noen av hans fossilfunn på veien. En praktfull skibakke førte oss i en stor svingete sikksakk, først til foten av den sørlige Kronen, deretter rundt den snødekte foten til teltene. Vi skled ned tusen fot på noen få minutter. Gleden ved dette luftdraget var så sterk at vi snakket om å klatre opp igjen for å gjenta det, men tiltrekningen av middag viste seg sterkere enn den ved å gli ned.

Utsikten vår fra Midtre Krone viste at det ikke var noe å vinne på å flytte leiren lenger nord, med mindre vi dro mye lenger enn ressursene våre tillot. Hele området i mange miles rundt kunne kartlegges fra toppene innen rekkevidde fra vår nåværende leir. Vi mente derfor det var bedre å klatre fra denne basen, heller enn å bruke tid på å dra sleder over nesten karakterløse snøfelt.

LE PRÉTENDANT. — DESSIN DE MASSIAS, D'APRÈS UNE PHOTOGRAPHIE DE M. E. J. GARNWOOD.

Så, neste morgen (5. august), dro vi av sted på ski – Garwood, Nielsen og jeg – med instrumenter og mat på ryggen, og glade for å ikke ha noen tung last å dra etter oss. Været fortsatte å være feilfritt. Planen vår var å følge venstre kant av breen til bukten bak den nordlige Kronen, så opp den til dens ende, og å klatre på Diadem-toppen, som virket spesielt gunstig for utsikt.

Snøen var veldig myk og ble mykere for hver time, men vi skled komfortabelt over

den og syntes synd på våre stakkars kolleger i Alpene som vadet i knedyp névé. Overflaten var egentlig ikke god for ski; den var for myk og klebrig til å være glatt. Likevel gjorde vi god fremgang, og på under to timer var den nordlige Kronen passert og sidebreen åpnet seg. Den renner ned fra en ring av dolomittkledde topper og munner ut i hovedbreen mellom den nordlige Kronen og toppen bak den, som vi kalte Exilfjellet fordi kronen dens er fullstendig avskallet. Det er en regelmessig pyramide av rød sandstein med avrundet topp og hjørner. Det er ikke et eneste synlig steinfragment på stedet, hele fjellets faste masse er begravd under ansamlinger av steinmasser.

Vi snudde så med den nordlige Kronen på høyre hånd, Exilfjellet på venstre, og det store snøfeltet bak oss, og gikk diagonalt opp sidebreen mot en snøsadel mellom Exilfjellet og Diademet. All snøen var mettet med vann, som graviterte mot dalens midte og dannet en stor fortvilelsens sump der. Jeg beveget meg svært forsiktig for å finne en vei over, men sank plutselig opp til livet i den iskalde blandingen. Skiene snurret rundt under føttene mine og festet dem fast, så jeg var hjelpeløst ankret, og Nielsen og Garwood måtte trekke meg ut av den ubehagelige situasjonen.

Til slutt gikk vi rundt hodet av sumpen og satte raskt kurs mot klippene ved Eksilfjellet, hvor jeg kledde av meg og vred ut de dryppende klærne mine. Om det var mer behagelig å sitte halvveis påkledd mens klærne tørket, eller å ta dem på i gjennomvåt tilstand, er et spørsmål jeg nå kan avgjøre gjennom erfaring. Heldigvis hadde solskinnet litt varme i seg, men det innledende badet bidro absolutt ikke til å gjøre lunsjen mer behagelig. Like nedenfor klippene var det en åpen bergsprekk som Nielsen falt ned i, ski og alt, men han grep tak i den øvre kanten og kom seg løs med et kraftig spark og drag. Det var utallige skjulte sprekker som vi gled over, men skiene fratok dem all mulighet til å skade eller irritere oss.

Vi på ski fra klippene til den brede snøsadelen, deretter begynte oppstigningen av Diademet. Vi visste at det ikke ville by på vanskeligheter under toppklippene. De var vertikale på vår side, men det var tegn på at snøskråningen nådde langt opp på den andre siden. I en stund kunne vi klatre rett frem; så ble skråningen brattere og vi måtte sikksakke, hver mann valgte sin egen rute. Omtrent 600 fot under toppen kunne ikke skiene gå lenger, for overflaten var hardfrosset slik at de ikke fikk grep. De ble derfor stående igjen, plantet oppreist, for hvis de lå ned ville de garantert finne måter å løsne på og fare av sted til et fjernt flatt område. Så snart det ble nødvendig å hogge trinn i den stadig hardere og brattere skråningen, samlet gruppens spredte medlemmer seg og nådde sammen foten av den siste toppen.

En snøskråning, som vi hadde forutsett, nådde nesten til toppen, men den ble kuttet av to store bergsprekker, godt nok brolagt. Tauet ble nå tatt på og de siste tilnærmingene ble gjort på ortodoks vis. Etter å ha klatret opp noen bratte klipper, kom vi ut på det merkelige lille flate topplatået (4154 fot), hvor kanten faller vertikalt på alle kanter, bortsett fra der skråningen vi besteg møter.

Utsikten liknet den fra Midtre Kronen, men var mer omfattende mot nord og øst. Hele øya lå åpenbart foran oss. Vi overså området med nesten horisontalt lagdelt, sjokoladefarget sandstein, dekket med dolomitt nær oss, men som heller bort fra de gamle bergartene under, som viste seg i nordøst som fjellkjeder. Advent Bay var igjen tydelig synlig over Isfjorden, slik at Diademet og Kronene kan sees fra turisthotellet der, noe som tidligere var ukjent. Jeg satte opp instrumentene og arbeidet i mer enn en time, og ble kaldere og kaldere i den rå luften. Garwood og Nielsen varmet seg ved å bygge en stor varde som et minne over vår klatring.

Den første delen av nedstigningen krevde forsiktighet, for skråningen var bratt og isete, mens broene over bergsprekkene ikke virket særlig sterke. Da vi først var på hovedsnøskråningen, kunne tauet legges til side og hver kunne gå til skiene sine på korteste vei. Nielsen gikk foran og forsvant over den uthulende hellingen i stor fart, men

da jeg prøvde å følge hans eksempel, fant jeg det vanskelig å holde fotfestet på den harde, isete skråningen. Skiene under føttene mine skled så raskt at uten en kraftig brems ikke kunne jeg holde balansen. Ingen bruk av isøksens pigg mot skråningen ga nok friksjon til å forhindre en lynrask nedstigning som alltid endte i et knusende fall.

Hvordan Nielsen hadde klart det, forble et mysterium for meg, til jeg kom opp til ham og lærte at han hadde satt isøksen mellom bena og satt seg på den, og dermed forvandlet seg til et stativ på ski. Som en heks på kosteskaft suste han ned til den mildere skråningen nedenfor, uten forsinkelse eller uhell.

Garwood var mindre heldig, for en av skiene hans gled unna og suste av sted på egen hånd. Vi hørte ham hyle oppe, men vi visste ikke hvorfor før hans bortkomne ski hadde sust forbi, på vei mot flere åpne sprekker. Skien hoppet elegant over disse, men bøyde av mot høyre og satte kurs mot hulrommet nord for Exile, som vi måtte gå ned til for å hente den.

I stedet for å gå opp igjen og returnere over den lange snøbakken som skien hadde sust ned, endret vi returen vår. Å se Garwood gå rundt uten tau blant det labyrintiske sprekkenettet og krysse bergsprekker på råtne snøbroer, var ganske ubehagelig. Hadde han falt gjennom noe sted, kunne vi ikke ha gjort noe for ham, og han ville aldri blitt sett igjen; men skjebnen var gunstig. I stedet for å gli ned som vi gjorde, måtte han vasse gjennom knedyp snø, men det var det verste som skjedde ham.

Det store snøfeltet var koblet til ved den nordlige foten av Exile, og vi satte kursen rett mot leiren. Det var en lang og tørst marsj tilbake, for siden jeg hadde blitt våt, hadde vi ikke funnet en dråpe drikkbart vann. Alt vann som rant fra Exile og den nordlige Kronen, var sjokoladefarget og tykt av sand. Vi passerte områder med snøformasjoner under Exile som var nye for oss i utseende. Det mest bemerkelsesverdige var der overflaten av névéen var dekket med en slags skjellaktig rustning, bestående av skiver eller flak av is, hardfryst sammen, stablet oppå hverandre og stikkende ut. Jeg tror vinden var den avgjørende faktoren for å skape dette fenomenet.

Vi pløyde jevnt videre over den nå ujevne og klebrige snøen, og nådde til slutt leiren rundt midnatt, godt fornøyde med ekspedisjonen. Vi hadde tilbakelagt atten og en halv miles over den mykeste nysnøen man kan tenke seg, i tillegg til å ha besteget toppen vår og brukt flere timer, både på vei og på toppen, til oppmålingsarbeid. Uten ski ville dette vært hardt arbeid i tre dager.

Mens vi var borte hadde Svendsen ryddet i teltene, tørket og luftet tingene våre, og ellers gjort seg nyttig. Han hadde aldri forventet at vi skulle komme tilbake, så arbeidet hans var kanskje desto mer prisverdig. Sent på kvelden hørte vi ham ligge i teltet sitt og ”profetere” (som vi pleide å kalle det) med dype og alvorlige toner til Nielsen. Jo lenger vi kom fra kysten, desto hyppigere og mer høytidelige var disse utbruddene, men vi forsto ikke et ord. Jeg spurte Nielsen hva det handlet om. ”Å,” sa han, ”han snakker om gården sin og kona si, og hva hun gir ham å spise; og så sier han at hvis han noen gang kommer hjem igjen, vil han aldri dra bort så lenge han lever.”

Noen timer senere la Svendsen ut på ski for å hente et instrument jeg trengte fra bagasjen nedenfor Pretender. Han fikk beskjed om under ingen omstendighet å forlate sporene laget av sledene på vei opp, og å passe på å ikke falle i noen av sprekkene. En gang alene på breen, valgte han å se bort fra disse instruksjonene. Sporene var svingete; han ville ta en snarvei og spare tid og distanse. Hva betydde vel labyrinten av skjulte sprekker? Han gikk åpenlyst langs dem, enten på deres hvelvede tak eller på isen ved siden av, det var bare et spørsmål om flaks. Vi så sporene hans neste dag og undret oss over hans mange unnslippelser. Han falt i to sprekker, men klarte å redde seg. Svendsen som kom tilbake til leiren var en enda mer trist og pessimistisk person enn den som dro. Han hadde sett døden i hvitøyet, og virket å føle seg lurt fordi han hadde sluppet unna ødeleggelse.

Denne dagen var himmelen faktisk dekket av en tydelig hetebølge. Tordenvær, tror jeg, forekommer aldri på Svalbard; hadde vi ikke visst det, ville vi trodd at det var på vei. Det var faktisk varmt og tett inne i teltet, men ute var temperaturen perfekt.

Planen vår var å bestige den Midtre Kronen igjen når Svendsen kom tilbake, og tilbringe noen timer på fjellet, med Garwood som fotograferte og jaktet på fossiler i kalksteinen, mens jeg observerte vinkler. Til slutt kunne vi legge ut med teodolit og helplatekamera mot toppen av Kronen. Det var ingen nyhet i oppstigningen, bortsett fra at himmelen gradvis dekket seg med skyer, så vi måtte konkurrere mot været. Dessverre vant skyene. Solen ble tilslørt da vi nådde toppen, mange åser var skjult av skyer, og panoramautsikten ble relativt uinteressant.

Det var ingenting for Garwood å fotografere, og langt færre punkter for meg å observere enn jeg kunne ha ønsket. Kulden ble bitter. Å fikle med de små skruene på teodoliten, var fryktelig smertefullt. Jeg holdt ut i mer enn en time før fullstendig nummenhet gjorde videre arbeid av den typen umulig. Nielsen holdt varmen i årene ved å løsne steinblokker; de tordnet og krasjet nedover stupet mot nord, fant en rask nedstigning ned en av de mange vertikale sjaktene, og raste så ut på snøskråningen nedenfor. Resultatene av hans arbeid spredte seg vidt og bredt nedenfor.

Før vi pakket sammen for å gå ned, bygde vi alle sammen en stor varde, som jeg tror vil vare i mange år. En hastig nedstigning over steiner og ur og en fin skitur til leiren fikk blodet til å sirkulere livlig i årene våre. Teltene lå akkurat innenfor kanten av en tåke som hang som et slør over det vestlige landskapet, hvor et flekket skydekke over den taggete toppen av Cross Bay-fjellet skinte gyllent, og tonet ut nedenfor i den tåkete grå forgrunnen av vagt konturerte, brutt is.

Tilbake til Kings Bay

Alt tydet på at været endelig hadde brutt opp, men det syntes å hvile en slags sjarm over King James Land i år, for neste morgen (7. august) var like fin som alltid, med strålende klar himmel. Den hvite tåken dekket fortsatt bukten og foten av isbreen, men trakk seg tilbake foran oss mens vi beveget oss på returreisen, som nå var kommet. I stedet for å gå langt ut på isbreen, som under oppstigningen, holdt vi en mer direkte kurs, for sprekker som er for brede til å dra kjelker over når man går oppover, er farbare på vei ned.

Kjelkene måtte gjøre mange hopp nedover, og ble sterkt belastet, men vi regnet med at de ville holde til kysten, og lot dem ta sjansen. Det var ikke av det beste slaget. En vid bred sprekk hindret vår fremrykning med sin gapende avgrunn, hvor den høyere siden var høyere enn den lave. Den første kjelken tok hoppet trygt, men den andre landet tungt på nesen, og en løper knakk i to. Vi bandt den sammen med snor, men den taggete kanten økte friksjonen betraktelig under resten av reisen.

Nær Pretender kom vi igjen inn i området med hekkende fugler, og fant fjær fra dem for hvert skritt vi tok. En enslig havhest som satt på isen rørte seg først da vi nærmet oss ham innenfor to meter. Så slo han med vingene og løp, steg gradvis opp i luften og hjalp seg opp ved å slå bakken med føttene, bevegelsen havhester bruker når de letter fra vann. Han fløy ikke langt, for han var åpenbart syk. Utvilsomt gjorde en polarmåke snart slutt på hans eksistens.

Etter å ha holdt oss langs venstre side av breen, kom vi til foten av Pretender, som vi visste vi måtte, til en bratt istrapp, en skråning på rundt 200 fot, brutt av en rekke store sprekker. En langsgående fold i isen, forårsaket av at breen smalnet inn på dette punktet, la til en mer kompleks uregelmessighet til den trinnlignende nedstigningen. Dette var det verste stedet vi måtte frakte sleder over på breene på Spitsbergen; og jeg skal heller ikke

forsøke å beskrive vårt strev.

Sledene ble slynget over noen sprekker, senket ned over andre, forsiktig ført langs isrygger smalere enn sledene selv, med dype avgrunner på hver side, halt rundt flankene på seracer, og ellers tvunget fremover slik omstendighetene tilsa. Bare én gang skjedde det et uhell, og da var feilen min. Skråningen var svært bratt, og det var en sprekk i veien. Nielsen kom seg ned på den nedre kanten og begynte å løfte bakenden av sleden fremover ved hjelp av trekktauet. Jeg hang på bak med piggspissen av isøksen hektet inn i akterenden. Akkurat i det kritiske øyeblikket ga noe etter. Isøksen glapp ut; jeg falt bakover; sleden dundret ned. At den ville forsvinne rett ned i sprekken og være fullstendig tapt, var sikkert. Men nei! Den tok bare en kollbøtte og kilet seg fast mellom to utstikkende isnes, som holdt den fast, til vi, med hjelp fra de andre, fikk den trygt i land. Kort tid etter leiren vår ved Pretender, og vår lille haug med forsyninger ble funnet uforstyrret av rever eller fugler.

Vi visste at den mest slitsomme delen av dagens reise ennå gjensto; lunsjpausen ble følgelig forlenget. Til foten av Pretenderpasset var veien enkel nok, men bortenfor det punktet ville vanskelighetene uunngåelig hope seg opp, for breen var så sprekkfull at den var ufremkommelig selv for menn uten sleder, mens det, i stedet for snøskråninger langs venstre bredd, var en utvidende sidemorene. Heldigvis fant vi et uregelmessig snøbelte mellom ryggen av denne morenen og skråningen med løsmasser bak den. Langs dette beltet klarte vi å gjøre sporadiske fremskritt, selv om snøen var rikelig strødd med steinblokker, over og rundt hvor sledene måtte løftes og dras opp og ned og inn og ut.

Vi var takknemlige selv for denne lille velsignelsen, da vi innså at hvis snøen ikke hadde vært der, måtte vi ha løftet sledene fysisk og båret dem over halvannen kilometer over den verste typen morene. Slik det var, måtte vi bære dem i flere korte etapper. Hvor enkelt det ser ut på papiret! Fire menn, én i hvert hjørne av sleden; de løfter den, og så går den fremover. Men i praksis, når terrenget som skal krysses består av løse steiner, hver på størrelse med et mannehode, med is under dem, som skråner hit og dit, to meter oppover, tre meter nedover, nå vippet til høyre, nå til venstre, snubler alltid noen. De dytter hverandre fra side til side. Vekten blir kastet rundt og løftet i alle retninger, slik at hver enkelt kaster bort mesteparten av arbeidet sitt på å motvirke de utilsiktede uregelmessighetene i de andres anstrengelser.

En stopp måtte gjøres halvveis, men vi sverget på å fullføre denne forferdelige delen av ruten før vi slo leir. Ovnen ble tent og kakao brygget for å gi mennene mot; så videre igjen, stupende, snublende, vridende ankler, skrapende legger, til det endelig kom et fremkommelig, om enn ujevnt, isstrekning langs morenen, og vi kunne sette sledene på den og trekke dem fremover med mindre anstrengelse.

Vi var nær stedet der Kings- og Highway-breene møtes, og sidemorenene fra begge, som forenes ved neset av det delende fjellet, flyter ut som en midtmorene, og føres videre av breen og til slutt dumpes over isklippen ned i Kings Bay. Vi krysset denne midtmorenen på det tidligste beleilige stedet, fulgte så langs den til nær midnatt, da noen, som snudde seg for å se på utsikten, fant den vakker, og foreslo at leiren skulle slås opp med en gang.

Luften var frisk og kald. Solen skinte gyllent i nord, bare farget med det første løftet om den vinterlige solnedgangen. Det milde lyset oversvømte med uvanlig fargeprakt de mangefargede klippene til Kronene og Pretender, gruppert sammen i en flott samling mellom de to store breene, som nå begge på en gang ble sett tilbake til sine høyeste snøfelt. Slike purpurfarger som høstmidnattssolen øser ut over de såkalte Liefde-Bay-sandsteinene på Spitsbergen, hadde ingen rival, selv ikke i det rikeste produkt av tyrisk dyktighet.

Hele natten arbeidet og sprakk breen under oss i sin fremadrettede strøm, og presset seg sakte ned gjennom den innsnevrende kanalen. Høye smell forstyrret søvnen vår, og i

en tidlig time brakte de oss tilbake til bevisstheten om verdens skjønnhet og været som fortsatt var nydelig.

Himmelen forble klar, og den hvite tåken lå tungt over buktens vann, da mennene begynte nedstigningen med sledene, og lot oss sitte en stund på passende steiner, røykende og nytende den storslåtte naturen. Snart dro også vi videre, ikke nedover, men tvers over Highwaybreen for å undersøke klippene på dens venstre bredd. Et svært stort innsjøbasseng måtte krysses ved iskanten. Det viste seg å ha blitt drenert av den største istunnelen jeg noensinne hadde sett, en hule på minst femti fot i diameter og mer enn hundre yards lang. Jeg stormet inn i den, under steinene som lå løst på dens bryn, og tok noen fotografier av den merkelige grotten, mens Garwood klatret opp den risikabelt løse klippen bak og så etter fossiler.

Vi fortsatte over munningen av en mindre sidebre og kom til morenen vi hadde krysset med så mye besvær på vei opp. Den store fordypningen bortenfor ble nå oppfattet som et annet og enda større innsjøbasseng, drenert i sin tur av iskanonen som hadde dannet en av våre første betydelige hindringer. Dette innsjøbassenget er mer enn en halv miles langt, og noen hundre yards bredt. Det ligger ved foten av Mount Nielsen. Her, da jeg mistet Garwood av syne, snudde jeg for å lete etter sledene.

Da jeg ikke fant dem, og det var for kaldt til å drive rundt, gikk jeg raskt videre nedover breens fot, og stoppet ikke før baseleiren var nådd. Den var akkurat som vi hadde forlatt den, heldigvis! Men den må ha hatt en hårfin flukt, for en gang under vårt fravær kom en flom av vann som gravde en ny kanal en håndsbredde fra teltets hjørne. Hadde kanalen blitt avledet et par yards, ville alle våre eiendeler ha gått til sjøs!

Tåketaket var over oss, likevel var utsikten svært vakker, for solen skinte gjennom hull i det ned på breens endeklippe, og sperret den med vertikale bånd av lys og farge. Det var striper av purpur, fiolett, grønt, blått og hvitt, skapt av farging av isen med steinrester, eller av nye brudd som viste massens varierende gjennomsiktighet, eller av lys- og skyggespillet på den. De taggete åsene så ned gjennom hull eller bak slør av tåke.

Vannet var helt rolig, men mer dekket av brutt is enn da vi sist. Over store områder syntes de flytende isblokkene å danne et sammenhengende isdekke. I rolig vær betydde dette lite, men hvis en nordavind satte inn, ville all isen bli drevet og pakket ned over oss, og vi ville bli innesperret, hvem kunne si hvor lenge? Åpenbart ville det derfor være vår oppgave å flytte leiren så snart som mulig til en mer gunstig beliggenhet.

Lenge satt jeg i teltåpningen og stirret på utsikten og drømte. Hvilke forandringer hadde funnet sted her siden professor Sven Lovéns besøk i 1837, det første besøket av en vitenskapsmann i denne delen av Spitsbergen. Øya han skrev så utførlig om, med sine ”små alper” og morener, var på den tiden skilt fra breen av en kanal med åpent vann 1000 fot bred; nå omringer breen den nesten og har begravd ut av syne grunnen han sto på. Dette hadde allerede skjedd før Nordenskiölds besøk i 1861, siden da ingen betydelige endringer har funnet sted. Dette er bare ett av mange eksempler på brefremrykk i inneværende århundre. En sammenligning mellom nederlandske kart fra det syttende og attende århundre og dagens kart beviser den generelle sannheten i denne observasjonen. Utviklingen ser ut til å fortsatt pågå. Vitne den store brefronten som har sunket ned i Agardh Bay siden 1871, og som vi krysset over da vi passerte Elfenbensporten i fjor.

Isbreer som ender i grunt vann må, riktignok, rykke sakte frem mens de fyller opp fjordbunnene, men dette er ikke tilstrekkelig til å forklare en så stor fremrykning som den til Kingsbreen mellom 1837 og 1861.

De ankommende sledene, dratt av menn gjennomvåte av svette, avbrøt disse refleksjonene. Begge sledene var i ferd med å bryte sammen, så stor hadde belastningen vært på dem de siste fjorten dagene. De var ekstra solid bygget, og meiene var beskyttet med metallmeier, likevel var det ikke en eneste hel skjøt igjen i dem. Metallet var skrapt og revet bort, meiene knust. Hvis en vanlig arktisk reise var like hard som dette arbeidet

over sprukne innlandsisbreer, ville en slik sledeekspedisjon som Nansen foretok fra *Fram*, vært umulig, for ingen slede kunne holdt ut en tidel av hans rute. Våre sleder var dessuten lett lastet med omtrent en tredjedel av den normale laster. Hadde de vært tyngre, kunne de ikke ha blitt dratt i det hele tatt, eller hvis de ble tvunget fremover, ville de ha brutt sammen den første dagen.

Det er først når man vender tilbake til kysten at man får en korrekt forståelse av stillheten i de høyere regionene. Brefronten fortsatte å ”kalve”; drivisen fortsatte å sprekke opp og velte; det var en støyende elv som flommet ned nær leiren. Steiner falt; bølger brøt mot land. Slike lyder drev lenge søvnen bort. Når jeg slumret, drømte jeg om isbresjøer som brast, om snøskred som falt, og andre katastrofer.

Neste dag måtte vi dra båten ned til sjøen – to timers arbeid – all vår bagasje måtte gjennomgås, pakkes og bæres, slik at det var sent på ettermiddagen før vi var klare til å seile. De lange arbeidstimene ble livnet opp av sjarmen ved landskapet under det grå taket av havdis, som fortsatt hang akkurat der det hadde hengt i så mange dager. Mangfoldet av effekter var ekstraordinært, for det var ingen vind til å flytte tåken, heller ikke solskinn som trengte gjennom den. Drivisen sto noen ganger hvit ut mot den lilla bakgrunnen og den mørke himmelen, noen ganger mørk mot en hvit tåkevegg, og noen ganger glitret den bak et dampaktig slør. Vannet var nå mørkt, som bly, nå lyst som polert stål. Det var en kontinuerlig forandring, likevel ingen synlig årsak til forandring.

Ut i denne eventyrregionen av rolig vann og ren is rodde vi til slutt på jakt etter nye scener, ny skjønnhet og nye gleder. Vårt første mål var en av Lovéns øyer, langt ute midt i bukten, rett overfor isklippen til Kongsbreen. For å nå dette måtte vi ro gjennom et område så tett dekket av brutt is at en vei ble laget for båten ved å skyve isen fra hverandre. De var av alle størrelser og farger. Overflater som hadde vært utsatt for vær og vind en stund var hvite, slik at all is blir under slike forhold. Andre, nylig kløvde, eller som inntil nylig hadde dannet den nedsenkede flaten av flytende blokker, var blå eller grønne. Det var rosa stykker, dekket med sandsteinsrester; men flertallet av de små blokkene, og de fleste var små, var krystallklare, som klumper av det reneste glass.

Vannet var absolutt stille. Solen skinte lå på det og den store breklippen, langs hvilken vi rodde. Hvert tiende minutt ”kalvet” breen, og de resulterende bølgene raslet isen rundt oss, mens den dundrende tordenen kom ekkoene tilbake fra fjerne fordypninger i åsene. Nielsen ble minnet om dager han tilbrakte som sjømann i tåke på Newfoundlandsbankene, da, som han sa, de pleide å lukte isfjellene lenge før de dukket opp. Kings Bay, selvfølgelig, presenterte ingen isfjell sammenlignbare i størrelse med dem som driver sørover langs Grønlands kyst, selv om de flytende massene vi snart skulle nærme oss var mye større enn de man vanligvis møter i Svalbard-farvann.

Etter hvert som avstanden vår fra buktens sørkyst økte, ble fjellene bak den bedre synlige, og viste seg å være en fin fjellrygg med mange topper, vannskillet mellom Kings Bay og English Bay. En rekke isbreer stiger ned i fordypningene deres, men ingen når havet, for det er et bredt belte av flatt land langs hele sørkysten. Utsikten oppover Kingsbreen ble nå av fortryllende skjønnhet da tåken lettet, og alle våre topper fra Mount Nielsen rundt til Diademet ble avslørt. Hvor annerledes var denne utsikten for våre øyne, som gjenkjente hver funksjon og visste hva som lå bak hver hindring, fra vår første utsikt der i fjor, i et kort intervall mellom to stormer! Kulminasjonen av sjarmen kom da den lille, delvis isdekte øya steg opp i forgrunnen vår, og de bølgende deler av splintret breis som ble kastet opp bak den, sto i kontrast til de glatte, vidstrakte snøfeltene langt bortenfor.

Isklippen nord for øya var mer knust enn noen vi hittil hadde sett. Her kommer de største flytende isfjellene ut i havet. De faller ikke ned i det, men flyter ganske enkelt bort, langt bortenfor, da de allerede var ganske løsrevet fra hverandre av isens dype sprekker. Fra en undersøkelse av svært mange sjøfrontende breseksjoner lærte vi at

bresprekker, uansett hvor lange og brede, sjelden trenger veldig langt ned i ismassen. Jeg kan ikke huske å noensinne ha sett en bresprekk (unntatt på dette punktet) som skar en brekant ned til havnivå. Høyere opp i firnområdet kan bresprekker være dypere, men mot en bretunge er jeg sikker på at deres dybde ofte er sterkt overvurdert. Isen i bunnen av en bre eksisterer under stort trykk og oppfører seg svært annerledes enn overflateisen, som fritt kan bryte opp under sideveis belastning. En grundig studie av arktiske isklipper ville, tror jeg, gi opphav til flere uventede avsløringer. Åpningen av Spitsbergen for vanlige sommerreisende ville gjøre det mulig for slike enkle, men opplysende undersøkelser å bli utført av ferierende vitenskapsmenn.

Øygruppen, som jeg har kalt Lovéns øyer, etter oppdageren som først registrerte et besøk der, var nå like i nærheten. Vi satte kursen mot en passende vik og gikk i land. Utallige skrikende terner hilste oss med et kor av umiskjennelige forbannelser. Ingen fugl jeg noensinne har sett kan banne som en terne. Før den åpnet nebbet ville du tro den var selve inkarnasjonen av mildhet og ynde, slik er renheten i den hvite fjærdrakten, slankheten i formen og elegansen i alle bevegelsene. Men det er min modne overbevisning at i hver terne bor ånden til en avdød flåtemann.

På disse øyene fant Lovén utallige hekkende fugler av mange slag, i tillegg til spor etter rein og rev. Vi fant bare ærfugl, terner og noen få gjess; men ikke et eneste spor etter rein. Det finnes ingen rein igjen på vestkysten av Spitsbergen. Vi så aldri et fotavtrykk på strendene ved Klaas Billen Bay, Kings Bay eller Hornsund i år, selv om alle tre buktene har kvadratkilometer med terreng som er utmerket egnet til å fø på og opprettholde dem, og som en gang støttet store flokker. Den nådeløse norske jegeren har utryddet dem fullstendig.

Jeg trenger ikke å utdype skjønnheten i utsikten fra disse øyene. Den var spesielt flott mot nord, hvor hvite isfjell i alle fantastiske former fløt i de mørk lilla refleksjonene fra åsene. Den eneste lyden som ble hørt, bortsett fra ternenes skriking og braket fra isbreklippen, var de utallige ploppene av vann mot de utallige flytende isblokkene.

Vi gikk i land på en annen øy for å lage mat og undersøke. De små plantene viste sine høstfarger, de fleste fuglereir var forlatt, og de unge kullene – dessverre få i antall – lekte seg i de nærliggende vannene. Alle øyene er glatte av is, for Kingsbreen var en gang minst 500 fot tykkere og mye lengre enn nå. Sannsynligvis finnes det andre steinmasser som fortsetter under breen langs linjen av disse øyene, og som buler opp isen til en sprekkrik tilstand som ellers er vanskelig å forklare.

Vi vendte oss bort fra øyene og rodde mot den østlige enden av den avrundede åsen som stakk ut i fjorden, som vi kalte Blomstrands Mound (Blomstrandhalvøya). Fra den publiserte beretningen om den svenske ekspedisjonen i 1861 ble vi ledet til å forvente at Scoresbys-grotten ville bli funnet i denne retningen. Det var først senere, da vi skaffet oss en kopi på original svensk, med vedlagte kart som ikke er gjengitt i den tyske oversettelsen, at vi oppdaget hvor denne grotten lå i Blomstrands Harbour[8].

Vi måtte nå snirkle oss mellom store flytende tårn og slott av is, fortryllende vakre. Antallet store flytende isfjell virket utallige. Vi passerte kronglete veier langs kanaler mellom dem, ofte helt omgitt slik at det virket som å være på en innsjø bygget opp av isslott. Noen var uthult til huler med vegger tynne nok til at lyset fra den lavthengende midnattssolen skinte gjennom. Vi manøvrerte for å få ett av disse direkte mellom oss og solen, for å nyte glansen av dets opaliserende skjær, kontrastert med blåheten på den skyggelagte siden av isen. Dypt inne i den krystallinske veggen skinte en mengde glitrende punkter som mangefasetterte diamanter innelukket i skyet krystall.

Kvelden var perfekt: rolig, klar, mild og klar til den fjerneste horisont, bortsett fra ett punkt hvor en sjøtåke strømmet over et fjellpass fra English Bay, med en regnbue som lå

[8] Det er meget å beklage at ingen målestokk er angitt på disse seks havnekartene, som derfor ikke kan brukes med sikkerhet i forhold til noe generelt kart over Spitsbergen.

over skulderen. De søvnig knirkende årene brakte oss til slutt til fastlandet, hvor leiren raskt ble slått opp på myk grunn nær en bekk. Det var ingen grotte i nærheten. Skråningen på Blomstrands Mound reiste seg fristende bak oss. Med planbord og kamera hastet vi ut for å få et mer overordnet panorama.

Omtrent 500 fot opp var en praktisk knaus, hvorfra den øvre delen av haugen viste seg som et bølgende platå som bøyde seg bort mot den avrundede toppen av åsen over et par miles med myrland og brutt stein, usedvanlig ubehagelig å gå på. Hele haugen er omkranset på tre sider av bukten, mens på den fjerde siden støter en stor isbre som kommer ned fra nord mot den, og sender en arm ned i sjøen på hver side. Utsikten var selvsagt svært omfattende og sett under sjelden gunstige forhold, for det lavtstående, gyllne sollyset myknet alle breene og åsene. Bukten bredte seg ut nedenfor som på et kart, og isfjellene på overflaten var små hvite prikker, mens områdene tett dekket med mindre, knust is lignet overflater kruset av en mild bris.

Klokken 4 om morgenen (10. august) la vi oss. Noen timer senere var været fortsatt fint, men ved middagstid begynte skyene å legge seg over Kronene. Tåke samlet seg i alle retninger, vinden økte, og snart var alt overskyet og regnet falt på teltet. Den fine værperioden var faktisk over.

Klokken 3 rodde vi bort i urolig sjø. Likevel var det sjarmerende å se den grasiøse vuggingen av de mindre isbitene som fløt, og å se dem snu seg når balansen ble forstyrret. Den gamle hvite overflaten gikk under, den nye blå siden kom opp.

Nå var det bare én dag igjen før *Kvik* skulle hente oss. Været var for dårlig til kartlegging, så vi bestemte oss for å dra direkte til Coal Haven, hvor tertiære fossile planter hadde blitt funnet, selv om ikke den karakteristiske Taxodium. Derfor rodde vi rett over bukten, men det var ikke tegn til noen bukt slik kartet viste. Det finnes faktisk ingen bukt, bare et lavt nes som beskytter ankringsplassen mot vestlige vinder. Den er helt åpen mot nord og øst.

Da vi nådde sørkysten og ikke fant spor etter den forventede bukten, rodde vi langs kysten mot Quade Hook i et par miles. Det var en åpen, småsteinstrand hvor vi kunne ha dratt opp båten, men den kunne ikke ha blitt satt ut igjen i møte med sjøen som nå truet med å reise seg. Vi lot mennene holde båten unna land mens Garwood og jeg gikk i land for å speide. Rett bak den smale stranden var en lav klippe, fronten av et bredt område med myrlendt og steinete terreng hvor åsene reiser seg en halv miles eller så innover. Vestover var det ingen bukt i det hele tatt, så vi konkluderte med at Coal Haven lå østover, hvor vi faktisk oppdaget det bak en lav grusbanke noen få meter bred som omsluttet en lagune.

Mens mennene slo leir, gikk Garwood og jeg innover for å lete etter kullårene. Dens posisjon er nøye beskrevet av Lamont, men vi hadde bare boken om den svenske ekspedisjonen fra 1861 med oss, og selv om medlemmene av den gruppen besøkte og, tror jeg, oppdaget kullet, gir de ingen nøyaktig beskrivelse av posisjonen. Vi husket svakt at det ble funnet der en isbreelv skjærer et snitt i bakken. Det var to breer som endte omtrent en miles innover fra bukten, så vi gikk mot dem og fulgte hver elv som rant fra dem, men fant ikke kull.

Jeg gikk så vestover, Garwood østover, til hvert eneste stykke land innenfor Coal Haven var gjennomsøkt. Det var forgjeves. En stor varde plantet på en høyde, med en skråstilt pinne bygd inn i den, så ut til å være en veiviser til den skjulte skatten; men det var ikke kull i haugen, eller noe sted i retningen pinnen pekte. Vi har senere lært at varder markerer et av punktene hvis posisjon ble astronomisk fastsatt av svenskene[9], og at det

[9] Posisjonen som fastslått av svenskene stemmer ikke overens med posisjonen fastslått av østerrikerne. Se R. von Barry, *Zwei Fahrten*, &c. Wien, 1894. 8vo-

ikke har noe med kullet å gjøre, som faktisk ikke finnes innenfor Coal Haven i det hele tatt, men i neste bukt østover, hvor vi selvfølgelig ikke lette etter det.

Et lavt skydekke, som av og til dryppet regn, hang kontinuerlig over Coal Haven under vårt besøk. Bare foten av åsene og de grå breutløpene dukket fram under det. Noen ganger kom en tett tåke; sjelden holdt duskregnet seg borte i et halvt kvarter. I denne dystre situasjonen ble Svendsen svartmelankolsk. I et øyeblikk av trist glemsel fylte han gryten med sjøvann for å koke suppe. Feilen ble heldigvis oppdaget i tide, for det var ikke mat å spare på. Da Garwood kom tilbake med et halvt dusin lomvier, var det siste skuddpatronen brukt opp. Svendsen flådde fuglene til gryten med sorgen til en dødsdømt mann.

”Vi skal bare spise halvparten av dem i kveld,” sa han. ”Hvorfor?” spurte jeg. ”Fordi dette er den siste ordentlige maten vi får, og vi kan like godt få den til å vare så lenge som mulig. Når sa du at *Kvik* kommer for oss?” ”Ved midnatt i natt,” svarte jeg. "Ikke en sjanse. Jeg hørte sjøfolkene på båten si at kapteinen ikke ville komme for oss i det hele tatt. Vi kommer til å sulte her.” ”Tull! De kommer for oss i dag eller i morgen.” ”Nei! De kommer ikke i det hele att, tror jeg.” ”Jeg sier deg at de kommer; kapteinen har påtatt seg å komme.” ”Nei, nei!”

Vi spiste opp alle fuglene, men maten satte seg nesten fast i halsen på Svendsen. Da middagen var ferdig (det var morgenen den 11. august) fikk vår dystre følgesvenn en overraskende energi. Han hoppet i båten, kastet masten, seilet og noen sprir på land, og bar dem bort til neset. Vi så på mens han bygde en stor steinhaug og plantet masten i den med seilet hengt opp som et flagg. Så la han seg, og vi hørte ham høyt og høytidelig profetere for seg selv i sin fine, deklamerende stil.

Vi spiste frokost sent på ettermiddagen med en av våre siste supper og noen mugne kjeks stekt i smuler fra smørpotten; så begynte vi å speide etter *Kvik*. Munningen av Kings Bay var ikke synlig fra leiren, så vi gikk turer til forskjellige høyere punkter, i tillegg til å bruke noen timer på en ny jakt etter kull; men verken kull eller *Kvik* dukket opp. Den duskregnende natten dro sine langsomme timer forbi.

En mager middag om morgenen den 12. august var anledningen til flere høye klager fra vår norske Jeremia. De andre la seg da, mens jeg dro til ruinene av en gammel russisk hytte på nabokappet for å speide etter det forventede dampskipet. For mindre enn et århundre siden var det en stor vinterbosetting av russiske fangstmenn i og rundt Kings Bay. Som i andre russiske bosetninger var det et sentralt hus og en rekke spredte hytter langt fra hverandre. Det sentrale huset i denne gruppen var i Cross Bay, i Ebeltofts Haven, tror jeg. Coal Haven-hytta var bare en utpost, bebodd av en enslig person som med jevne mellomrom besøkte det sentrale depotet for å levere sin fangst av pelsverk og fornye sine magre forsyninger.

Mange av disse fangstmennene døde årlig av skjørbuk. Steinen jeg satt på hadde utvilsomt vært vitne til slike uregistrerte tragedier. Nå er det bare grunnplanen til hytta igjen, med noen få biter av morkent treverk og ødelagte murstein liggende rundt. Det var fragmenter av både nederlandske og russiske murstein, noe som ikke er uvanlig på slike steder, for russerne brukte restene av eldre nederlandske hvalfangst ”kokesteder” til å bygge ovnene sine. Mot en stor stein lå en bit av en steinmur og en råtnende bjelke, en tilsynelatende del av et gammelt lagerskap. Mose hadde krøpet opp over det, og små arktiske blomster vokste på det med uvanlig frodighet. Bein av rever og bjørner lå i bakken, som var gjennomsyret av råtnende trefibre og teppebelagt med en særegen kraftig mose som bare vokser så frodig på forlatte menneskebosetningssteder.

For et øde sted for et vinterhjem, plantet mellom en myr og den iskalde bukta! Hvem bodde her? Spurte jeg meg selv. Hva tenkte han på? Betydde fjellene noe for ham – De Tre Kroner og de andre toppene som reiste seg rundt? Fant skjønnheten i den lange solnedgangen som varslet den arktiske natten gjenklang i øynene hans? Eller var livet for

hardt til at det kunne vokse fram noen følelse av skjønnhet i ham? Var han et stakkars vesen som siste utvei var tvunget til å komme hit for det bare livsoppholdet, eller en forbryter som var tvangsforvist til disse ugjestmilde kystene? Slik var det faktisk vanlig i Nord-Russland før Sibir ble populært som eksilsted.

Lenge satt jeg og grublet over disse tingene i den grå natten, og lyttet til den fjerne rumlingen fra den kalvende isbreen. Hvert par minutter skannet jeg sjøhorisonten utenfor Mitra Hook, og trodde alltid jeg kunne skimte den svake røyken fra et fjernt dampskip. Fantasi er en fryktelig luring, men tiden avslører alltid dens sanne natur. Ingen dampskip kom til syne, selv om det avtalte tidspunktet var passert. Etter min vakt vendte jeg tilbake til leiren og sendte Nielsen opp for å speide. ”De har ikke kommet,” sa Svendsen,” ”og de kommer ikke. Ikke, ikke! Vi kommer aldri herfra.” Denne kvekende ravnen av en mann begynte å tære på nervene våre.

På ettermiddagen gikk alle ut igjen. Ingen tegn til *Kvik*. Vi forsikret hverandre om at det ikke spilte noen rolle. Et bål ble tent, kjelen satt på kok, og alle våre gjenværende forsyninger ble kokt opp i den. Hvis dette skulle bli vårt siste måltid, skulle det være så stort som vi kunne klare. Vannet kom sakte til kokepunktet, og vi alle så på med engstelse og grådighet. Nielsen vandret alene bort til neset. ”*Kvik*, *Kvik*!” ropte han. ”Ikke, ikke!” sa Svendsen, men ingen brydde seg om ham; denne gangen var det ingen feil. Før vår siste mat var svelget, hadde hun rundet inn i bukta og kastet anker like ved oss.

Fra Kings Bay til Hornsund

Da vi gikk om bord i *Kvik*, var vi igjen i kontakt med omverdenen. Det var mye å høre og noe å fortelle, så tiden gikk raskt. Baron Bornemisza, som kom tilbake fra en ukes cruise i Wijde Bay og langs nordkysten, var full av informasjon om isforholdene i den retningen. Det var ikke så åpent som på samme tid året før. Hinlopenstredet var blokkert omtrent midtveis; *Kvik* hadde ikke klart å nå Syvøyene. I Advent Bay fant vi den mer dristig navigerte *Expres*, med vår venn, herr Meissenbach om bord, i en glad og triumferende sinnstilstand. Han hadde hatt den beste tiden, og nøt det stort, og tilbrakte tre uker i nærheten av Syvøyene, og presset så langt øst som Cape Platen. To bjørner hadde falt for partiets rifler, og jeg vet ikke hvor mange sel; nå var han på vei hjem.

Det var en travel dag ved Adventodden, og dessuten blåsende, for det høstlige dårlige været begynte. All vår bagasje måtte pakkes for overføring til *Lofoten*, som vi skulle seile med til Hornsund den kvelden. På turisthotellet var det to sveitsiske kunstnere og professor Wiesner fra Wien, som var kommet for å gjøre observasjoner av lysintensiteten. Etter hvert ankom en turistbåt og tok med seg kunstnerne. Folk kom og gikk hele tiden; det var høydepunktet i turistsesongen.

Jeg har lest i London-pressen at Spitsbergen nå for tiden er ”overfylt” med turister. Dette er langt fra tilfelle. Et betydelig antall kommer med *Lofoten* og andre turistbåter og gjør et kort besøk til vestkysten, men få av dem går i land annet enn for en time eller to ved Adventodden. Bortsett fra Herr Andrées gruppe var de eneste besøkende som tilbrakte tid på Spitsbergen i år baron Bornemisza og noen få personer som gjorde turer med *Kvik*, den tyske gruppen som leide *Expres*, og oss selv. Foruten Garwood og meg, var det bare baron Bornemisza og kunstnerne som forsøkte å gå inn i øyas indre. Baronen tilbrakte to eller tre dager med et av våre telt i Sassendalen og skjøt reinsdyr; mens kunstnerne dro en liten slede en dags reise inn i åsene vest for Advent Bay og slo leir der i et par netter.

Så mye for påstanden om at Spitsbergen er overfylt. Den enkle sannheten er at det å

tilbringe tid i øyas indre ikke er lettere nå enn for femti år siden, og det er heller liten sannsynlighet for at det vil bli lettere i nær fremtid. Alt av Spitsbergen som den vanlige turisten trenger å se, er synlig fra dekk på et skip, hvor det kan betraktes uten verken anstrengelse eller ubehag. Å trenge inn i hjertet av Spitsbergenbreene krever akkurat samme type arbeid som Nordenskiölds kryssing av Nordaustlandet i 1873 krevde.

Da tiden kom for at *Lofoten* skulle seile, var det slik et rabalder ved påstigningen slik at noen av dem som hadde tenkt seg med foretrakk å bli igjen en uke heller enn gjennomvåte. Den forstyrrende vinden var bare et lokalt drag, slik som ofte blåser ned de myrlendte dalene på Spitsbergen, spesielt ned Adventdalen. Da vi var ute midt i Isfjorden, avtok stormen til en vanlig bris, som rullet oss godt hele natten langs vestkysten.

Det var over middag (14. august) da *Lofoten* svingte inn i Hornsund; hun kjørte rett opp bukta og kom til slutt til ro utenfor munningen av en liten bukt på sørkysten, Goose Haven til de gamle hvalfangerne. Vår lettbåt ble heist over bord, og de varene vi trengte for en uke ble senket ned i den. Svendsen, som skulle bli om bord, hjalp ivrig og gledet seg over å se de hatede sledene forsvinne. Han tok farvel med oss med enorm entusiasme, blandet med unnskyldninger for at han ikke hadde satt mer pris på vårt selskap. Hvis vi kom hjem til ham og gikk på fisketur med ham, forsikret han oss om at vi ikke ville finne noen mer aktiv eller villig følgesvenn.

Overgangen fra varmen og soliditeten på dampskipet til den rå kulden på den tåkete dagen og uroen i det rullende havet var mildt sagt, uønsket. Våre venner om bord så på avreisen vår uten misunnelse, og det må innrømmes at vi rodde bort med liten iver. Skyene hang lave og tunge over åsene, og ingen scene kunne vært mer øde.

Etter en halv time gikk vi i land på den steinete stranden på østsiden av Goose Haven. *Lofoten* var da liten i det fjerne og akkurat på vei ut av syne. Det var ingen nyhet om det ukjente foran oss nå. Vi hadde kommet for å bestige Mount Hedgehog eller Hornsundtind, som Garwood nesten hadde klart å bestige for tolv måneder siden i selskap med Trevor-Battye og en sjømann. Hensikten med denne gjentakelsen var å se utsikten fra toppen, et håp som var lite sannsynlig å bli oppfylt i det været som rådet. Garwood ønsket også å undersøke visse steiner som han trodde kunne vise seg å være interessante fossiler. Bortsett fra disse steinene tror jeg ikke vi ville ha kommet til Hornsund igjen. De viste seg å være en skuffelse, men det var ikke Garwoods feil.

Mitt eget ønske hadde vært å tilbringe vår siste uke i Ekman- og Dicksonfjordene for å fullføre og sammenføye mine to kart; men jeg kunne knapt forvente at Garwood skulle være ivrig etter en slik ordning, siden området ikke inneholdt noen geologiske nyheter for ham. Mitt alternative forslag var at vi skulle leie *Kvik* og gjøre et forsøk på Wiches Land – øyene vi nærmet oss året før, men som ingen geologer ennå hadde satt fot på. Dessverre kunne vi ikke få vite noe om isforholdene øst for Spitsbergen, så vi nølte med å pådra oss en betydelig utgift for en svært usikker fordel. Hadde vi bare visst! Det var det ene året av alle registrerte år hvor havet østover var mest isfritt, og nettopp i disse dagene seilte Mr. Arnold Pike rundt og rundt og landet på de nevnte øyene, hvor han skjøt isbjørner.

Til det bedre eller verre hadde vi bestemt oss for Hornsund, og her var vi ved den rungende stranden av Goose Haven. Det var ingen god landingsplass eller beskyttet vik for båten. Vi måtte lande på den åpne stranden. Bagasjen ble kastet i land og båten helt tømt. Likevel var ikke vår reduserte styrke nok til å dra den opp av vannet. Vi begynte å angre tapet av Svendsen tidligere enn forventet.

Leiren var satt opp rett over høyvannslinjen, og det var ingenting å gjøre på den triste stranden, så vi rodde over til bukta sitt ytterste punkt – Hofer Point – et praktisk sted for min oppmåling. Garwood, som kjente området, styrte båten inn i en liten vik, hvor vi tenkte å flytte leiren. Endringen ble heldigvis ikke gjort, som det senere vil vise seg. Innerst i viken ligger ruinene av en russisk bosetning, på en utsatt haug som vanlig, mens på nabokoller finnes to gravfelt. Det finnes også en benk i et beskyttet hjørne. Når man

tenker på det miserable livet som ble levd i disse avsidesliggende og ensomme hyttene av de fleste av forviste, er disse fattige benkene, som jeg nå har sett flere eksempler på, s**ærd**eles gripende. Mange triste timer må påfølgende, ensomme, pelskledde vakter ha tilbrakt sittende på dem, mens de markerte den langsomme passeringen av elendige dager. Stemningen i det melankolske landskapet forsterkes merkelig nok av en slik menneskelig interesse, uansett hvor fjern den er. Jordens ville områder er alltid imponerende for en tilskuer, men de blir uendelig mer imponerende når de kan betraktes som en scene for menneskelig lidelse eller utholdenhet.

De andre returnerte til leiren med båt, mens jeg fortsatte min oppgave og vandret hjem rundt buktens ende, først over sjøspiste steiner, senere, når åsene trakk seg tilbake, over myrlendt terreng mellom den skrånende stranden og isflaten ved foten av den store morenen til isbreen som fyller buktens dal – Goose-breen, som vi senere kalte den. På en haug i myra ligger ruinene av en betydelig hvalfangerbosetning, med mengder av store bein spredt omkring, og den uunngåelige gravplassen ikke langt unna. På 1600-tallet var hvalfangerne i Hornsund engelske; faktisk var dette en av de største engelske bosetningene. Stranden ser ut til å ha hevet seg betydelig siden den gang, for hvalene pleide å bli flenset mellom høy- og lavvann, mens beina nå ligger langt utenfor rekkevidde av de høyeste tidevannene.

Det regnet kraftig mens jeg gikk videre langs stranden og vadet over bekker som strømmer ut fra breen. Skyene senket seg lavere enn noensinne, og mørket, om mulig, økte, slik at tristheten, ved sin egen intensitet som nesten ble ny, også ble fylt med behageligheten av nyhet. Under våre utforskninger året før i beltet av myrlendt innland mellom Advent Bay og østkysten, hadde hver isbre vi kom over en isflate under fronten, dannet av at vintersnøen frøs når den ble mettet med vann som rant ut av breen. I år hadde vi ikke møtt slike isflater før denne i Goose Haven. Den var stor og tydelig ment å overleve den raskt avtagende sommeren, for den var fortsatt omtrent seks fot tykk i gjennomsnitt.

Breelvene hadde skåret dype kanaler gjennom den, som det første kraftige snøfallet lett ville blokkere, og igjen tvinge vannet til å trekke inn i det nye snølaget og seks fot i tykkelse. Isbrestrømmene hadde skåret dype kanaler gjennom den, som det første kraftige snøfallet lett ville blokkere, og igjen tvunget vannet til å trekke inn i den nye snøbunnen og forberede den til å fryse fast senere. De sporadiske vårtiningene kan være mer effektive i å danne snømyr, som er den nødvendige forutsetningen for en isfot, enn høstdreneringen som holdes tilbake av høstsnøfallet. Om dette har vi ingen informasjon. Fenomenet oppstår mellom disse to.

Som regel må sommertiningen være tilstrekkelig for å smelte isfoten bort, for hvis den ikke gjorde det, ville isens tykkelse øke kontinuerlig, og en slags isbre ville dannes. Slike isbreer har vi imidlertid ikke sett eksempler på. Selv om vi fant flere tilfeller av isfot som tilsynelatende var bestemt til å overleve sommeren, skyldtes deres overlevelse sannsynligvis enten at de ble dannet av usedvanlig store lokale snøfall, eller at sommertiningen var under gjennomsnittet totalt sett. År for år ser det ut til at balansen mellom dannelse og tining utjevnes. Uansett har vi ennå ikke bevis for noen isbre-isfot som øker jevnt. Hvis en slik økende isfot likevel skulle oppstå, ville den ha en tendens til å begrave terminalmorenen og smelte sammen med breens front, men før prosessen hadde kommet særlig langt, ville isfotens overflate begynne å få en helling hvor det knapt kunne dannes snømyr. Det smeltende brevannet ville raskt renne bort, og forholdene for ytterligere økning av isfoten ville ikke lenger eksistere.

Når jeg vurderte slike spørsmål, nølte jeg på stranden og isen, til stor irritasjon for noen polarmåker som stadig stupte ned nær hodet mitt med forferdelige skrik. Kraftig regn gjorde ikke kulden og den blåsende dagen merkbart mer ubehagelig. Nær leiren lå en annen ødelagt fangststasjon eller kokeplass, omgitt av store mengder blekede og råtne

bein, og med den uunngåelige gravhaugen like ved. Ruinene her var bedre bevart, slik at deres karakter var gjenkjennelig. En fangstkokeplass besto i hovedsak av to deler, et telt og en kjele. Teltet var en bygning med fire lave steinvegger, taket dekket med seilduk, trukket over en mønepæl og holdt nede med steiner rundt kantene. Veggene til teltet står fortsatt på en haug. Like ved ligger restene av murverket til to kjeler for koking av spekk. Store mengder kullslagg viste hvilken type drivstoff som ble brukt. Rundt ruinene og blant beina vokste mose med den karakteristiske kraftige veksten som tidligere er nevnt som typisk for steder med menneskelig bosetting på Spitsbergen.

Regnet falt jevnt hele natten. Tidevannet steg høyere enn før og slo båten vår rundt, for alt vi kunne gjøre var å dra den så høyt opp som bølgene bar den ved høyvann, og stå klar for å forhindre ulykker til vannet trakk seg tilbake igjen. Det var åpenbart at vi måtte finne en bedre havn. Derfor la Garwood og jeg i vei langs kysten nordover til neset, og deretter østover. Forventende ikke verre problemer enn elver å krysse, hadde jeg bare på meg gummistøvler og hendene i lomma i stedet for å bære isøks. Dette gikk greit så lenge stranden var der, men der klipper tok over for stranden oppsto vanskeligheter. Skråningen over klippene viste seg å være preget av couloirer fylt med is.

Garwood var et sted oppe og knuste stein, så jeg måtte krysse kløftene uten hjelp. Dette klarte jeg med en ny metode. Etter å ha valgt ut et par spisse steiner, som paleolittiske økser, la jeg meg ned og krabbet over, gravde steinene ned og brukte dem som håndtak. Heldigvis var skråningen ikke bratt. Ved et fall ville jeg ha skutt ned couloiren raskt nok og blitt kastet ut ved foten av den over klippen og ut i havet.

Neset i bukta ble nådd etter den fjerde av disse couloirene. Utsikten over enden av Hornsund var temmelig god, selv om den sterke, kalde vinden gjorde undersøkelsen alt annet enn behagelig. Fjelltoppene var skjult. Det er deres bemerkelsesverdig dristige former som gjør finværsutsiktene over sundet så vakre. Alle breene var imidlertid fri for tåke. Enden av sundet er fylt av en veldig stor bre; to andre, som kommer ned fra Hornsundtind, stakk ut klippene med sine splintrede sjøfronter mellom endebreen og vårt nes, mens en hel rekke mindre breer går ned til, eller nesten til, sjøen langs nordsiden, hvor hovedbreen munner ut i en fin bukt nesten rett overfor oss.

Etter å ha tatt observasjoner ved punktet, gikk jeg østover langs sørsiden, hvor det over en lav steinmur finnes et belte med ganske jevnt terreng som ligger mellom sundet og en storslått klippe som rager opp i blygrå skyer. En gruppe graver ble passert nær den lille steininnrammede vika hvor vi senere slo leir. En halv miles lenger kom vi til en bemerkelsesverdig samling av store nedfalne steiner som på avstand så ut som et gammelt megalittmonument. De enkelte steinene var like store som hus; for lenge siden falt de alle sammen i et mektig ras fra toppen av den nærliggende klippen.

Nesten alle er delt i to av atmosfærisk nedbrytning og frost, og sprekkene gir herlige klatremuligheter. Midt i ruinene finnes mosekledde plener, kilder med klart vann, noen få dammer og ansamlinger av vintersnø som henger igjen i skyggefulle steder. Her støtte jeg på Garwood som nøt ly for vinden i en stille krok. Utsikten fra toppen av disse steinene, og fra ulike steder blant dem, var svært slående, spesielt når en isbrefront kunne sees innrammet av de splintrede klippene i forgrunnen. Vi besøkte flere ganger disse Stonehenge-steinene, som vi kalte dem. Garwood, tror jeg, klatret på dem alle. En håndfull tilfredsstilte meg. Deres særegenhet vokste på oss. Vi fant stadig nye likheter i deres merkelige former. Noen hadde nesten oppløst seg, og etterlot bare søyler som representerte det som en gang hadde vært mektige kuber. En slik søyle minnet meg om et gammelt arabisk betel, men Garwood kalte det ”en råtten gravstein”.

Noe lenger fremme kom den første sidebreen – Kittiwakebreen – (Körberbreen) frem, forbi enden av klippen, ut av en åpning i åsene. Rett ved svingen er hvilestedet til utallige krykkjer, hvis skrik blandet seg med vindens støy. Breen ble nådd ovenfor dens sprekkeutsatte ende etter en anstrengende klatring opp morenen. Den viste seg å være

snødekt og full av skjulte sprekker. Aldri, antar jeg, har en bregruppe vært dårligere utstyrt enn vi to menn for å møte slike forhold. Mine støvler hadde glatte gummisåler; i hver av Garwoods var det bare to spiker. Vi hadde verken tau eller stav, vårt eneste redskap var en liten geologisk hammer. Det kan derfor tenkes at videre fremdrift gikk sakte og med stor forsiktighet.

Til slutt nådde vi midten av breen og så opp mot klippene som senere viste seg å være Hornsundtind som forsvant inn i skyene. Noen dager senere (10.) kom vi tilbake bedre utstyrt, men i ikke bedre vær. Denne gangen krysset vi Kittiwake-breen til dens høyre bredd, hvor de røde steinene som Garwood en gang håpet skulle vise seg å være devonske, lå. Det var en fullstendig skuffelse, og han vendte seg bort fra dem i avsky. Lenger borte kom en skråning med steinur, og deretter den neste og mindre breen, som også har en splintret sjøfront, nesten sammenhengende med den store Hornbreen ved sundets ende.

Vi klatret opp på en dominerende knaus og så innover landet. Hornbreen er bred og har en mild helling, med små høydedrag umiddelbart nord for den så langt vi kunne se. Fra sør mottar den to eller tre betydelige sidegreiner, adskilt av fjellkjeder med markant form, hvor bare foten var synlig. Øya er her bare omtrent seksten miles bred. Min plan var å gjøre et raskt overheng og lokalisere posisjonen og retningen til vannskillet, som sannsynligvis ligger nær østkysten, men i slikt vær kunne ingenting sees. Noen miles innlands hvilte tåke over snøen. Den indre delen av sundet og nordbukta var dekket med mengder av flytende isblokker, falt fra ulike isbrefronter og drev stødig ut til havs med tidevannet. Klokken var nær midnatt, og himmelen var farget i solnedgangstoner svakt synlig gjennom tynne partier i skylaget, da vi vendte tilbake til leiren.

Bare sulten fikk oss til å godta synet av teltene, for sjøen steg med tidevannet, og ved høyvann måtte vi komme oss på vannet og flytte til et av de mer skjermede stedene rundt mot øst forbi neset. Alt var nøye pakket, båten lastet, og alt var klart, men vi fikk henne ikke på vannet. Uansett hvor mye vi prøvde, ville hun vende seg sideveis mot bølgene, og ingenting holdt henne rett. To årer ble ødelagt i forsøket. Så tømte vi henne igjen og prøvde å få henne av gårde tom, men det var ikke lettere. Været ble stadig verre, og kampene våre ble desperate; alt var bortkastet arbeid. En større bølge enn vanlig brøt til slutt inn i båten og fylte den, noe som gjorde henne fullstendig umulig å styre.

Det var ingenting annet å gjøre enn å pakke ut alt og slå leir igjen. Tidevannet gikk etter hvert ned, og båten ble igjen liggende høyt og tørt, slik at vi klokken seks om morgenen kunne legge oss til å sove. I løpet av natten fikk Garwood en ny idé for å dra båten opp. For meg virket den ikke lovende, men faktisk fungerte den. Etter hans instruksjoner satte vi tre rygger under baugen og skjøv den noen centimeter tvers over oppoverbakke, deretter under akterenden og gjorde det samme. Den doble prosessen flyttet henne omtrent en tomme. Dette ble gjentatt om og om igjen. Etter to timers arbeid hadde vi gleden av å se båten godt over høyvannslinjen. Men lenge før høyvannet kom, var bølgene, nå store og tordnende, nesten oppe ved henne, og vi måtte gå på henne igjen som før og vinne noen få meter til.

Været var elendig. Skyene lå nesten på vannet. Da tidevannet snudde, gikk vi en tur innover landet til foten av Goose-breen og opp langs dens høyre bredd, og fulgte ruten som Garwood året før hadde brukt for å nærme seg foten av Mount Hedgehog i akkurat likt vær. Vi fortsatte oppover breen en stund, og skyene ble litt mer oppbrutte etter hvert som avstanden fra sjøen økte. Det kom til og med et øyeblikkelig hull i dem, hvor et punkt av fjell dukket opp med en steinmann på. ”Der er fjellet vi slo leir ved i fjor,” ropte Garwood, ”og der er vardene vi bygde.” Jeg rakk bare å kjenne det igjen før tåken omsluttet og skjulte det igjen.

Etter det var det ingenting å se. Regnet falt, vinden blåste, og vi vendte hjemover. Da bukta kom til syne, oppdaget vi at forholdene ikke var blitt bedre. Det var ingen vind i

Goose Haven selv, men en kraftig sjø kom inn fra åpent hav, og slo rett over klippene som danner den lille vika hvor vi landet ved Hofer Point, og kastet tårn av sjøsprøyt opp i luften. Jeg målte en av dem i forhold til klippen ved siden av, og fant den var femti fot høy. Litt bekymret for leiren og båten vår, hastet vi ned og fant dem truet av de innkommende bølgene, som allerede ved halvt tidevann nådde over forrige høyvannslinje. Teltet ble raskt flyttet tjue meter lenger inn på land. Alt bagasjen ble båret etter, og så kom en ny omgang med båten, som til slutt ble brakt i sikkerhet. Lenge før det var gjort, var stedet hvor teltene hadde stått dypt dekket av den kokende dønningen. Gjennomvåte av regn og generelt misfornøyde, gikk vi til ro omtrent midt på morgenen den 17. august.

Bestigningen av Mount Hedgehog

Etter frokost på ettermiddagen 17. august, da været så litt bedre ut, lastet vi oss med proviant, instrumenter osv., og bestemte oss for å uansett gjøre en ekspedisjon til foten av Mount Hedgehog, og derfra kanskje tilbake til Hornsund via Kittiwake-breen (Körberbreen).

Klokken var 20.30 da vi satte i vei, alle tre i langt fra optimistisk humør.

Vi gikk tilbake samme vei som dagen før, passerte det ødelagte kjøkkenet, og gikk over bølgende terreng og opp langs høyre bredd av Goose-breen, deretter krysset vi foten av en liten sidebre som fører ned en morene av grå marmor med rosa striper, og nådde det åpne isområdet hvor Garwoods varder kom til syne. I fjor var skjulte sprekker vanskelige her, men nå var det ingen slik fare. Sprekkene var enten åpne eller dekket med faste tak av frossen snø. Vi var selvsagt tauet sammen, men tauet var ikke nødvendig – heldigvis, for Nielsen mislikte og stolte ikke på det, og ville ikke holde det stramt, og nektet til slutt å bruke det lenger og foretrakk å gå løsrevet. ”Gi meg heller steiner eller sjø,” sa han; når det gjaldt is og snø, visste han ingenting om dem, og følte seg ikke trygg på dem, verken tauet eller uten tau.

HORN SUNDS TINDER.

Over oss var det vanlige skydekke. Gradvis, etter hvert som vi gikk framover og forlot kysten, merket vi at skydekket ble tynnere. Små hull begynte å dukke opp, med svake antydninger til fjelltopper bak dem. Spenningen vår økte, for Garwood visste at det var fjellene i Mount Hedgehogs store stup. Sløret av tåke ble tynnere og tynnere mens vi gikk

forventningsfulle over den hardfrosne snøen, og fjellet bak ble mer og mer tydelig, til det endelig ble fullt avslørt for oss, en praktfull vegg av sølvdusket fjell med himmelens røde ild som falt som en kappe over det.

Klokken var omtrent midnatt, to dager før solens første nedgang. Den strålende kule var på nordhorisonten, halvveis begravd i tåken over oss som vi steg opp gjennom. En flom av rødlig lys strømmet fra den over alle fjell som reiste seg over skyene, slik at hver stein lyste som en glødende kullbit, mens snøkuplene lignet silkemyke puter.

Nå forsto jeg endelig posisjonen og naturen til Hornsundtind som jeg hadde hørt og lest så mye om. Det er ikke et toppunkt eller et fjell, men en rekke topper som ikke løper parallelt med Hornsund, som kartet viser, men vinkelrett på det og nesten rett nord og sør. På den nordlige enden av rekken er det høyeste punktet, en nål av stein, svært lik Aiguille du Dru i form. Dette er adskilt av en dyp fordypning fra den større, men som vi senere lærte, er den lavere fjellmassen som vi har gitt det gamle navnet Mount Hedgehog, opprinnelig gitt til hele rekken av dens engelske oppdagere. Av denne massen er det høyeste punktet på dens sørlige ende. Fra det går det nedover mot vest en bratt steinrygg som ender nedenfor i en knust liten topp, forbi hvor det kommer en snøsadel. Vesteggen stiger litt igjen til en steinhaug (Bastion Point), faller til en annen og bredere snøsadel, og fortsetter derfra som en splintret steinrøys som danner venstre bredd av grenen av Goose Glacier som vi hadde kommet opp. Det var på en utløper av Bastion Point at Garwood og hans gruppe slo leir i fjor.

Vi fant teltplattformen deres like frisk som om den nettopp var forlatt. Garwood identifiserte kjærlig de forskjellige tomme boksene som lå rundt og var heldig nok til å finne sin egen lommekompass uskadd der den hadde blitt glemt. I de nærliggende vardene var det opptegnelser av deres klatring, en separat skrevet av hvert medlem av gruppen. Det var ingen tvil i våre sinn om hva som måtte gjøres neste. Vi måtte klatre toppen over, mens sjansen bød seg, for himmelen over oss var strålende klar; det var ingen vind og ingen åpenbar værendring i sikte. Hav, kyst, lavland og isbreer var dessverre begravd under et skydekke, men alle åser over 900 fot høye ville sannsynligvis bli avslørt, slik at utsikten ville være av stor geografisk interesse. Nielsen foretrakk å ikke følge med på vår bestigning, så vi ga ham målebordet og alt annet som ikke kunne bæres videre. Klokken 00.30 (18. august) skiltes vi i motsatte retninger, Nielsen gikk tilbake til leiren, vi to oppover til den brede snøkollen mellom Bastion Point og foten av den store vesteggen.

Før vi beskriver bestigningen, er det hensiktsmessig å vise den ganske spesielle betydningen den har. I 1823 ble Sir Edward Sabine sendt til Spitsbergen og Øst-Grønland for å gjøre pendelobservasjoner for å bestemme jordens form. Ut fra det han observerte på det korte besøket, konkluderte han med at Spitsbergen er et landområde utmerket egnet til formålet å måle en meridianbue i høy breddegrad, en måling som ville være av største verdi av velkjente vitenskapelige grunner som ikke trenger å diskuteres her. Det er nok å si at Sabine fremla sine ideer i et brev (8. februar 1826) adressert til Davies Gilbert, M. P., visepresident i Royal Society.

Fra den dagen til nå har forslaget ikke blitt glemt, men før en nøye og nøyaktig måling av en linje på omtrent 240 miles kunne gjennomføres, måtte man bestemme de ulike punktene som skulle brukes for vinklene i det trigonometriske nettet. Dette kunne bare gjøres etter at Spitsbergen selv hadde blitt grovt kartlagt. Det første bestemte skrittet mot å gjennomføre Sabines prosjekt ble tatt av professor Otto Torell[10], som inkluderte i

[10] Når det gjelder hele prosjektet, se: N. Duner og A. E. Nordenskiöld, *Forberedande Undersökningar rörande utförbarheten af en Gradmätning på Spetsbergen*. K. Svenska Vet. Akad. Handl.
Bd. vi. Nr. 8. I 1891 ble en svensk komité oppnevnt for å revurdere spørsmålet, og et videre forslag ble utarbeidet av professor Rosen og utgitt som et hefte i 1893. Det er nå besluttet av Svenska

planene for den svenske Spitsbergen-ekspedisjonen i 1861 en rekognosering av meridianbuen.

Arbeidet skulle deles mellom to skip, *Æeolus og Magdalena*. Chydenius på *Æolus* skulle legge ut den nordlige delen av linjen og velge observasjonspunktene fra Sjuøyene ned til den sørlige enden av Hinlopenstredet, mens Dunér på *Magdalena* skulle fullføre forberedelsene ned Wybe Jans Water til Sørkapp. På grunn av ugunstige isforhold kunne ikke arbeidet fullføres helt det året.

En annen svensk ekspedisjon ble derfor sendt ut i 1864 under Nordenskiölds ledelse, med Dunér for å vie spesiell oppmerksomhet til geologiske observasjoner. Resultatet av disse anstrengelsene var forslaget om tre forskjellige meridianbuer: (1) langs vestkysten fra Sørkapp til Vogelsangøya; (2) ned midten av øya via Wijde Bay, Isfjorden, Bellsundet og Hornsund; (3) fra Rossøya (nord for Sjuøene) til Sørkapp via østkysten, Hinlopenstredet og Nordaustlandet. Den tredje av disse var den anbefalte linjen. Den har imidlertid aldri blitt gjennomført, fordi havet øst for Spitsbergen sjelden er lett å navigere, og antallet fine dager er få.

Dessuten, for å knytte sammen trekantene som er satt ut i Wide Jans Water med dem i Hinlopenstredet, må observasjoner gjøres fra et høy fjell midt i Garwood Land nær det fjerneste punktet vi nådde i år fra Klaas Billen Bay. Professor Nordenskiöld informerte meg selv om at eksistensen av et fjell med nødvendig utsikt til fjernere punkter hadde vært tvilsom for ham, selv om han trodde de hadde identifisert som ett og samme det tilsynelatende høyeste punktet i en fjellkjede sett fra tre forskjellige steder nær østkysten (Svanberg, Det hvite fjellet og Mount Lovén). At et slikt fjell faktisk eksisterer (og til og med flere) ble oppdaget og bevist av oss i år.

Den overlegne høyden til Hornsundtind, som dominerer hele den sørlige delen av Spitsbergen, er synlig fra vestkystene av Edgeøya og Barentsøya, og lett gjenkjennelig uansett når og hvor det sees, indikerte toppen som det beste punktet for observasjoner; men fjellet ble ansett som utilgjengelig. Det ble også antatt at andre nyttige fjelltopper kunne finnes i innlandet i den sørlige delen av øya mellom Hornsund og Isfjorden, som trigonometriske stasjoner, og ved bruk av disse kunne man unngå å besøke isblokkert Wijde Jans Water. Et av de mindre formålene med Gustaf Nordenskiölds ekspedisjon i 1890 var å undersøke disse forholdene. Han landet derfor i Hornsund og foretok en rask reise over breene og fjellene mellom dette punktet og den såkalte Recherche Bay i Bellsund. Han konkluderte med at Hornsundtind og fjellene med lignende struktur nord for Hornsund var utilgjengelige, og derfor ikke kunne brukes som trigonometriske stasjoner. Vår oppdagelse av at Hornsundtind sannsynligvis er synlig fra De Tre Kroner økte dens betydning som en mulig trigonometrisk stasjon betydelig. Dermed ble det nå av uvanlig interesse å finne en vei til toppen.

En enkel oppstigning opp en snøskråning førte oss til klippene på den lille toppen hvor vesteggen av Mount Hedgehog har sin nedre avslutning. Det er brutt stein som ligger i en bratt vinkel. Dyp, ny, hardfrossen snø fylte sprekker og gjorde oppstigningen svært arbeidskrevende, men helt enkel. Fra toppen av den lille toppen så vi ut over skyhavet, under hvilket vi visste at havet måtte ligge, selv om det ikke var synlig til det fjerneste horisont. Skyflaten var generelt jevn, men bølgende, med toppene av de stille bølgene farget rosa av midnattssolen, og bunnene fylt med blå skygger. Rett foran oss reiste den bratte, splintrede fjellryggen seg mot den ønskede toppen.

På vår høyre side strakte det seg en bred isrenne, som smalnet oppover til en snøsadel like under toppen, og bredte seg nedover til Hedgehogbreen, som renner nesten rett

---

Vetenskapsakademien at planen skal gjennomføres, muligens i samarbeid med Russland, og ekspedisjoner med dette formål skal sendes til Spitsbergen i 1898 og påfølgende år.

sørover til havet, og langs hvis venstre bredd ligger rekken av mindre topper som utgjør fortsettelsen av Hornsundtind. I fjor ledet Garwood sitt følge opp denne renna, tett inntil klippene på eggen på høyre (nord) side. Det var ingen bedre vei, så vi gikk ned til passet øst for vår lille topp og angrep snøskråningen derfra, med Garwood som leder nå og gjennom hele oppstigningen.

Jeg ble overrasket da vi nærmet oss renna over å høre at fjellet, som det var, sang over hele sin bratte side. Årsaken til lyden var ikke åpenbar; den lignet lyden av fossefall. Frostens bånd var imidlertid sterke på fjellet og må ha holdt det i et frostfritt grep i mange dager, så jeg kunne ikke tro at det var noe vann som falt. En gang i couloiren ble mysteriet forklart. Lyden kom fra en kaskade av isfragmenter, varierende i størrelse fra en nøtt til et hønseegg. Vi fant snart ut hva som forårsaket dem og hvor de kom fra.

Fine snøkrystaller dannet i de øvre luftlagene, så forskjellige fra de store flakene i de lavere nivåene, hadde blitt kastet av stormen mot klippene. Time etter time og uten tvil dag etter dag fortsatte bombardementet. Det flygende isete støvet festet seg til klippene, og ved stadig påfyll bygde det seg opp til fjærlette istapper som pekte mot vinden. Der det hadde vært en konstant virvel ble det vist ved den endrede retningen på istappene. De var bare en tomme eller to lange nederst, men jo høyere vi klatret, desto større fant vi dem, til de nær toppen ble praktfulle fjær på atten tommer eller mer og av de vakreste former, som strutsefjær som glitret med diamantstøv. Det var disse istappene, løsnet ovenfra av vektarmen fra deres forvokste lengde, og knust i mindre fragmenter når de falt, som fylte luften med den hvislende, brusende lyden som minnet om lyden av vann. Gjennom hele oppstigningen måtte vi løpe gjennom denne ilddåpen av prosjektiler, og ble ofte truffet, og truffet hardt, men aldri så hardt at det spilte noen rolle. De var ikke store nok til å kaste oss ut av balanse, og når de først hadde tatt sitt første sprang fra klippene, holdt de seg nær skråningen, slik at de sjelden fløy forbi høyere enn livet vårt.

I fjor hadde Garwood sluppet unna denne spesielle plagen, men hadde i stedet funnet couloiren i dårlig stand med myk snø liggende på is, slik at han måtte hogge trinn gjennom snøen og inn i isen helt fra starten. I år, med snøen hardfryst, begynte trinnhoggingen først litt lenger opp. Garwood startet med håp om at mye av det kunne unngås ved å klatre opp klippene på eggen, men isdekningen på dem gjorde det upraktisk, eller i det minste svært farlig. Tvers over bunnen av couloiren strakte to av de uunngåelige dype sprekker eller bergschrunds som enhver couloir har. Under forholdene var de selvfølgelig godt brolagt, og utgjorde ingen vanskeligheter. Frostbindinger holdt også klippene sammen, slik at ikke en eneste stein falt over ruten for vår oppstigning. I varmt vær, og spesielt etter middagstid, må fallende steiner være svært vanlig her, og jeg ser heller ikke hvordan de kan unngås, for de feier over alle mulige oppstigningslinjer.

Når vi først var inne i couloiren, ble trinnhogging nødvendig, først bare skjæring i den frosne snøen, men altfor snart slitsom hakking i hard blå is. Vi holdt oss nær klippene og kunne noen ganger ta et trinn eller to ved å kile foten inn i sprekken mellom stein og is. Slik lettelse var sjelden. Jeg regnet ut at Garwood hugget til sammen fem hundre istrinn i couloiren. Dette inkluderer ikke snøtrinn nedenfor eller på den siste eggen. Garwood laget dem små og med god avstand, mens jeg utvidet dem til vanlige hyller som skulle vare til vår retur.

Utsikten, når vi snudde oss for å se på den i pusteintervaller, var begrenset, for veggene i couloiren stengte ute alt unntatt utsikten over det skydekte havet, som time etter time forble badet i det rosa lyset fra solnedgang eller soloppgang. Solen kastet den blå skyggen av vår topp langt ut på skyflaten. Da vi var ganske høyt oppe, ble skyggens topp farget rød, som, etter hvert som vi klatret høyere, utviklet seg til en serie på fire konsentriske regnbuer, tilsynelatende liggende på skyene i fjern avstand og omkranset skyggens topp. Denne effekten var, som man godt kan tro, bemerkelsesverdig nok. Men enda mer uvanlig, etter mitt syn, var fremtoningen av det jeg bare kan beskrive som to

strålende hvite lysveier. De strakte seg rett bort fra oss rett ut mot horisonten, en på hver side av fjellets skygge, og hver dannet en vinkel på omtrent 37° med en linje fra øyet til sentrum av regnbuene, eller 143° rundt fra solen. Hele resten av skyflaten var fortsatt flekkete i blått og rosa, selv om det rosa nå ble svakt, og den generelle tonen ble blågrå; de to ”veiene” alene var snøhvite i kontrast.

Jo høyere vi steg, desto brattere ble couloiren, isen hardere og kulden større. Avstanden til breen nedenfor økte jevnt; å se ned på den var som å se ned en vegg. Avstanden til horisonten over virket ikke å minke tilsvarende. Vi kom til punktet der Garwood hadde ledet sine følgesvenner opp på klippene i fjor. Vi fortsatte imidlertid opp isen. Så var vi på høyde med fjorårets høyeste punkt. Det hadde blitt anslått til omtrent åtti fot under toppen, så langt tåken tillot et anslag; nå i helt klar luft så vi at det var mye mer enn åtti fot igjen å klatre. En stripe med stein, ovenfor til høyre for oss, gikk ned i couloiren fra den siste snøeggen på toppen. Vi hogde en lang trapp diagonalt opp til dem over en enda brattere isbakke enn noen tidligere. De viste seg å være ikke verre enn ganske bratte steinurer dekket med is. Vi klatret opp dem til den siste eggen, en ekte knivegg av snø av den mest svimlende sorten, for på den andre siden stupte fjellveggen vertikalt, som det virket, 3000 fot ned i skybunnen under.

Her kom vi ut i solskinnet, og utsikten mot Edgelandet brøt frem for oss, men vi så knapt på den. Det var ikke en sky på himmelen; vi skulle se den bedre fra toppen, og det var dit vår oppmerksomhet var spent rettet. Det var fortsatt 100 fot over hodene våre. En trådtynn snørygg av forbløffende finhet ledet bratt opp til den siste steintannen. Forsiktig beveget vi oss fremover, plantet føttene på selve ryggradens kam, som måtte tråkkes ned før den var bred nok til å stå på. Her og der måtte vi unngå utstikkende snøfonner; men bare forsiktighet var nødvendig, det var ingen virkelig vanskelighet. I løpet av noen få minutter nådde vi foten av toppsteinen. Den var en loddrett vegg, kanskje fem meter høy. Jeg antar at vi kunne ha klatret rett opp, men en lettere vei ble funnet. Steinen var kløvet i to fra topp til bunn av en sprekk akkurat bred nok til at vi kunne presse oss gjennom sidelengs hvis vi pustet ut og gjorde oss tynne. På den andre siden var det en hylle som ga enkel tilgang til det høyeste punktet, hvor vi la hendene våre med stor glede. Oppstigningen hadde tatt fem timer fra bunnen av kløften.

Å uttrykke skjønnheten i utsikten som nå omga oss, overstiger mine evner. En nøktern beskrivelse av dens karakter og omfang er alt jeg vil forsøke å nedtegne. Lavlandet, buktene og de brede breene var alle begravd under skybunnen, slik at mye av den geografiske informasjonen som ellers kunne ha blitt innhentet, ble holdt tilbake. Bare i sørøst var det synlig noe hav eller kystlinje, en fremtoning av lavtliggende flatt land, som kanskje bare var en skygge på vannet. Hele Edgeøya var i sky, men Barentsøya var skarpt og klart, med alle toppene tydelige og lette å identifisere, hvis man bare visste hva man skulle identifisere. Her ble også vannene i Wybe Jans Water avslørt med solskinn som lå lyst på dem, og den lange østkysten av Spitsbergen som ledet i den retningen. Overalt var det bare topper som reiste seg som gylne øyer ut av et sølvhav. En rekke slike, toppene på en rekke åser, gikk tett forbi oss ned midt på landet mot Sørkapp. I nord var det et kaos av topper, de nærmeste lå i nord-sør rekker, men de fjernere var spredt uten noe oppdagbart mønster. Vi identifiserte toppene rundt Bellsund og Mount Starashchin ved munningen av Isfjorden, men av fjellene lenger unna kunne vi ikke være sikre på noen.

Så mye om avstanden og bakgrunnen i utsikten; dens store prakt var imidlertid i den klippete ryggen av Hornsundtind selv, langs hvilken vi så både mot nord og sør. Sørover sank den raskt, men i motsatt retning reiste den seg i påfølgende taggete topper som steg opp fra en smal sikksakkrygg av stupbratte stein. Akk, vi var ikke på det høyeste punktet. Det ble nå sett å være den praktfulle nålen lenger nord, delt fra Mount Hedgehog av en dyp kløft, og kanskje høyere enn den med så mye som tolv meter. Alle steinene i denne praktfulle ryggen var dekket med isfjær, hvor solen skinte med stor glans, mens en kraftig

skygge dekket hele vestveggen av fjellet. Sikksakkformen på ryggen brakte de lyse og skyggelagte sidene til vekslende fremtreden, og ledet øyet behagelig frem til den plutselige utstikkeren av den høyeste nålen. Hvor vakkert denne fantastiske gruppen av dristige, snødekte klipper var innrammet av det klare skinnet fra det skyete havet og dets fremtredende øyer kan enhver forestille seg bedre enn jeg kan beskrive. Effekten på betrakteren ble forsterket av følelsen av å stå høyt og alene, for bortsett fra langs den knivskarpe ryggen falt fjellet fra føttene våre med en slik bråhet at det overalt virket loddrett, slik at vi hadde følelsen av å se fra en ballong snarere enn å stå på fast grunn.

Vi observerte nå at en rekke topper som strekker seg innover mot nord fra vestsiden av Hornsunds nordlige bukt, er den orografiske fortsettelsen av Hornsundtind, selve sundet har blitt skåret rett gjennom denne ryggen. Ingen besøkende til Hornsund kan unngå å legge merke til den bemerkelsesverdige endetoppen på denne ryggen, som reiser seg fra sjøen, et steinblad av den smaleste beskrivelsen, den ene siden svært bratt, den andre loddrett. Utallige fugler hekker i den nedre delen av klippene, utilgjengelige både for mennesker og rever.

Vi rev oss løs fra toppen og dens fengslende utsikt, da vi til slutt nesten var frosset til is, trakk vi oss noen meter nedover østsiden inn i en liten fordypning, skjermet fra vinden og åpen mot den lunkne solen. Der ble en enkel lunsj spist og pipene røkt som seg hør og bør, og der la vi igjen våre kort i en sprekk, for det var ingen løse steiner utenfor snøen som kunne brukes til å bygge en vardehaug, og om det hadde vært noen, var det heller ikke nok plass på toppen til at en vardehaug kunne stå. I en så rå atmosfære er imidlertid bevegelse nødvendig for å nyte opplevelsen, så ingen av oss var uvillig til å begynne nedstigningen.

Garwoods idé om å traversere hele lengden av Mount Hedgehogs toppkam til dens nordende og derfra gå ned via en annen vestlig egg ble stille forlatt. Med fjellet i god stand kunne det ha blitt gjennomført og likt, men de isete klippene gjorde forsøket ikke verdt å vurdere. Vi måtte returnere samme vei som vi kom opp.

Å løpe ned eggen til toppen av de isdekte urene var lett nok, men fra det punktet krevdes største forsiktighet. Begge to innrømmet senere at vi så med frykt på nedstigningen av disse urene, for de var svært bratte, svært løse og glatte av pulverisert, ikke-komprimert is. Nedstigninger er imidlertid vanligvis verre i tankene enn i virkeligheten, og dette var intet unntak. Vi innså knapt hvor det vanskelige stedet var før det var passert; men ved foten av klippene lurte en helt uventet vanskelighet. Vår vakre istrapp hadde forsvunnet så fullstendig at vi i en stund ikke kunne finne ut hvor den var.

Den bratte snødekte isbakken var svært glatt. Ingen synlig ujevnhet brøt den jevne hvite overflaten. Med noe vanskelighet fant jeg våre gamle fotspor på klippene. Stående i dem og lent nedover, mens Garwood holdt tauet, lette jeg i alle retninger etter det øverste istrinnet. Det virket som om en helt ny trapp måtte hogges. Men til slutt viste lykken det savnede hullet, som, som alle de andre nedenfor, var fylt opp og jevnet over av snøstøv og isfragmenter som hadde falt i det. Jeg renset det ut og begynte nedstigningen. Det neste trinnet var på samme måte skjult og måtte finnes og renses, selv om det selvfølgelig var lettere å finne posisjonen. Trinnene, som var hogd så langt fra hverandre som vi kunne ta skritt, var vanskelige å nå ned til, og vi våget heller ikke å trå ned et trinn før den nøyaktige plasseringen av fotfestet var funnet. Noen ganger måtte nye trinn hogges fordi de gamle var utenfor økse-rekkevidde. Det var interessant arbeid som hindret at returen ble monotont, men gjorde fremgangen ganske langsom.

Da bergsprekken ble nådd, var vanskelighetene over. Vi så tilbake og fant toppen igjen innhyllet i skyer, mens havtåken nedenfor steg jevnt. Før vi forlot klippene på toppen av eggen, befant vi oss midt i den tette tåken, der vi i løpet av noen få yards straks mistet veien og måtte ty til kompasset for å finne retningen. Garwoods varde ble nådd noen minutter senere, og vår gjenværende proviant ble fortært under dens ly. Nedstigningen til

leiren var uten hendelser. Trøtte og sultne nådde vi den etter fjorten timers fravær, og var glade for å finne at bølgenes voldsomhet hadde avtatt.

Det kan være av interesse for alpine klatrere å sammenligne denne oppstigningen med en kjent topp i Alpene. Fjellhøyden fra foten av breen er omtrent 4500 fot. Fra bergsprekken ved foten av couloiren til toppen er det omtrent 3000 fot. Derfor er oppstigningen fra punktet hvor klatringen begynner, noe lengre enn, og tilfeldigvis svært lik i karakter, den tilsvarende delen av oppstigningen av Aiguille Verte i Mont Blanc-massivet, via sørøst-couloiren. Hornsundtind kan faktisk sammenlignes med Verte-gruppen på andre måter. Mount Hedgehog representerer Verte selv, den vestlige eggen tilsvarer Moine-ryggen, mens den høyeste nordlige nålen ligner Dru, både i posisjon og form. En dag vil den uten tvil bli besteget, selv om jeg knapt tror Garwood og jeg kommer tilbake for å klatre den. Hornsund ser ut til å være et område med dårlig vær, og vi har fått nok av dets ugjestmilde kyster.

Rundt klokken 19.30, etter en god søvn, våknet vi for å finne det mest praktfulle fargespillet som utspilte seg for oss over sundet. Allerede, gjennom ti timer hver natt, når tynne skyer dekket himmelen, hadde fantastiske, langvarige solnedgangseffekter bredt seg over den sørlige enden av Spitsbergen. Dag for dag krøp de lenger nord, som forvarsler om den lange vinternatten. Det vi så den kvelden, var ikke en vanlig solnedgang i tempererte strøk, bare forlenget i varighet, men en slik dyster prakt som passende kunne innlede verdens brennende avslutning. Den skjulte solen, på linje med et lavt, tynt skylag, skinte både på sin øvre og nedre flate, og malte undersiden en rødbrun farge. Særlige og uventede refleksjoner skapte lys på merkelige steder. Fjellene var mørk sjokoladebrune eller rike lilla i fargen. Lysere sjokolade var isbreene. Fjorden var mørkegrønn, gjennomskåret av rosa refleksjoner ovenfra. Langt borte over havet var det et belte med klar himmel under skylaget. Over hodet, rosa skyer, revet og vridd av en sterk vind, vred seg i en øy av blått i de øvre luftlagene. Ny snø lå i de nedre fjellsidene.

Kalde vindkast kom og gikk, og varslet om vinteren som nærmet seg. Sent på kvelden spiste vi frokost og pakket sammen leiren. Kort tid etter midnatt ble båten lett sjøsatt i den rolige bukten. Vi hadde til hensikt å ro til bunnen av fjorden, der det var steiner som Garwood mente kunne være verdt å undersøke. Men så snart vi rundet Goose Bay-punktet, møtte en sterk vind fra nordøst oss, mot hvilken vi ikke klarte å gjøre fremgang. Nær ved var en liten vik, godt beskyttet av steiner, og der ble vi tvunget til å gå i land, bare førtiåtte timer før dampskipet skulle komme og hente oss.

Det som skjedde disse to dagene er ikke verdt å nevne. Det var en tid med lave skyer og hyppige kraftige regnskyll. Ingen utforskning kunne gjøres, fordi ingenting kunne sees. Vi foretok nytteløse ekspedisjoner til Kittiwake-breen; vi klatret blant Stonehenge-steiner, og ellers drepte vi tid. Tykke skyer og den synkende solen gjorde nettene så mørke at lys måtte brukes i teltet i flere timer. Havet ble helt rolig. Fuglene syntes å øke i antall på vannet, som om de samlet seg i Hornsund for sin sørlige flukt, akkurat som hvalflåten i gamle dager pleide å samle seg enten her eller i Bellsund.

Tidlig om morgenen den 21. august ropte Nielsen på oss med nyheten om at *Lofoten* var i sikte. Å pakke bagasjen vår og sjøsatte båten tok bare noen få minutter. Vi rodde ut til dampskipet, som tok oss og våre eiendeler om bord og straks satte kurs mot åpent hav og sør. Da Hornsund ble forlatt, bedret været seg midlertidig. For et øyeblikk brøt skyene opp eller løftet seg, og viste oss for første gang hele høyden og bredden av Hornsundtind – et syn som var svært interessant for oss, men ikke spesielt imponerende i det dunkle lyset som rådde.

Vi passerte Sydkapp ved solnedgang og nøt et minneverdig siste blikk langs vestkysten, hvis topper og nes var synlige så langt unna som Dødmannen ved munningen av Isfjorden. Den nordlige horisonten bak dem var strippet med rødlig og gyllent skjær.

Undersiden av det evige skydekke var merkelig opplyst med delikat rosa lys, reflektert opp til det fra den hvite overflaten i Spitsbergens indre, hvor den lave solen klarte å kaste sine stråler rett under den nordlige kanten av skydekke – en effekt jeg aldri har observert før. Jeg har flere ganger sett undersiden av Spitsbergens skydekke skinne rosa, og har alltid antatt at det reflekterte direkte sollys; men sannsynligvis kan en foreløpig oppadgående refleksjon av lyset fra et snøfelt antas i slike tilfeller.

Vår reise var behagelig rolig. Vi så mange hvaler og hundrevis av sel i flokker, spesielt nær Bjørnøya. Nordvest for sørspissen kastet vi anker om ettermiddagen den 22. august. Toppen av Mount Misery var begravd i en myk grå sky, men de praktfulle klippene nedenfor var nær, med søyleformede steiner som stakk ut av sjøen ved foten. En kraftig sjøgang slo mot den øde øya og kastet tårn av sjøsprøyt høyt opp. Utenfor blåste en frisk lokal bris som gjorde landing våt og strevsom, for det var bare så vidt mulig å ro mot vinden. Alle som gikk i land, kom tilbake til skipet gjennomvåte til skinnet.

Noen miles unna Bjørnøya stilnet vinden og havet ble rolig. Time for time steg temperaturen, så de av oss som hadde tilbrakt tid i Spitsbergen følte at vi nærmet oss luksuriøse og nesten tropiske breddegrader. Omtrent seksti miles nord for Nordkapp kom to skip under full seil i sikte langt borte over det rolige havet. De var på vei fra Arkhangelsk lastet med tømmer til engelske havner. Etter at de var forlatt bak oss, dukket Norges fjell opp langs den sørlige horisonten. Deres lave linje steg gradvis opp fra vannets favn etter hvert som vi nærmet oss. Solen sank i havet omtrent klokken ni, akkurat da skipet vårt passerte under Nordkapps stupbratte klippe og rundet inn i den skjermede østlige bukten, hvor det er en liten landingsplass ved foten av en sikksakksti som leder opp en kløft til platået ovenfor.

Bukt og kløft var innhyllet i kveldsmørket, men luften var varm og rik på duften av land. Vi rodde i land, et broket internasjonalt selskap. Noe som lignet et kappløp startet mot toppen av Kappet, som ligger omtrent 900 fot over havet og langt fra landingsplassen. Jeg ser at Baedeker gir sytti minutter for en fornuftig bestigning; vi gjorde det mest urasjonelt på tjueåtte. Det var en munter forsamling som samlet seg på toppen – belgiere, polakker, ungarere, svensker, engelskmenn, nordmenn, vitenskapsmenn, sjøfolk, reisende. Nansens *Fram*-mannskap var representert ved tre av medlemmene, inkludert den latterglade kjempen Peter Hendriksen, alles spøkefugl og lekekamerat. Flasker ble åpnet, og innholdet delt rundt. Steiner ble kastet nedover klippene. Det var en lystig time. Selv om vi var oppvarmet av oppoverløpet, kunne vi sitte uten å fryse på den utsatte odden; for luften var full av sørlig varme, og føltes som luften i varme italienske daler for en mann som kom ned i dem fra Alpene.

Selskapet spredte seg snart, og jeg fant et tilbaketrukket hjørne under selve odden, med det nordlige havet nedenfor. ”I slike øyeblikk er ensomhet uvurderlig; for hvem ville tale, eller bli sett på, når bak ham ligger hele Europa og Afrika, dypt sovende, bortsett fra vaktene; og foran ham den stille uendelighet, og det eviges palass” – slik tenkte Teufelsdrockh da han sto på dette bestemte stedet en juninatt, ikledd sin ”lysblå spanske kappe” og så ut ”som en liten blå klokkestabel.” ”Stille uendelighet og det eviges palass!” – ordene er ikke for sterke for undringen over det synet. Det var ikke midnattssol å se; et lysende punkt midt i det oransje og røde nord viste hvor, langt under horisonten, den så ut over den skydekte arktiske verden. Den delikate nymånesigden skinte ikke langt unna, med en enkelt planet nær seg. Rett under føttene mine stupte den praktfulle klippen ned til det grenseløse arktiske hav. I øst smeltet luft, hav og skyer sammen i en harmoni av myk fiolett, så myk, så sjelden i farge, at øyet, en gang vendt dit, nølte med å vandre bort igjen. En svak lav odde av land, som skilte himmel fra hav, lokket fantasien videre til romantikkens riker – Novaja Zemlja, Karahavet og veien for Nordøstpassasjen. Dit skulle vi ikke, men hjem. Ved middagstid var vi igjen i Hammerfest.

Om bruken av ski

Siden Nansen utga sin bok ”På ski over Grønland”, har det engelske publikum kjent til ski og deres bruk. Ski (uttales ”shee”) er norske snøsko, nå anerkjent som den beste formen for snøsko i verden. De er lange, smale planker som festes under hver fot for å fordele vekten av en mann som går over et område av myk snø, mange ganger større enn fotens areal. De hindrer ham ikke bare i å synke ned i snøen, men, hvis snøen er i passende tilstand, gjør det det mulig å gli over overflaten.

Den vanlige oppfatningen i England er at kunsten å bruke ski er svært vanskelig å lære. Dette, som jeg skal vise, er feil. Det er ingen tvil om at den nesten mirakuløse dyktigheten som de beste norske og svenske skiløperne (for å lage et nødvendig ord) oppnår, er utenfor rekkevidde for vanlige engelskmenn som begynner med sporten i voksen alder og har få muligheter til å øve. Men til reiseformål kreves langt mindre ferdighet. Faktisk er det med ski som med skøyter. Enhver person med normale treningsvaner og kontroll over lemmer kan lære å gå på skøyter på noen få dager, godt nok til å gå rett fram over god is i et tålelig tempo. Innen to uker etter at han har tatt på seg skøytene for første gang, kan han gå på tur langs frosne nederlandske kanaler uten å være til særlig, om noen, hinder for en følgesvenn, selv den mest erfarne kunstløperen. Å bestå St. Moritz-testen som kunstløper krever måneder eller til og med år med øvelse, men det er å lære kunsten, ikke bare håndverket ved skøyting.

Sånn er det med ski også. Den kunstneriske skiløper kan kjøre ned bratte bakker i forferdelig fart, hoppe over stup eller kløfter av nesten utrolige dimensjoner. En reisende som trenger ski for å utforske de store snødekte områdene i verden, har ingen grunn til å tilegne seg ferdigheter av den fremragende karakteren. Han skal ikke bevege seg raskere enn en slede kan dras av menn eller hunder, alt etter tilfelle, og det kan han lære å gjøre på svært kort tid. Å gli nedover er litt vanskeligere; men enhver klatrer som kan gjøre stående glissader med letthet, lærer snart å gli på ski ned en hvilken som helst vanlig snøbakke.

Da Garwood og jeg reiste til Norge i fjor, hadde vi aldri sett et par ski og visste ikke hvor vi skulle kjøpe eller hvordan vi skulle velge dem. I løpet av sommeren gikk vi over 150 miles på ski, med sledene våre dratt bak oss. Senere dro vi til Stockholm og så alle slags ski på utstillingen der, og benyttet oss av enhver mulighet som bød seg til å skaffe informasjon om ski og alt som har med dem å gjøre.

Vi lærte snart at det finnes ski av alle slag og typer. De varierer i materiale og form. Jeg har fått høre at ask er det beste materialet å lage dem av. Det som må tas hensyn til, er rettheten i årringen og fraværet av kvister. Lettvekt er mindre viktig for en reisende enn styrke. Spørsmål om form og størrelse bestemmes av formålet med skiene. Generelt er smale ski raskere enn brede med samme areal. I løs snø forsvinner imidlertid fordelen, for smale ski synker dypere enn brede; faktisk krever veldig løs snø at ski er både brede og lange. Kantene og bakendene kan enten avrundet eller kuttes rett av. For fjellklatring er det sikkert at jo mer firkantet vinkelen på kantene og bakendene er, desto bedre, siden de tar bedre tak i snøen og hindrer sidelengs eller bakover glidning; skarpe kanter gjør også styring lettere på hard snø.

Relativt korte, brede ski er best for fjellklatring og generelt for en reisendes arbeid. De er lettere å bevege seg på, lettere å styre og lettere å snu med. Lengden kan være alt fra en og en halv til to meter, to meter er å foretrekke; de bør måle åtte centimeter på det smaleste under foten, økende fremover til ni til ti centimeter på det bredeste, akkurat der tåen på skien begynner å bøye seg oppover. Framsiden bør være godt oppbøyde, med spissene hevet tolv til femten centimeter over nivået av et horisontalt plan som skiene står på. Slike ski er av Telemark-typen og kan kjøpes under navnet ”Telemark ski” fra

skandinaviske produsenter. Et godt par, laget av utvalgt ask, koster omtrent femten shilling.

Det viktigste for en nybegynner er å lære hvordan han best fester skiene til føttene. Det finnes ulike måter å gjøre dette på. I alle tilfeller er festet slik at foten kan bøyes fritt og hælen løftes, mens forfoten holdes fast i kontakt med skien. Det enkleste festet er en ren løkke eller stropp av lær, festet til begge sider av skien og som griper rundt forfoten. Dette tillater imidlertid at foten vipper, noe som er svært ubehagelig for en nybegynner. Slike fester var alt Nielsen og Svendsen brukte, og de virket ganske komfortable med dem.

Det vanlige festet, og det beste for reisende, er mer komplisert. Den brede stroppen som går over forfoten er delt på langs på hver side omtrent på nivå med sålen. Gjennom de to løkkene som dannes, går en kraftig lærrem, midten av denne går rundt baksiden av foten nær hælen, mens de to endene føres framover og trekkes sammen foran tåen, hvor de festes godt til skien. Dette festet må kunne justeres slik
at lærremmens løkke kan trekkes tett mot hælen. Det finnes flere typer justeringer; en annen, treverket på skien. Denne festingen må være justerbar, slik at lærremmens løkke kan trekkes tett inntil hælen. Det finnes flere typer justering; en er vist i illustrasjonen

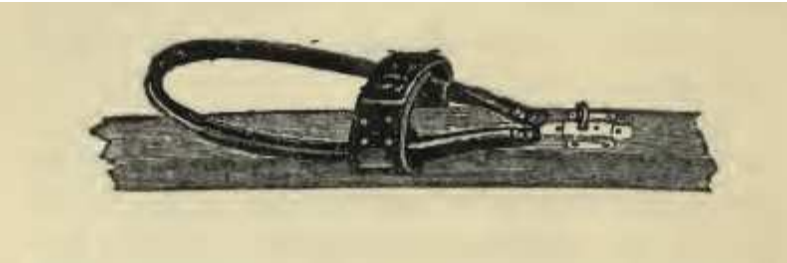

En annen, kanskje bedre, er en slags skrustikke som åpnes og lukkes med en skrue; den griper godt tak i de to endene og gjør det mulig å skyve den ene frem foran den andre. En liten rem, sydd fast på baksiden av støvelen, lavt nede, holder bindingen på plass. Det samme resultatet kan oppnås, om enn mindre godt, ved å bruke en ekstra rem som går både under og over vristen, og som er sydd fast på begge sider til lærtrekket på stokken. Denne typen feste brukes vanligvis av vinterskiløpere i Alpene.

For å gå på flatt terreng kan alle festene være løse; men ved klatring i bakker må de være stramme, slik at føttene sitter fast på skien og kan styre den sikkert. Nybegynnere vil helt sikkert finne det mye lettere å gå eller gli på ski som sitter godt fast enn på løse ski.

Det neste spørsmålet er fottøy. Ved moderat kulde, slik man møter om sommeren i arktiske områder, fungerer vanlige fjellstøvler godt nok; men lærsko fra lapper er bedre. Disse ser ut til å være kjent under forskjellige navn. Jeg finner dem kalt ”pjäxa-schuhe” i en svensk-tysk katalog, som nevner to kvaliteter, Norrbotten og en norsk**.** En spesiell type bandasje, kalt pjäxband, en slags putti, lages for å vikle rundt toppen av støvelen for å holde snø ute. Inne i disse lærstøvlene bør tykke geitehårstrømper brukes. Så vidt jeg vet, kan de bare kjøpes i Norge og Sverige, og prisen varierer etter lengden. Ved svært sterk kulde, som i arktisk vinter, kreves sko av reinsdyrskinn, fylt med grass. Justeringen av ski til disse er mindre enkel, for hvis høyet er dårlig pakket, vil stokken lett gnisse mot hælen og forårsake smertefulle gnagsår.

Én del av skiutstyret gjenstår å nevne: staven. Konkurranseskiløpere bruker to staver,

”Pjäxa-schuhe”

én i hver hånd, men ved glidning må de to holdes sammen som én stav. For å lette dette finnes det spesiallagde staver som passer sammen. Den vanlige skistaven har en slags plate nær spissen for å hindre at den trenger for dypt ned i løs snø, og for å gi motstand ved fraspark. Reisende som bruker ski i fjellområder vil sannsynligvis finne det best å bære med seg en vanlig isøks og klare seg med den. En øks er langt mindre praktisk enn en lengre bambusstav for rene skiformål, men dens andre bruksområder, når ski legges til side i brattere bakker hvor ekte klatring kreves, oppveier dens åpenbare ulemper. Det ville være lett å lage en liten, rund plate som kan tres over økseeggen litt opp på skaftet og kile seg fast der, og som raskt kan fjernes når øksen trengs til trappeskjæring.

Skiløperens utstyr er egentlig ganske enkelt, men de forskjellige delene er ikke lett tilgjengelige i England. Følgende skifabrikanter stilte ut på Stockholmsutstillingen i 1897: Helmer Langborg, 6 Birger-Jarlsgatan, Stockholm (som også selger ulike typer støvler, geitehårstrømper, hansker, pjäxband osv.); L. H. Hagen & Co., Christiania; L. Torgensen & Co., Christiania (som også lager arktiske sleder); Langesund Skifabrik, Langesund, Norge (en veldig god utstilling); Fritz Huitfeldt, Christiania (gullmedalje ved hovedutstillingen for ski i Norge). Jeg gir denne listen over navn ganske tilfeldig, bare som jeg skrev dem ned. Jeg har ingen kunnskap om hvordan de vurderes, deres relative prisnivå eller noe annet om dem. Én eller to av disse firmaene utgir priskataloger, som jeg antar kan fås ved henvendelse. Ski lages og selges også i Østerrike; de finnes annonsert i publikasjonene til de tyske og østerrikske alpinklubber. Ski av denne typen selges om vinteren ved de viktigste alpine sentrene, men de er langt dårligere enn ski av skandinavisk produksjon.

Lite trenger å sies om hvordan man lærer å bruke ski, men ett eller to tips, selv fra en så dårlig utøver som undertegnede, kan være nyttige for en absolutt nybegynner. Det første og viktigste er å feste skiene ordentlig til føttene, slik at skiene følger føttene nøyaktig og ikke beveger seg uavhengig. Problemet i starten er å holde de to skiene konstant parallelle med hverandre og i den rette fremoverretningen. Folk som har for vane å vri tærne utover når de går, vil imidlertid stadig bli hindret av denne vanen. For å holde skiene parallelle, må føttene være parallelle. Bevegelsen er ikke en gang, men en slags skliing. Skiene løftes ikke fra bakken, men skyves bare fremover, med knærne bøyd, og bevegelsen ligner en slags lett løping. Hvis snøen er i god stand, vil skiene gli litt fremover ved slutten av hvert steg.

Bruken av en stav eller et par staver er for å forlenge denne glidelengden. Hvis en stav brukes, holdes den med begge hender og stikkes ned i snøen på den siden hver gang foten på den siden føres fremover. Hvis to staver brukes, en i hver hånd, stikkes hver stav bakover (som en gåstav) mot snøen, annenhver gang, venstre stav når venstre fot føres frem, og omvendt. En annen måte er å ta tre raske steg og stikke begge stavene ned i det fjerde steget. En annen teknikk er å stikke begge stavene ned hvert tredje steg; dette bytter fot hver gang, men er mer krevende. Omtrent fire miles i timen er en gjennomsnittlig fart

på flat mark med ganske god snø. Femti kilometer på 4 timer, 20 minutter og 17,5 sekunder var, så vidt jeg vet, rekorden for flatløp for to eller tre år siden.

Oppoverbakker på ski innebærer nye utfordringer. Hvis snøen er myk nok til at skiene synker omtrent en halv tomme ned, og hvis bakken er slak, er det ikke vanskelig å gå rett opp. Hvis bakken gradvis og jevnt blir brattere, vil det komme et punkt hvor skiene ikke lenger holder, men sklir bakover når kroppsvekten kastes på dem. Nybegynneren må da sikksakke, presse skiens kant inn i bakken, men ellers bevege seg framover som på flatt underlag. Dette er ganske enkelt; problemet oppstår ved svingene, hvor beina hans nesten helt sikkert vil gli fra hverandre, eller han vil tråkke med den ene skien på den andre. Når man snur, selv på flatt underlag, er det i begynnelsen ikke lett å unngå å feste den ene skien ved å tråkke på den med den andre. Man bør begynne svingen ved å flytte foten som er på siden man skal svinge mot; holde beina godt fra hverandre og gjøre skiens bakender til et omtrentlig rotasjonssenter. Når man snur på en fjellside, er det lettere å vende ansiktet, snarere enn ryggen, mot fjellet. En annen måte å gå oppover i passende myk snø på er å vri tærne godt utover og løfte hver ski over den andre; dette er vanskeligere enn å sikksakke. I svært bratte partier kan ingen av metodene brukes; man må bevege seg sidelengs med skiene holdt horisontalt, en enkel men langsom framgangsmåte.

Nedover begynner den virkelige moroa, og vanskeligheten med å holde balansen blir alvorlig. Vekten må kastes framover, knærne holdes bøyd, og staven, eller paret av staver holdt som én, brukes som ved glidning. Skiene må holdes strengt parallelle og tett sammen, med den ene foten litt foran den andre. Problemet er å justere balansen til enhver varierende hellingsgrad og endring i snøens glatthet. Slike endringer må forutses og forberedes. Nybegynneren må regne med å falle ofte på hender og knær og sette seg ned med uønsket hyppighet når han minst venter det. Han vil finne det mye lettere å falle enn å reise seg igjen. Han bør øve på glidning i en mild bakke, deretter i en brattere. Bakker han finner for bratte for direkte nedfart, kan forseres med sikksakk, men mye tid tapes i svingene.

Om ski med fordel kan brukes om sommeren i Alpene er tvilsomt. Oppstigningen, og enda mer nedstigningen, av Mont Blanc mellom Grands Mulets og Vallot-hytta ville sikkert bli lettere med dem, men de er uegnet selv for en bred snøegg. Behagelige, derimot, som ski ville være på ethvert snøfelt, og verdifulle som beskyttelse mot skjulte sprekker, er de altfor tunge til å bæres av en fjellklatringsgruppe for tilfeldig bruk. Likevel kunne de med fordel brukes enkelte steder. For eksempel, hvis en gruppe klatrere skulle gjøre Concordia-hytta til base for en ukes klatring, kunne de ikke gjøre det bedre enn å skaffe seg ski. Slik utstyrt ville alle de omkringliggende fjellene, hvor som helst mellom Lötschenlücke og Oberaarjoch, bli lett tilgjengelige. Den nye Monte Rosa-hytta ville også være et utmerket skisenter, og det samme ville Becher-hytta ved Übeltalbreen i Stubaital i Tirol. For vinterklatring i Alpene har ski allerede bevist sin nytte. Jeg forstår at flere av de lette Oberland-passene, som Strahleck, har blitt krysset på ski, mens deres verdi på lavere nivåer er enda mer åpenbar. Om skikjøring noen gang vil oppnå i Vest- og Sentral-Europa den status som sporten har i Norge og Sverige, er et spørsmål bare framtiden kan avgjøre.

Geografiske resultater

Før vi tar farvel med leseren, virker det hensiktsmessig å kort angi de generelle geografiske resultatene av våre to sesonger med utforskning i innlandet av Spitsbergen, og å oppgi hva som nå er kjent om strukturen på overflaten av et av de mest interessante områdene av arktisk land. På Nordenskiölds kart, det beste Spitsbergen-kartet som fantes da vi begynte vårt arbeid, er både Garwood Land og King James Land beskrevet som dekket av ”innlandsis”. Nå, hvis uttrykket ”innlandsis” bare betyr breer, slik at det kan brukes korrekt om breene i et hvilket som helst snøfjellområde, som Alpene eller

Kaukasus, er det et unyttig uttrykk som bør avskaffes. De fleste jeg har spurt, får et annet inntrykk av det, og oppfatter det som beskrivende for et komplett og sammenhengende isdekke som omslutter et helt land, slik Grønland for eksempel er omsluttet. Faktisk bruker Nansen i sin bok om Grønland alltid begrepet ”innlandsis” for å beskrive det store isdekket i innlandet.

”Isdekke” er tilsynelatende et bedre beskrivende begrep for et slikt dekke, og jeg vil derfor bruke det. Begrepet ”innlandsis”, som i hovedsak er vagt, bør etter min mening fjernes fra geografisk litteratur, eller kun brukes som et ubestemt begrep for landis i et uutforsket område, hvis nøyaktige natur er ukjent. Så lenge en flytende masse av landis er avgrenset innenfor bestemte vannskiller og fjellkjeder, er det en isbre og ikke et isdekke. Sammenstillingen av uansett hvor mange isbreer danner ikke et isdekke, men bare et isbreområde. Det er nødvendig å være så presis i definisjonen fordi, som nevnt ovenfor, verken Garwood Land eller King James Land, eller store deler av Svalbard, bortsett fra Ny Friesland og Nordaustlandet, er dekket av et isdekke. De er alle bare isbre- og fjellområder. Oppdagelsen av dette faktum er det viktigste geografiske resultatet av vår andre ekspedisjon. At dette er et ikke ubetydelig resultat, vil jeg nå gå videre til å demonstrere.

Den gamle teorien om at isbreer ikke bare polerer, men systematisk graver ut sine underlag, er praktisk talt forlatt. Dens tilhengere mente naturlig nok at jo større ismassen var, desto mer kraftfull ville dens utgravningsvirkning være. Et stort arktisk isdekke ble ansett som en usedvanlig kraftig utgraver. Vi vet nå at bevegelig landis ikke virker slik på sitt underlag, men utover å polere overflaten av bergarten den dekker, har den hovedsakelig en bevarende effekt på den. I tilfelle av et land som Grønlands innland, fullstendig begravd under is, gjennomgår den begravde landoverflaten bare en svært liten grad av forandring, unntatt rundt kysten.

På den annen side, i tilfelle av et isbreområde, hvor fjell stiger over gjennomsnittsnivået, og hvor bergflater er utsatt for rask forvitring som skjer i alle snødekte høyder, pågår store utviklinger av overflateformasjoner. I tilfelle av et isdekke er kreftene som virker på landoverflaten bevarende; i tilfelle av et isbreområde er kreftene formende. Derfor er det av enorm betydning å tydelig skille mellom disse to typene isdekte områder.

Uten å stoppe opp for å beskrive de spesifikke stedene eller utsiktene på Svalbard som ga meg bestemte konklusjoner, vil jeg heller, for korthetens skyld, indikere hvordan det synes for meg at en eller to velkjente fjellgrupper i Europa har blitt påvirket av isbreer – for eksempel Mont Blanc og Bernese Oberland-fjellkjedene. Begge har i sin nåværende utviklede form blitt skåret ut av mer solide masser som kan beskrives som opprinnelig rynkete platåer, hvor de opprinnelige rynkene omtrent var parallelle med lengderetningen. Selvfølgelig virket de nedbrytende kreftene, hva de enn var, samtidig med de opphevende kreftene; men de kan betraktes separat for enkelhets skyld, og vi kan snakke om platået som først hevet og deretter nedbrutt. Det må imidlertid forstås at i de tidlige stadiene av heveprosessen var det vann, ikke snø og frost, som var den nedbrytende agenten.

Det høyeste punktet på hvert platå var omtrent på samme sted som det høyeste punktet i dagens fjellkjeder. Den opprinnelige hovedavrenningen må ha gått langs rynkelinjene; nå går den i begge tilfeller vinkelrett på denne retningen. For å forklare hva jeg mener, er det ikke nødvendig å rekonstruere hele den opprinnelige formen på platået og dets avrenningslinjer; ett eller to eksempler vil være tilstrekkelig. I tilfellet Mont Blanc-fjellkjeden foreslår jeg at det opprinnelig fantes en isbre med hodet nær dagens topp av Mont Blanc, med en venstre bredd (eller platåkant) nå representert av Aiguille du Midi og andre Aiguilles, Aiguille Verte, Aiguille du Chardonnet og Aiguilles Dorées; mens dens høyre bredd omtrent sammenfalt med det moderne vannskillet så langt som Mont Dolent, bortsett fra mellom Mont Blanc de Courmayeur og Tour Ronde, hvor det har blitt nedbrutt

bort. Dette gamle dreneringssystemet har blitt brutt ned, og nå blir snøen i de øvre reservoarene helt utløst av slike breer som Mer de Glace eller Glacier d'Argentière, som skjærer tvers over en eller annen av disse gamle innesluttende åsryggene eller platåkantene.

På samme måte med Bernese Oberland, foreslår jeg at det opprinnelige krøllete platået ble drenert langs fordypninger omtrent parallelt med lengden, hvorav en var et høyt brebasseng med hodet nær toppen av nåværende Finsteraarhorn og som strømmet W.S.W. over Grünhornlücke og Lötschenlücke og ned Lötschenthal. De gamle vannskillene til høyre og venstre for denne breen har blitt skjøvet tilbake av den generelle oppløsningen av platåkanten, og brutt fullstendig ned på forskjellige steder, slik at snøen nå dreneres bort vinkelrett på dens retning av de store Aletsch- og Walliser Viescher-breene. Faktisk er det i disse tilfellene med breenes drenering som i Himalaya med elvene.

Da det store asiatiske platået ble hevet, hvorav Tibet alene beholder noe som nærmer seg det opprinnelige overflateforholdet for hele området, rant dreneringen av langs fordypningene i linje med krøllingen av overflaten som sammenfaller med lagdelingen. Nå, derimot, ved elvenes tilbakegående erosjon i platået vinkelrett på lagdelingen, flyter alle de store elvene vinkelrett på deres opprinnelige retning. Den Indus var opprinnelig en bekk ikke større enn Swat-elven, som rant ned kanten av det forhøyede området. Den spiste seg vei gjennom Nanga Parbat-massivet inn i fordypningen som går videre til Gilgit, og stjal dermed alt vannet fra øvre Indus i dag, som i fjern fortid, tror jeg, utløp (over et høyt område som siden er gravd ut til fjellkjeder) til Kunar-elven, og før det til Oxus. På samme måte har Gilgit-elven spist seg tilbake gjennom Rakipushi-massivet og stjålet vannet fra Hispar-Hunza-dalen; og Hunza-elven har spist seg tilbake gjennom Boiohaghurdoanas-massivet, og nådd Kilik-passet. Det er bemerkelsesverdig at i hvert tilfelle har elven brutt seg vei gjennom en fjellkjede i umiddelbar nærhet av dens høyeste topp, altså akkurat der snøfall og oppsamling har vært størst og avskallingen mest energisk.

Når det gjelder elver, er tilbakebittprosessen godt anerkjent og forstått. Det er egentlig ikke elvens arbeid, men det utføres av de forskjellige kreftene i atmosfærisk avskalling, ved frost og tining, ved snøskred og så videre, alt som skjer rundt kildene til bekken. Jeg foreslår at under virkningen av lignende krefter kryper breene også tilbake, og at formingen av snøfjell ut av høye platåer i stor grad skyldes denne prosessen.

Ifølge denne teorien, selv om breer ikke graver ut sine senger i stor grad, utvider de dem ved å frakte bort resultatene av atmosfærisk og annen avskalling, og på samme måte spiser de seg tilbake ved hodene sine. De mest slående eksemplene på denne prosessen jeg har sett, er i Garwood Land. Der, langt inne i innlandet, finnes en rekke klipper flere hundre fot høye. Hva opprinnelsen til disse klippene kan ha vært, er uten betydning for spørsmålet som vurderes. De danner fronten av restene av det gamle platået, som blir og har blitt spist bort. Ved foten av klippene ligger snøfeltene til de store breene som flyter derfra i sørøstlig retning til hodet av Wybe Jans Water. Ved smeltingen av snøen over klippene og på deres avsatser, og ved virkningen av frost og tining, blir fjellene raskt brutt opp. Steinmassene faller ned på breene nedenfor og blir fraktet bort. Hvis det ikke var noen breer i denne posisjonen, ville massene hope seg opp, en skråning ville dannes, og ville etter hvert nå opp til toppen av klippen og beskytte den mot videre avskalling. Tilstedeværelsen av breene nedenfor hindrer at massene samler seg. Klippen fortsetter dermed sin eksistens, og beveger seg bare bakover med en jevn fremdrift, akkurat som klippen som Niagara-fossen trekker seg tilbake over.

Når svakere bergarter påtreffes, eller erosjonen lokalt er mer energisk, spiser klippen seg raskere bakover. En bukt dannes, som både har en tendens til å bli bredere og krype bakover, og etter hvert blir til en sideelvdal. Av slike dalhoder som har krøpet tilbake inn i platået, så vi flere eksempler; ett spesielt husker jeg i midten av King James Land, som

hadde utslettet en del av en fjellkjede som delte to store breer, og som dermed hadde fått det som opprinnelig var hovedbreområdet til en av disse breene til å renne ut i den andre i stedet for ned sin egen brearm. Når to nabobukter, som strekker seg bakover fra et lavere nivå inn i et platå, sender armer for å slutte seg til hverandre, eller møtes skrått, dannes en nunatak. Nunataken nær vårt fjerneste punkt i Garwood Land ble dannet på denne måten.

Sterkt preget av minnet om disse fenomenene dro jeg nylig til Grindelwald, og ble straks slått av likheten i karakter mellom de store klippene i Bernese Oberland – Eiger, Mettenberg og Wetterhorn – og klippene i Sassendalen på Spitsbergen. Sistnevnte, som vi vet, ble dannet og er fortsatt under utvikling ved hjelp av elver som drenerer snøfeltene ovenfor, som spiser bort platået og skjærer seg inn i det, og slik skaper en rekke flat-toppede, brattfrontede åser som stikker ut i den stadig bredere hoveddalen. Det virket åpenbart at det gamle Oberland-platået hadde blitt skåret ned på lignende måte, utgravingen hadde ikke blitt utført av breenes slipende kraft som presset fremover og filte ned sine sengeplasser, men av virkningen, først, av elver før platået ble hevet over snøgrensen, og senere av breer; både elver og breer krøp bakover ved sine hoder, hvor bergflater ble utsatt for rask atmosfærisk denudasjon, og løsmassene som falt ble transportert til lavere nivåer ved isens bevegelse.

Det var altså slik, foreslår jeg, at de øvre og nedre Grindelwald-breene og Rosenlaui-breen invaderte platået og krøp tilbake inn i fjellmassens hjerte, og isolerte som høye individuelle topper Wetterhorn og Schreckhorn. Opprinnelig var de ”karrbreer”, festet til nordsiden av platået – akkurat slike breer som Guggi-breen, som ligger i fordypningen mellom Jungfrau og Mönch. De har krøpet lenger tilbake enn Guggi-breen fordi de hadde et bedre utgangspunkt, men Guggi-breen etterligner nå deres tidligere energiske initiativ. Klippene ved hodet av den blir stadig brutt ned og slitt bort av frostvirkningen. Bergartene som faller fra dem, enten raser ned på breen og blir fraktet nedover, eller ruller ned i bergschrunden og kommer under isen, hvor de uten tvil blir malt til støv og kanskje bidrar til noe utgraving i prosessen. Dette kan imidlertid bare skje i de øvre områdene; lenger ned er det vannene under breen som er utgravingsagenten, snarere enn breen selv, bortsett fra kanskje ved kanten av noen undersjøiske klipper under et isfall. På denne måten er klippene på nordsiden av eggen mellom Jungfrau og Mönch blir spist bort, og eggen selv senkes ikke bare, men dens topp presses bakover mot sør. Hver tomme av denne bevegelsen skjer på bekostning av Jungfraubreen. Lar man prosessen fortsette lenge nok, vil området som nå opptas av det øvre basseng av Jungfraubreen bli opptatt av et snøbasseng på et lavere nivå, som drenerer nordover nedover Guggi-breen.

Tilsvarende, foreslår jeg, var utviklingen av det som nå er den store Aletsch-breen. Opprinnelig, ifølge denne teorien, strakte Lötschentalbreen seg tilbake til Finsteraarhorn, og hadde på sin venstre side en egg parallell med, men sør for, fjellrekken hvor Aletschhorn nå er det høyeste punktet. Aletschbreens opprinnelige kilde lå på sørsiden av denne fjellrekken, men breen spiste seg bakover, hodet rykket nordover, brøt til slutt gjennom fjellrekken og trakk av en del av isen fra Lötschentalbreen. Fronten på Lötschentalbreen ble dermed koblet fra sin tidligere neve, og en passasje (Lötschenlücke) ble dannet mellom dem. Neven, på det som nå kalles Place de la Concorde, rant som et stort isfall over restene av den gamle venstre brebanken. Det forsterket utvilsomt bruddet, og etter hvert som det skjedde, senket det snønivået i det øvre reservoaret, hvis forskjellige grener dermed også kunne krype bakover på bekostning av platået. På denne måten ble Ewig Schnee Feld, Jungfrau Firn og de andre nevé-bidragsyterne til den nåværende store breen dannet. Det store isfallet avtok gradvis i turbulens etter hvert som klippen under ble brutt og rundet av, til det nå bare er representert ved det sprekkeutsatte området like nedenfor Concordia-hytta.

Hvis det er noe sannhet i denne kortfattede teorien, som må anses som helt ufullstendig og foreløpig, følger det at skillet jeg har forsøkt å gjøre mellom et isdekke og

en samling av breer er et skille av første viktighet; for under et isdekke foregår ikke de prosessene som skjer kraftig i et breområde. Den gamle oppfatningen om Spitsbergen var at øyas inndre besto av et stort isdekke, omgitt ved kanten av en rekke myrete daler og grønne åssider. Våre undersøkelser har vist at denne oppfatningen er helt feil.

La meg nå kort skissere hovedøyas sanne geografi. Om hele øya en gang var dekket av et isdekke som gradvis trakk seg tilbake fra vest mot øst, eller om den vestlige delen av øya bare har vært hevet over havet lenger enn den østlige delen, forsøker jeg ikke å avgjøre. Det synes uansett å være et faktum at krefter som forvitrer har vært lengre i arbeid, eller i det minste mer kraftfullt i arbeid, langs hele den vestlige delen av øya, og at den resulterende fjelldannelsen er mest utviklet i vest og blir gradvis mindre utviklet mot øst. Langs hele den vestlige regionen finner man høyt spesialiserte fjellformer – topper og fjellkjeder med betydelig bratthet og tydelig individualitet. Når man beveger på seg østover, blir fjellene generelt mer avrundede, til man møter den opprinnelige platåformen, og til og med deler av det uforvitrede platået selv. Med denne generelle strukturen i landskapet i minne, blir det nå lett å beskrive karakteren til forskjellige deler av hovedøya.

Hele nordkysten bærer, som forventet, preg av et strengere klima enn distrikter lenger sør. Dette la vi spesielt merke til da vi beveget oss nedover Wijde Bay, hvor snøen lå helt ned til havnivå i august, mens snøgrensen tjue miles inn var nesten 900 fot over havet. Den nordlige kanten kan derfor betraktes som en egen geografisk enhet. På nordvesthjørnet av øya ligger et område med svært markante fjell og store breer. Det er godt representert ved den vakre og ofte beskrevne Magdalena Bay. Ingenting er kjent om innlandet sørøst for dette, men noen gamle nederlandske kart markerer en dal som leder fra enden av Mauritius- eller Dutch Bay opp til en avsidesliggende innsjø i fjellene. Om karttegneren mente at den svingete dalen og elven skulle representere en bre og innsjøen et snøfelt, eller om det faktisk fantes en innsjø og elv her på 1700-tallet, kan bare avgjøres ved at noen drar dit for å undersøke.

Når man passerer sørover langs vestkysten, kommer man til de syv parallelle isbreene som ender i havet, kjent blant hvalfangerne som De syv isbergene. Disse ser alle ut til å renne ned fra et høyt felles snøfelt som strekker seg østover mot Wood Bay og sør nesten til enden av Cross Bay. Sørøstover er dette høye platået brutt opp av en rekke daler, hvorav de viktigste munner ut mot Ekman- og Dickson-buktene.

Deres generelle retning er sør-sørøst. Sør for dette platåområdet ligger det fjellrike området King James Land, hvis karakter er beskrevet i denne boken. Hovedvannskillet går nord-sør. En rekke parallelle isbreer drenerer sør-sørøst fra det til Isfjorden. Dalsystemet i vest er mindre regelmessig, men isbreene er like mange og imponerende.

Den dype nord-sør-depresjonen fylt av Wijde Bay og Dickson Bay er avgrenset i vest av en fjellkjede, hvor en gruppe fjell trenger inn mellom og deler buktene. Noen av disse har slående form, men ingen har noen gang vært blant dem eller nøyaktig fastslått deres posisjon. Øst for de to buktområdene kommer platåregionen. Kantene er kuttet opp av noen få dype daler, nedover hvilke isbreen fra New Friesland sender isbre-tunger til Wijde Bay, men øst for Dickson Bay er de marginale dalene lengre, og ingen isbreer munner ut der. Delen av platået mellom Dickson og Klaas Billen-buktene er sterkt oppdelt av dype daler som Rendal, Skansdalen og Mimerdal (alle godt kjent blant geologer), men det finnes ingen store isbreer der.

Lenger øst kommer et stort isbredekt område som ligner på et isdekke, men med mange eksponerte fjellflater og topper. Fra dette flyter flere store isbreer ut i havet, nemlig isbreen som ender i enden av East Fjord i Wijde Bay, isbreen som fyller en bred dal som munner ut i Hinlopenstredet motsatt South Waiigat-øyene, flere isbreer som munner ut i Bismarck-stredet og omegn, serien av store isbreer ved enden av Wybe Jans Water, og Nordenskiöld-breen (spesielt utforsket av oss) nær enden av Klaas Billen Bay. Alle disse

isbreene er adskilt fra hverandre av mer eller mindre tydelige vannskiller.

Spitsbergens smale del, som kan defineres som avgrenset i nord av en linje fra munningen av Nordenskiöld-breen til Wiche Bay, og i sør av Sassendal og depresjonen over til Agardh Bay, er et område som godt kan utforskes og er lett tilgjengelig fra Post-breen ved enden av Temple Bay. Her illustreres fenomenene med fjelldannelse ved platånedbrytning under påvirkning av elver og isbreer bedre enn noe annet sted. I øst finnes restene av et isdekke; i vest er det dype og brede isbre- og elvedaler. Mellom disse ligger mange fjellkjeder og noen topper av betydelig høyde og bråhet.

En linje trukket fra enden av Van Keulen Bay til Whales Bay danner den sørlige grensen for neste region i sør – området jeg kaller Adventure Land, med det gamle navnet som i tilfelle Advent Bay har mistet sin siste stavelse i dette århundret. Det er et land av myrete daler, avrundede åser og relativt små isbreer. Opprinnelig var det et stort platå dannet av myk, nesten horisontalt lagdelt berggrunn, bortsett fra langs vestkanten. Det er derfor gjennomskåret av brede daler som stråler i alle retninger og er skåret nesten ned til havnivå. En rekke ganske fine topper ligger langs vestkysten; bak dem er noen store isbreer som renner nordover inn i Green Harbour og sørover til munningen av Low Sound (Van Mijen fjorden).

Deretter begynner det bølgende landskapet. Flere daler leder innover fra Coles Bay, mens Advent Vale med sine mange greiner starter fra Advent Bay. Fra Low Sound stikker en rekke myrete daler inn mot nord og sør. Ved den nordlige vinkelen av enden åpner den dype dalen til Shallow River (etter Sassendalen den største dalen på Spitsbergen), hvis øvre del aldri er utforsket. Den østlige forlengelsen av Low Sound, kjent for nederlenderne som Michiel Rinders Bay, er svært dårlig kartlagt, men vi vet at det ved dens nordlige vinkel finnes en skjermet indre havn med en stor forgrenet dal som leder tilbake fra den, mens i dets ytterste østlige hjørne munner tre store breer ut sammen. En av disse forbinder trolig via et høyt snøfelt med hodet av Strongbreen som renner ned til Whales Bay.

Til slutt kommer den sørlige delen av øya, over hvilken vi hadde en panoramautsikt i 1897 fra toppen av Mount Hedgehog. Dessverre dekket et skydekke breene, og vi kunne bare se fjelltoppene som reiste seg klart over det. Nordvesthjørnet av dette området ble utforsket i 1897 av herr Victor Gatty, som fant at det besto av en ring av snødekte fjell som omgir snøfeltet til Foxbreen, som munner ut i den såkalte Recherche Bay. En passasje eller fjellovergang sørøst for Dunder Bay skiller denne gruppen fra en rekke åser som strekker seg en stund sørover langs kysten, kalt Roebuck Land. Enden av disse åsene støter mot høyre fot av Torellbreen, en øvre bukt av denne hviler mot åsene rett sør for Recherche Bay, mens en annen strekker seg innover mot øst så langt som hovedvannskillet på øya. Det finnes en eller to andre omtrent nord-sørgående åser vest for dette vannskillet. Øst for det gjenopptar platåkarakteren sin dominans.

Den sørligste delen av øya, sør for Hornsund, er preget av den markanteste fjellkjeden i området, Hornsundtinder, som ligger vest for vannskillet og går nesten rett nord-sør. Øst for dem finnes minst to lavere parallelle fjellrekker, utover hvilke det isdekte landet ser ut til å synke mot havet.

Av de andre øyene i Spitsbergen-gruppen er Nordaustlandet den største. Det er kjent, fra baron Nordenskiölds utforskning, å være dekket av et ekte isdekke, hvis kant stuper ned i havet langs hele sørøstkysten. Nordkysten og de små øyene utenfor ligner helt på det nordlige beltet av vestøya. Vestbeltet er et lavt bølgende område hvor isdekket har trukket seg tilbake i relativt nyere tid.

I havet øst for Spitsbergen ligger to øyer hvis eksistens lenge har vært kjent. De ble kalt Wiche Land, etter en gammel navigatør. Hvalrossjegere har gått i land på dem, men de ble først virkelig utforsket i 1897 av herr Arnold Pike. Vestøya, nå kalt Swedish Foreland, har en høy, flat toppet rygg. Østøya, King Karls Land, består av to åser, omtrent

300 meter høye, forbundet med et lavt, flat isthmus. Det finnes ikke noe isdekke på noen av øyene og bare små ubetydelige breer.

Jeg har aldri gått i land på Barents- eller Edge-øyene, selv om jeg har sett dem fra øst og vest. Ingen av dem har isdekke. Begge er praktisk talt uten breer langs vestkysten, men har store breer i øst. Hele sørøstkysten av Edgeøya er dekket av en stor bre som ender i havet. Barentsøya har flere skarpt spisse topper, men åsene på Edgeøya er hovedsakelig flat-toppede, som de langs østkysten av hovedøya.

Prins Charles Foreland gjenstår nå alene å bli vurdert. Den er svært dårlig representert på det eksisterende kartet. På dens sørlige ende er en isolert ås. Deretter kommer en svært flat slette på omtrent femti kvadratkilometer, hevet bare noen få meter over havnivå. Nord for den ligger en fjellkjede bestående av fine, skarpe snøtopper. Den er avskåret i nord av en dyp depresjon som går i sørvestlig retning fra Peter Winters Bay, som, selv om den er markert sør for St. Johns Bay på kartet, ligger noen kilometer nord for den. Nord for Peter Winters Bay og Valley fortsetter fjellkjeden; men toppene, selv om de er fine i formen, er ikke så høye som de i sørgruppen, men de sender nedover mot øst en nesten uavbrutt rekke av breer inn i Foreland Sound. Lenger nord finnes enda lavere snødekte åser som ender i det markante neset kalt Birds Cape eller Fair Foreland.

VEDLEGG

Beretning fra herr G. Nordenskiölds ferd over isbreene fra Hornsund til Bellsund i 1890[11].

15. juni 1890. – Klokken seks om kvelden gikk vi i land med båt ved foten av Rotgesfjellet på et sted hvor en liten dal ga adgang til fjellet ovenfor. Vi antok at på den andre siden av dette fjellet ville vi møte den jevne innlandsisen, og at den ville strekke seg helt bort til Bellsund. Etter å ha tatt et hastig farvel med våre kamerater, spente vi på oss skiene, tok på sekkene og begynte ferden oppover den lille dalen. Da vi nådde dens høyeste punkt, oppdaget vi imidlertid at den var forbundet med en annen dal som førte ned til Hornsund. Vi måtte derfor klatre opp fjellsiden på nordsiden av dalen, noe som var svært anstrengende fordi snøen var så hardfryst at vi ikke kunne bruke skiene i den bratte skråningen. En av oss gikk foran og tråkket hull til føttene i den harde skorpen – et tungt arbeid som vi stadig avløste hverandre i. Resten fulgte i hans spor. Ved midnatt hadde vi nådd en rygg som forbandt to topper, og her hvilte vi i en time. Lufttemperaturen var 28° Fahrenheit og høyden 994 fot over havet.

Vi fortsatte den 16. i nordlig retning, men måtte stoppe igjen etter noen hundre skritt fordi et tett tåkelag dekket hele landskapet. Etter en stund lettet tåken, og vi skyndte oss opp og ned på den andre siden av ryggen mot en stor isbre. Ned denne gikk det raskt, og etter kort tid var vi nær de jevne snøskråningene. Fjellene i dette området består av de såkalte Hekla-Hook lagene – harde skifer, kvarts og dolomitt. Fjellene som tilhører dette systemet har alltid mye brattere og villere konturer enn de som er bygd opp av mykere bergarter fra nyere lag. Mange av de førstnevnte er sannsynligvis svært vanskelige eller kanskje umulige å bestige; for eksempel Hornsundtind. Dette gjelder trolig mange av de spisse toppene rundt det vide snøområdet vi ferdes over. De ga landskapet en vill og øde skjønnhet.

I nord, på den andre siden av isbreen, lå en annen fjellkjede med flere høye topper. I

[11] Oversatt av pastor E. Shepherd fra herr G. Nordenskiölds artikkel, Redogørelse for den Svenska Expeditionen till Spetsbergen 1890, publisert i Bihang till K. Svenska Vet. Akad. Handl. Bd. 17, Avd. 2, nr. 3, s. 10–17.

vest dekket en tung tåkesky utsikten hele tiden. Sannsynligvis ville havet være synlig i denne retningen under klart vær. Noen ganger ble tåkeskyen blåst oppover breen av vinden og omsluttet oss så fullstendig at vi måtte trekke oss tilbake en stund. I øst var mange topper synlige, og isbreene i denne retningen syntes ikke å være forbundet med innlandsisen. Snødekket som dekket isbreen var helt jevnt; det var ikke et eneste sted som brøt den blendende hvitheten, ikke den minste ujevnhet hvor øyet kunne hvile. Dette førte til at man undervurderte avstandene i dette området mer enn vanlig, slik det skjedde med oss ved fjellet på den sørlige (? nordlige) siden, fordi vi trodde vi bare hadde en snødekket skrå dal foran oss, ikke verdt å tenke på, som på grunn av sin dybde ikke kunne ta mer enn en halv time å krysse. I virkeligheten var det først etter flere timers gange at vi nådde toppen av den motsatte ryggen.

Det var langt ut på ettermiddagen den 16. da vi nådde toppen. Høyden over havet på stedet vi krysset var bare 2215 fot, men i øst og vest var det flere betydelige høyder. Vi forsøkte å bestige en av disse som lå nærmest oss i øst for å få en uhindret utsikt over området; men etter å ha gravd oss opp noen hundre skritt i det harde underlaget med stor vanskelighet og krøpet så langt, fant vi det umulig å gå lenger. Vi var da 2457 fot over havet og kunne lett igjen kjenne igjen fra dette punktet, det høyeste punktet på Hornsundtind. Fjellene vest for oss virket å være av betydelig høyde og lette å bestige.

I nord falt den snødekte ryggen, vi sto på nesten loddrett ned til en stor isbre. Vi måtte derfor bevege oss litt vestover før vi kunne begynne nedstigningen. Selv her var skråningen bratt og dekket med en skorpe, hard og skinnende som is, slik at fremgangen vår ble ganske farlig for nakken, og endte med at vi mistet balansen og rullet nedover skråningen i full fart uten å kunne stoppe. Etter at vi heldigvis hadde nådd flatt terreng, samlet oss og samlet sammen vårt vidt spredte bagasje, satte vi kursen over isbreen. Den skrådde forsiktig nedover og lovet forbindelse med det brede innlandsisfeltet i nordvest. Litt lenger nedover isbreen ble utsikten mer utstrakt. Vi hadde nå bare noen få kilometer igjen til selve innlandsisen, som bredte seg ut foran oss som et jevnt hvitt teppe avgrenset i det fjerne av blå topper. Sent på kvelden slo vi opp teltet og hvilte noen timer ved kanten av isbreen. Etter en lang leting var vi heldige nok til å finne vann på en skråning. Det var det første vannet vi hadde sett siden vi forlot kysten. Siden det var så tidlig på året, fant vi verken dammer eller bekker på overflaten av isbreen. Vårt lager av sprit var ganske knapt og rakk bare til å varme opp maten vår, ikke til å smelte snøen; derfor led vi mye av tørst mens vi reiste over isbreer og innlandsisen, og var ofte tvunget til å spise snø, noe som sies å redusere styrken betydelig.

Den 16. juni sto vi opp kl. 11 på kvelden og begynte vår ferd over selve innlandsisen. Lufttemperaturen var 31 °F. Været var nydelig, ikke en sky var synlig på himmelen, og atmosfæren var vidunderlig klar. Vi passerte først en rekke mektige morener, som var opphopet der den mindre isbreen møtte innlandsisen. Ved selve kanten av sistnevnte rant en liten bekk. Overflaten på innlandsisen var helt jevn, dekket med ganske hard, frossen gammel snø. Ingen sprekker kunne skilles ut langs hele ruten vår, og bare på noen få steder avslørte svake fordypninger deres eksistens.

Vi gikk først mot noen høye fjell som reiste seg ut av isen noen kilometer unna. De dannet utløpere av en fjellkjede som gikk nord-sør, og som fortsatte helt til fjellenes ende ved Cape Ahlstrand, øst for Recherche Bay. I vest åpnet innlandsisen seg mot havet over en bredde på mer enn ti kilometer (den bærer navnet Torellbreen). I øst var horisonten begrenset av innlandsisen. Mot nordvest strakte den seg, innestengt mellom to fjellkjeder, ubrutt til Recherche Bay, hvor den møter en stor isbre. Det var denne veien vi tok.

Etter noen timers reise, tidlig morgenen den 17. juni, nådde vi foten av det nevnte fjellet, som utgjør det sørlige punktet på den østlige fjellkjeden. Ved foten av fjellet fant vi flere små vannløp, og valgte derfor dette stedet til et opphold. Et stort antall nedfalne blokker ved foten av fjellet ga et merkelig syn. Den delen av innlandsisen som kom fra

øst, møtte her den som kom fra nord. En grusbanke, som strakte seg som en svart stripe mot vest, utgjorde sannsynligvis midten av morenen. Høyden over havet på dette punktet var 358 fot.

Etter noen timers hvile fortsatte vi nordvestover over innlandsisen, som var jevn i alle retninger og fri for sprekker. Vi hadde allerede vært lenge ute på den endeløse hvite sletten da vi klokken ni om morgenen slo opp teltet for å få litt søvn. Høyden på hvilestedet vårt over havet var 1011 fot. Vi hadde gått om natten fordi, til tross for at temperaturen ikke steg over 39 °F i skyggen, var varmen når solen sto høyt helt uutholdelig. Etter middag viste det seg tegn til værskifte, og tunge skyer begynte å stige opp bak fjelltoppene. Vi reiste oss raskt igjen, men etter noen timers gange ble vi omsluttet av tett tåke. Vi fortsatte likevel i noen timer, og styrte kursen med en lommekompass vi hadde med oss. Om natten den 18. juni stoppet vi fordi vi fryktet å bevege oss blant de nordlige kystfjellene, som nå ikke kunne være veldig langt unna.

All spriten var brukt opp, og vårt proviantlager var på ingen måte rikelig. Neste dag (19. juni) forsøkte vi å bevege oss mot kysten til tross for tåken, som hadde løftet seg innimellom og gitt plass til et kraftig snøvær, en fryktelig hindring for fremgangen vår. Snøen var veldig våt og satt fast i store klumper på Björlings ski, som ikke var dekket med selhud. Våre ski, som hadde mistet deler av hudbelegget på grunn av den harde snøskorpen, gled også tungt. Bjorling foretrakk å gå til fots og bære skiene på ryggen, men han syntes dette var ganske tungt arbeid. Vi la snart merke til at vi allerede var godt inne blant fjellene, og etter å ha lett lenge i tåken etter en vei videre, stoppet vi til slutt, og innså at vi måtte vente til tåken lettet noe.

Vi slo opp teltet vårt nær en bratt snøbakke som tydelig ledet ned i en bred dal. Etter hvert som kvelden nærmet seg, lettet tåken litt. Rett foran oss bredte en bred dal seg ut, tilsynelatende en forlengelse av en bukt. I sør-sørvest syntes det å være sjø, og i nord trodde vi også at vi kunne se vann. Jeg trodde at bukten i nordvest var Dunderbukta, og at vi må ha kommet noe for langt vest. Provianten var knapp; det ville bare være nok til å holde oss fire i én dag, så det var nødvendig å finne skipet uten opphold.

Björling, delvis på grunn av sine uegnete ski, var helt utmattet og kunne ikke reise videre. Jeg bestemte meg derfor for å la ham bli i teltet med soveposene og de gjenværende forsyningene, og sammen med Eriksson og Joakim, uten byrder, forsøke å nå skipet og derfra sende bud for å redde Björling. Veien til skipet var imidlertid lengre enn vi hadde antatt, for *Lofoten* lå ikke i havnen innerst i Recherchebukta som jeg hadde forventet. Bukta var islagt, og skipet lå utenfor Cape Lyell, noe som la til omtrent ti kilometer til distansen vår.

Det var først etter ni timers uavbrutt marsj, slitne og sultne, at vi nådde *Lofoten*, og veien vår ville nok ha vært enda lengre om vi ikke, etter å ha gått noen timer nesten rett øst, trodde vi kunne se vann i horisonten, og derfor tok en mer nordlig kurs. Etter å ha fulgt denne retningen en stund, erklærte Erikson at han kunne se et skip i det fjerne. Vår glede var stor da jeg med kikkert kunne fastslå at tre master var synlig langt borte mot nord. Isen vi hadde passert over var jevn hele veien. Bare de siste kilometerne nærmest sjøen var fulle av sprekker, vanligvis dekket av snøbroer, som vi kunne krysse på skiene uten vanskeligheter. Heldigvis var isen i den indre havnen i Recherchebukta sterk nok til å bære, så vi unngikk en lang omvei.

Vi fortsatte på den andre siden av bukta til Cape Lyell over en stor isbre, som i nord endte i en bratt isvegg, under hvilken det begynte et vidstrakt område fylt med morener og oppdelt av mange sprekker. Vi så ikke denne avgrunnen først ovenfra, og var nesten i ferd med å falle over den på skiene, men klarte akkurat å stoppe i siste øyeblikk. Etter å ha fulgt kanten av breen en god stund vestover, lyktes vi endelig i å finne et sted hvor en snøfonn hadde dannet en bro som vi kunne komme ned på. Til slutt sto vi på stranden, og bare et par skudd unna lå *Lofoten*. Vi fyrte av revolverne og ropte høyt, vekket kapteinens

oppmerksomhet og var snart trygt om bord. Klokken var seks om morgenen den 19. juni.

Min første oppgave var å sende noen menn tilbake for å redde Björling. Dessverre tok det flere timer før noen kunne dra. Klinckowström hadde dratt av sted i en av båtene med deler av mannskapet til østsiden av Recherchebukta i håp om å møte oss der. En melding ble straks sendt til ham, og hans båtmannskap var snart om bord. Klinckowström tilbød seg å dra selv med to menn for å redde Björling. De tre skiløperne var snart klare for reisen. Da de rodde i en lett båt til den innerste delen av Recherchebukta, forkortet de veien betydelig. Ved å følge vestsiden av bunnen av breen mellom fjellet og isen, fant de skiløyper som de forsøkte å følge helt opp til teltet. Etter omtrent seks timers fravær kom de tilbake. De hadde klart å følge sporene i et par timer, men snøen som hadde falt tungt høyt oppe i fjellene, hadde stoppet dem helt. Under slike forhold var det ingenting annet å gjøre for dem enn å vende tilbake uten å ha fullført oppdraget. Det var imidlertid ingen stor grunn til bekymring, for soveposer og proviant nok for én mann i flere dager hadde blitt etterlatt i teltet.

Været klarnet litt igjen den 20. juni, så jeg sendte av gårde Joakim, som hadde vært min følgesvenn og derfor kjente til teltets beliggenhet; to menn fulgte ham. Morgen den 21. juni kom en av dem tilbake med beskjed om at de definitivt hadde funnet teltet, men at Björling hadde forlatt det. De hadde funnet et kort med denne meldingen – ”at etter å ha ventet forgjeves i en og en halv dag, hadde han startet med all mulig hast mot veststranden av Recherche Bay.” Han hadde imidlertid tydeligvis tatt feil av Dunder Bay for dette, og startet i helt feil retning, noe sporene hans klart viste. Joakim fulgte opp dette sporet mens de to andre returnerte om bord. Jeg sendte nå en båt rundt Cape Lyell til Dunder Bay for å møte Björling der. Joakim, etter å ha fulgt sporet en stund, hadde tatt igjen Björling som var på vei sørover; han kom da tilbake med båten, og på ettermiddagen den 21. juni var vi alle samlet om bord igjen.

Skiekspedisjonen som her er beskrevet, viser at innlandsisen på Vest-Spitsbergen skiller seg betydelig fra den på Nordaustlandet så vel som på Grønland. Den består av dette (i det minste på den tiden av året vi gjennomførte vår ekspedisjon), nemlig et helt jevnt område dekket med snø uten noen av sprekkene og haugene som vanligvis gjør ekspedisjoner over breer og innlandsis så farlige og vanskelige. Breelver, kilder og breinnsjøer, som så ofte forekommer på Grønland, er her helt fraværende. Lignende formasjoner mangler også i Nordøstlandets innlandsis, men overflaten der er ujevn; sprekker og kanaler er svært vanlige.

Denne omstendigheten – nemlig at innlandsisen på Vest-Spitsbergen synes å være mye lettere å krysse enn breis generelt – gir en viss betydning for planen om å måle en meridianbue i dette området, et forslag som har blitt fremsatt flere ganger. En rekke trigonometriske punkter burde etableres på fjellene som er omgitt på alle sider av innlandsisen. Dette kunne ha blitt ansett som svært vanskelig, men langt fra å være en hindring, utgjør innlandsisen et utmerket medium for å knytte trigonometriske punkter sammen. Å frakte instrumenter og utstyr på passende sleder over noen titalls kilometer på denne jevne overflaten ville sikkert ikke være en særlig krevende oppgave.

Noen få bemerkninger er på sin plass etter denne hyggelige beretningen om en svært interessant liten ekspedisjon. Den nevnte innlandsisen var ikke en del av et isdekke og lignet på ingen måte isdekkene på Grønland og Nordøstlandet. Den var rett og slett snøfeltet til Torellbreen, som består av to store armer, en som kommer fra nord og når til vannskillet bak Recherche Bay, den andre fra øst, hvor den er avgrenset av øyas hovedfjellrygg, den orografiske forlengelsen av Hornsundtinder. Ekspedisjonens tid var i juni, og breene og snøfeltene var fortsatt dypt dekket med vintersnø, som skjulte sprekkene. Senere ville det uten tvil ikke vært noen forskjell i karakter mellom Torellbreen og Nordenskiöldbreen og andre breer vi utforsket. Samme vannmetta snø,

samme store innsjøer, samme dype og brede bekker må dannes i alle breområdene på Spitsbergen.

Følgelig følger det at juni måned er spesielt gunstig for ekspedisjoner over breer i denne delen av verden, for da er de viktigste hindringene for fremdrift ikke dannet, været er sannsynligvis bra, og snøoverflaten er hard og jevn. Dessverre er det ikke før slutten av juni at øya, under dagens dampbåtordninger, er rimelig tilgjengelig. En utforskergruppe som ønsker å lande på Spitsbergen i slutten av mai, kan bare gjøre det ved å komme med et fartøy spesielt leid for å bringe dem.

***